

Tilinpäätös 2017

Sisällysluettelo

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	1
TOIMINTAKERTOMUS	2
1. Tilinpäätöksen laatiminen ja sisältö	2
2. Yleinen taloudellinen kehitys	2
3. Lohja toimintaympäristönä	5
3.1. Toimintaympäristö ja haasteet	5
3.2. Väestö ja muuttoliike	6
3.3. Tontinmyynti ja rakennusluvut	7
3.4. Asuminen ja asuntotuotanto	8
3.4.1. Asuntokunnat ja asumisväljyys.....	8
3.4.2. Asuntotuotanto Lohjalla.....	9
3.4.3. Vuokra- ja asumisoikeusasuntotilanne	9
3.5. Työllisyys ja elinkeinot	10
4. Kaupungin hallinto.....	11
4.1. Organisaatio	11
4.2. Toimielimien poliittinen jakauma ja puheenjohtajat	11
4.3. Lohjan kaupungin henkilökunta	12
5. Alueellinen yhteistyö	13
5.1. Kunta- ja palvelurakenneuudistus.....	13
5.2. Seutuyhteistyö	13
6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	16
6.1. Sisäisen valvonnan organisointi ja painopisteet tilikaudella 2017	16
6.2. Riskienhallinta	17
6.3. Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet	17
6.4. Muut ei taloudelliset asiat	17
6.5. Keskeneräiset riita-asiat	17
7. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	18
7.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	18
7.2. Investoinnit ja toiminnan rahoitus.....	22
7.3. Rahoitusasema ja sen muutokset.....	24
8. Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	26
8.1. Lohjan konsernirakenne	26
8.2. Tytäryhtiöiden tärkeimmät tapahtumat	26
8.3. Konsernin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut	28
8.4. Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	29
8.5. Konsernitaseen tarkastelu	30
8.6. Konsernivalvonnan järjestäminen	31
9. Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä	32
9.1. Tilikauden tuloksen käsittely	32
9.2. Arvio tulevasta kehityksestä	32
9.3. Arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä	32
10. Toimielinten vuoden 2017 toiminta ja talousarvion toteutuminen.....	33
10.1. Käyttötalousosan toteutuminen.....	33
10.1.1. Luottamushenkilöhallinto	33
Toiminnan sisältö ja laajuus.....	33
Toiminnalliset muutokset	33
Luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma	33
10.1.2. Keskusvaalilautakunta	35
Toiminnan sisältö ja laajuus.....	35
Toiminnalliset muutokset	35
Luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma	35
10.1.3. Tarkastuslautakunta.....	37

Toiminnan sisältö ja laajuus	37
Sitovat tavoitteet	37
Tarkastuslautakunnan tuloslaskelma	38
10.1.4. Elinvoima.....	39
Elinvoiman toiminnan sisältö ja laajuus	39
Elinvoiman toiminnalliset muutokset.....	39
Elinvoiman prosessit	40
Elinvoiman sitovat tavoitteet.....	41
Elinvoiman tuloslaskelma.....	45
Konsernihallinnon tulosalue	47
Palvelutuotannon tulosalue	50
Kaupunkikehityksen tulosalue	55
Kaupunkisisällön tulosalue.....	58
10.1.5. Hyvinvointi	61
Hyvinvoinnin toiminnan sisältö ja laajuus	61
Hyvinvoinnin prosessit	61
Hyvinvoinnin sitovat tavoitteet.....	61
Hyvinvoinnin tuloslaskelma	65
Lasten, nuorten ja perheiden palvelualue.....	67
Työikäisten palvelualue.....	71
Ikääntyneiden palvelualue.....	75
10.2. Tuloslaskelman toteutuminen (ulkoiset ja sisäiset erät)	78
Lohjan kaupunki tuloslaskelma 2017.....	79
10.2.1. Käyttötalouden toteutuminen 2017	83
10.3. Investointi ja rahoitusosan toteutuminen	84
10.3.1. Investointiosan toteutuminen 2017	84
10.3.2. Rahoituslaskelman toteutuminen	88
10.3.3. Useammalle tilikaudelle jakaantuvat Investointiosan hankekohtaiset kustannukset	89
10.3.4. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta 2017	90
11. Tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot.....	93
11.1. Lohjan kaupungin tuloslaskelma	94
11.2. Lohjan kaupungin rahoituslaskelma	95
11.3. Lohjan kaupungin tase	96
11.4. Konsernituloslaskelma	98
11.5. Konsernin rahoituslaskelma	99
11.6. Konsernitase	100
11.7. Tilinpäätöksen liitetiedot.....	102
11.8. Tuloslaskelman liitetiedot	104
11.9. Taseen liitetiedot	107
11.10. Lohjan vesi- ja viemärlaitos	114
11.11. Käyttöomaisuus.....	121
11.12. Omistukset muissa yhtiöissä	122
11.13. Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja säilytystavoista	123
TILINTARKASTUSKERTOMUS	124

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2017 oli Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuosi. Juhlan kunniaksi myös maan talous kääntyi lähes kymmenen laihan vuoden jälkeen kasvuun. Työllisyys parani isoin loikin. Lohjalla tämä näkyi erityisen selvästi. Vuosina 2016 ja 2017 Lohjan työttömyys laski suurimpien kuntien vertailussa kaikkein eniten.

Lohjan kaupungin taloudessa kääntynyt suhdanne näkyi verotulojen ennakoitua parempana kehityksenä. Kaupungin tulos oli toista kertaa peräkkäin positiivinen. Myös kaupunkikonsernin konsernitilinpäätös osoittaa ylijäämää. Käyttötaloutemme kehittyi vähitellen parempaan suuntaan.

Sen sijaan investointiemme määrä nousi kestävämmälle tasolle. Syynä olivat erityisesti kiinteistöjemme ikääntyminen ja runsaat sisäilmaongelmat. Kunnianhimoinen tavoitteemme on sisäilmaongelmien voittaminen ja korjausvelan vähentäminen. Niinpä eritasoisia sisäilmakorjauksia tehtiin vuoden aikana kymmenissä kaupungin kiinteistöissä. Tämä johti valtavaan lisävelkaantumiseen.

Läntinen Uusimaa näyttää väestötilastojen valossa menettäneen vetovoimaansa taantumaa edeltäneeseen aikaan verrattuna. Myös Lohjan alavireiden väestökehitys jatkui. Tämä näkyi huonoina maanmyynnin ja muun omaisuuden myyntituottojen kertymänä.

Lohjan talouden tulevaisuuden tavoitteet ovat selviä. Käyttötaloutta tulee edelleen parantaa ainakin noin 100 eurolla asukasta kohden ja kiinteistömässä järjestellä uudelleen niin, että investointipaine saadaan siedettävälle tasolle. Työtä vetovoiamme lisäämiseksi tulee jatkaa. Nämä tavoitteet vaativat syksyllä 2017 hyväksytyn uuden strategiamme hengessä rohkeita päätöksiä.

Kaupungin uusi organisaatio lähti toimintaan vuoden 2017 aikana siten, että uusi viranhaltijaorganisaatio aloitti vuoden alusta ja kevään kuntavaalien jälkeen järjestäytynyt luottamushenkilöorganisaatio syksyn aikana. Uudella organisaatiolla parannetaan valmiuksia vastata nopeasti muuttuvat maailman haasteisiin. Ensimmäinen vuosi uuden organisaation oloissa sujui kohtuullisesti. Paljon uusia asioita oli opittavana, suuri määrä muutoksia sopeuduttavana ja paljon erilaisia asioita viillattavana.

Tilinpäätöksessä huomiota kiinnittää, että henkilöstömenot alittivat talousarvion noin 1,3 miljoonalla eurolla. Useissa eri kaupungin toiminnoissa jouduttiin pärjäämään tehtäviin nähden niukoilla henkilöstöresursseilla. Ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvu näkyi siinä, että ikääntyneiden palveluiden budjetti ylittyi selvästi. Sen sijaan työikäisten palvelualue, joka sisältää pääosan terveydenhuollon kustannuksista, alitti budjettinsa ensimmäistä kertaa vuosikautiin. Haluan kiittää koko henkilöstöämme hyvästä työstä vuonna 2017!

Lohjan kaupungin konserniyhtiöiden kehitys jatkui strategian mukaisesti. Kaupungin vuokratotaloyhtiö Lova jatkoi kiinteistökantansa jalostamista päivittyvien suunnitelmiensa mukaan. Energia-yhtiöiden fuusiointia yhdeksi yhtiöksi jatkettiin, ja samalla energiayhtiö Loher piti yllä hyvää tuloskentekoaan. Lohjan Liikuntakeskus eteni säilyttäen laadukkaan toimintansa Lohjan liikunta- paikkojen kehittäjänä. Lohjan konserniyhtiöt kehittyvät hyvään suuntaan.

Juhlavuosi 2017 oli Lohjalla rakennemuutoksen vuosi, jolloin luotiin pohjaa kestävämmälle kehitykselle tulevaisuudessa. Kiitän henkilöstöä, luottamushenkilöitä ja yhteistyökumppaneita työstä Lohjan parhaaksi vuonna 2017!

Mika Sivula
Lohjan kaupunginjohtaja

TOIMINTAKERTOMUS

1. Tilinpäätöksen laatiminen ja sisältö

Kuntalain 113 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka on saatettava valtuuston käsiteltäväksi tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Lisäksi kuntalain 114 §:n mukaisesti kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Kuntalain 112 §:n perusteella kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan kuntalain ja soveltuvin osin kirjanpitolain säännöksiä. Kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto.

Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä, jonka sisällöstä säädetään kuntalain 115 §:ssä. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan talouden ja konserni-taseeseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa. Tämän tilinpäätöksen toimintakertomuksessa on noudatettu Suomen Kuntaliiton tilinpäätösmallin rakennetta ja sisältöä

2. Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön suhdanne-ennusteen mukaan vuonna 2017 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 3,1 %. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu työllisyyden kohenemisen tukemana, asuntorakentamisen suhdannetilanteessa ei näy vielä rauhoittumista ja tuotannollisia investointeja on tehty runsaasti. Viennin nopeaan toipumiseen on vaikuttanut ennen kaikkea maailmankaupan kasvu ja myönteinen talouskehitys useimmissa Suomen tärkeimmistä vientimaista.

Vuonna 2018 talouskasvu hidastuu 2,4 prosenttiin. Syksyllä myönteiset merkit suhdannenousun jatkumisesta ovat vahvistuneet. Näitä ovat mm. teollisuuden uusien tilausten kasvu sekä kasvukustusten vahvana jatkuva rakennustoiminta. Tuotantomahdollisuuksia vuosia rajoittanut kysynnän vähäisyys näyttää vaivaavan yrityksiä aiempaa vähemmän. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannetiedustelut viittaavat myönteisen suhdannevaiheen jatkuvan.

Vienti kasvaa kysynnän vetämänä reippaasti v. 2018, tosin kuluva vuotta hitaammin, ja Suomi ei enää menetä markkinaosuuksia. Yritysten kustannuskilpailukyvyyn paraneminen tukee edelleen viennin suotuisaa kehitystä. Vienti on jatkossakin pääosin tavaravientivetoista. Nettovienti pysyy kasvua tukevana koko ennustejaksolla, vaikka tuotantopanosten tuonti kasvaakin. Tuontia kasvatetaan tuotantopanosten kysynnän lisäksi myös kotimainen investointi- ja kulutuskysyntä.

Vuonna 2018 yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousun lisäksi työllisyyden koheneminen. Kuitenkin kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu hidastuu inflaation nopeutuessa, mikä hidastaa yksityisen kulutuksen kasvua.

Maailmantalouden kasvu on laaja-alaista. Erityisesti euroalueen talousnäkymät ovat vahvistuneet. Talouskasvun kiihtymisen myötä myös maailmankauppa on piristynyt ja kasvaa nyt selvästi maailman BKT:n kasvua nopeammin. Maailmankaupan kasvun suhde maailman BKT:n kasvuun on suurempi kuin viime vuosina, mutta pienempi kuin viime vuosikymmenellä. Maailmankauppa keskittyy aiempaa enemmän investointihyödykkeisiin, mikä johtuu näkymien kohentumisesta keskeisissä talouksissa.

Euroalueen vahva kasvu jatkuu, luottamus on korkealla ja investoinnit ovat elpyneet lähelle finanssikriisiä edeltävää tasoa. Työllisyystilanne on hyvä, mutta kuten Yhdysvalloissa, palkkakehitys on useissa maissa yhä maltillista, mikä heijastuu ostovoiman vaatimattomana kasvuna ja vaimeina inflaatio-odotuksina. Tästä huolimatta kuluttajien odotukset talouskehityksestä ovat useissa maissa myönteiset.

Kuntatalouden rahoitusaseman viime vuosien vahvistuminen jatkuu v. 2017. Paikallishallinnon kulutusmenoja ovat supistaneet kilpailukyky sopimuksen toimenpiteet, kuntatyönantajan eläkemaksujen alentuminen sekä hallituksen linjaamat sopeutustoimet. Lisäksi kunnat ja kuntayhtymät ovat jatkaneet toimintansa tehostamista ja taloutensa sopeuttamista hilliten menojen kasvua. Paikallishallinnon tuloja kasvattaa verotulojen kasvun piristyminen. Etenkin yhteisöveron tuotto on osoittautumassa poikkeuksellisen hyväksi v. 2017.

Paikallishallinnon alijäämä kasvaa hieman vuosina 2018 ja 2019, sillä kulutus- ja investointimenot kasvavat tuloja enemmän. Kulutusmenoja lisäävät mm. väestön ikääntymisestä johtuva hoito- ja hoivamenojen kasvu, ansiotason nousu kunta-alalla sekä varhaiskasvatusmaksujen alentaminen vuoden 2018 alusta. Lisäksi paikallishallinnon investointitarpeet ja korjausvelka pysyvät mittavina. Sairaalarakentaminen jatkuu vilkkaana, sillä kuntien ja kuntayhtymien suuriin investointeihin on myönnetty poikkeuslupia merkittävä määrä. Paikallishallinnon velka jatkaa loivaa kasvuaan ennustevuosina.

Taloudellisen aktiviteetin laajapohjainen ja nopea voimistuminen on parantanut työllisyystilannetta vuoden 2017 aikana. Työllisten määrä nousi tammi-lokakuussa 0,7 % vuodentakaiseen verrattuna. Työtunnit eivät ole lisääntyneet kilpailukyky sopimukseen sisältyvästä työajan pidentämisestä huolimatta juuri sen enempää.

Avoimien työpaikkojen määrä on noussut selvästi vuoden 2017 aikana: Tilastokeskuksen mukaan avoimia työpaikkoja oli kolmannella neljänneksellä 12 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostavat v. 2017 työllisten määrän 0,7 % edellisvuotta korkeammaksi, jolloin työllisyysaste nousee 69,4 prosenttiin.

Vuonna 2017 ansiotaso kehittyi pääosin työmarkkinaosapuolten neuvotteleman kilpailukyky sopimuksen mukaisesti. Sopimuspalkkoja ei korotettu ja julkisen sektorin lomarahoja leikattiin 30 %. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksena sopimuspalkkojen arvioidaan laskevan keskimäärin 0,3 %. Muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen oletetaan nostavan ansioita 0,5 %. Näin ollen nimellisten ansioiden kasvu oli 0,2 % v. 2017.

Ansiotaso kasvaa 2,0 % vuosina 2018 ja 2019. Tämä ansiotason nousu on edelleen 2000-luvun keskimääristä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa korkean työttömyyden kanssa. Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,0 % v. 2018 ja 2,6 % v. 2019.

Vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä kuluttajahinnat nousivat 0,7 % vuodentakaisesta kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Kuluttajahintojen kasvu kiihtyi loppuvuodesta 2016 ja alkuvuodesta 2017, mutta hidastui jälleen vuoden 2017 toisella ja kolmannella neljänneksellä.

Vuonna 2018 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan nousevan 1,4 % talouskasvun jatkuessa. Vastaava luku vuodelle 2019 on 1,5 %. Hinnat nousevat tulevina vuosina laajemmin eri hyödykeryhmissä, mutta palveluiden hintojen nousun vaikutus kokonaisinflaatioon pysyy jatkossakin suurimpana. Maltillisesti nousevan öljyn hinnan, vahvistuvan Yhdysvaltain dollarin sekä tasoltaan matalan mutta nousevan korkotason odotetaan myös kiihdyttävän inflaatiota ennustejaksolla.

Talouden tunnuslukujen muutokset	2016 mrd. euroa	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	216	-0,6	0,0	1,9	3,1	2,4	1,9
Kulutus	171	0,4	1,1	1,6	1,3	1,3	0,9
Investoinnit	46	-2,6	0,7	7,2	5,6	4,1	4,1
		2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Työllisyysaste, %		68,3	68,1	68,7	69,6**	70,3	70,7
Työttömyysaste, %		8,7	9,4	8,8	8,6**	8,1	7,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		1,0	-0,2	0,4	0,7**	1,4	1,5
Ansiotasoindeksi, muutos, %		1,4	1,4	1,1	0,2	2,0	2,0
Lyhyet korot (Euribor 3kk), %		0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10v), %		1,5	0,7	0,4	0,6	0,9	1,4
*Ennuste							
** Tieto 2017 osalta toteutunut							
Tiedot: VM/54/00.04.02/2018 Julkaisut 2018							

3. Lohja toimintaympäristönä

3.1. Toimintaympäristö ja haasteet

Kaupunkistrategian mukainen 1 %:n väestönkasvu ei ole viime vuosina toteutunut. Edellisvuosien tapaan Lohjan väestö on edelleen vähentynyt, kertomusvuonna yli 170 henkilöllä. Suomen kaupungistuminen siis jatkuu edellisvuosien tapaan, kun suurten kaupunkien ympäristöön pääkaupunkiseudun lisäksi Turun, Tampereen, Oulun, Jyväskylän ja Lahden alueille muuttaa väestöä muualta Suomesta. Haasteena onkin saada muuttovirtaa suunnattua Lohjalle. Lohjaa tulee markkinoida maaseutumaisena ja lapsiystävällisenä asumispaikkakuntana. Lohjalla on rikas kulttuuritarjonta ja täällä on mm. monipuoliset liikuntamahdollisuudet.

Moottoritieliittymien kehittäminen on haaste ja liittymiä markkinoidaankin erinomaisina logistiikan solmukohtina ja hyvinä paikkoina teollisuudelle. Tunnin juna – hankkeen loppuraportin pohjalta kehittämistyö jatkuu mm. rahoituksen hakemisella ja erilaisilla markkinointitoimenpiteillä.

Suomen lähes 31.000 maahanmuuttajasta on noin puolet muuttanut Uudellemaalle, kun siitä taas vain noin 600 Länsi-Uudellemaalle. Lohjalle on Tilastokeskuksen tietojen mukaan muuttanut alle 200 ulkomailta tullutta henkilöä. Lohjalla on helppo löytää asunto, sillä täällä on runsaasti kaupunkikonsernin omistamia vuokra-asuntoja tyhjänä ja perheasuntojen täyttäminen on haasteellista.

Vaikka rakennusteollisuuden ja palvelujen toimialat ovat Suomessa lähteneet nousuun ja aloille on tullut uusia työpaikkoja, niin Lohjan työttömyys on edelleen pysynyt korkeana. Työllisyyden hoitoon valtakunnallisesti säädetty TYP-toiminta alkoi 1.1.2017 ja alueella tehtyjen työllisyystoimenpiteiden ansiosta on työttömyys kuitenkin hiukan laskenut.

Sähköinen viestintä valtaa alaa myös kaupunkien keskuudessa. Lohjan kaupunki kehittää sähköistä viestintää ja organisaation SOME-työryhmä laatii uuden mallinnuksen sähköiseen viestintään. Nettisivustot uudistetaan asiakaslähtöisiksi yhdessä markkinoinnin kanssa. Lähtökohtana on, että asiat ovat helposti ymmärrettävissä ja helposti löydettävissä.

Kertomusvuoden suuri panostus oli rakentaa kaupungin uuden mallinen viranhaltijaorganisaatio ja se aloitti toimintansa 1.1.2017. Samalla uudistettiin myös luottamushenkilöorganisaatio ja se aloitti toimintansa vuonna 2017 pidettävien kuntavaalien jälkeen.

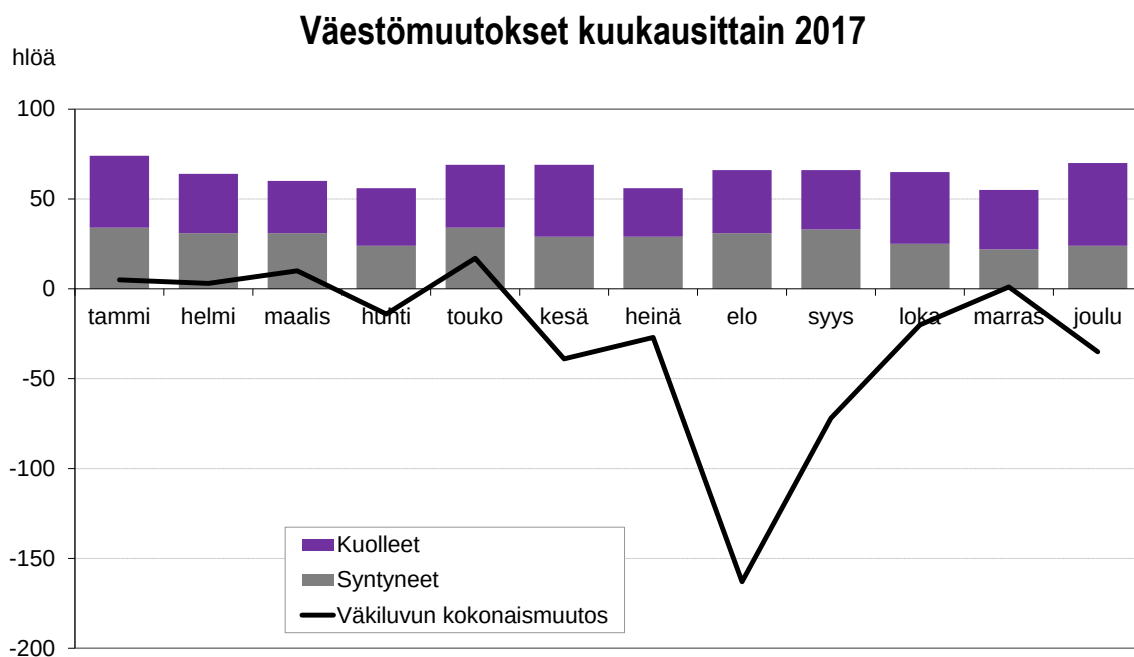
Edellisinä vuosina valmisteltu kaupungin palveluverkkotyö eteni täytäntöönpanoon ja sen onnistuminen arvioitiin ja saatettiin tiedoksi myös valtuustolle.

3.2. Väestö ja muuttoliike

Lohjan asukasluku on muutaman viimeisen vuoden aikana laskenut ollen vuoden 2017 lopussa 46 815 (ennakkotieto) eli edelliseen vuoteen verrattuna -0,7 %. Valtuuston 15.11.2017 hyväksymän Lohjan kaupunkistrategian 2017–2025 mukaan tavoitteena on, että asukkaita v. 2025 on yli 50 000, tämä olisi myös väestörakenteen tasapainoisuuden takia tärkeää ja siten myös kaupungin palvelutaso saataisiin verovaroin turvattua.

Uudellamaalla pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) asukasluku kasvoi, sillä monet trendit, mm. suurkaupunkiasumisen ihannoiti, suuntaavat muuttoliikettä näihin kaupunkeihin. Pääkaupunkiseudun lisäksi kaikissa Kuuma-seutuun kuuluvissa kunnissa väkiluku kasvoi Mäntsälää lukuun ottamatta. Sen sijaan kaikissa muissa Läntisen Uudenmaan kunnissa väki väheni, samoin myös kaikissa Itäisen Uudenmaan kunnissa paitsi Porvoossa.

Lohjan väestöstä 35,1 % asuu Lohjan keskustan osa-alueella, 18,9 % Etelä-Lohjalla, 18,7 % entisen Pohjois-Lohjan alueella, 10,0 % entisen Länsi-Lohjan alueella, 7,7 % Nummen alueella, 4,9 % Pusulan alueella ja 3,1 % Karjalohjan alueella. Ruotsinkielisen väestön osuus vuonna 2016 oli 3,5 %.

Kuukausittaisella tasolla Lohjan väkiluku kasvoi vuoden 2017 aikana vain tammi–maaliskuussa sekä touko- ja marraskuussa, jolloin kokonaismuutokset olivat 5, 3, 10, 17 ja 1 henkeä. Elokuu puolestaan oli Lohjan väkiluvun kehityksen kannalta synkin kuukausi. Silloin Lohjan väkiluku laski 163 hengellä. Syynä tähän oli opiskelijoiden muuttaminen muualla sijaitseville opiskelupaikkakunnilleen. Väkiluvun kokonaismuutos Lohjalla oli vuoden 2017 aikana -334 henkeä kaikki kuukaudet huomioiden.

Huomioitavaa on, että tilastojen mukaan Lohjan syntyvyys on ollut laskusuunnassa koko 2000-luvun. Välillä 2000–2017 syntyneiden määrä on laskenut lähes 30 % ja 2010–2017 laskua on jo lähes 40 %. Syntyneiden määrä on tosin laskenut koko Suomessa jo seitsemänä vuonna peräkkäin.

Lisäksi vuosituhannen alussa tulomuutto oli lähtömuuttoa suurempaa, mutta vuodesta 2011 lähtien lähtömuutto on ollut tulomuuttoa suurempi. Poikkeus oli vuosi 2013, jolloin tulomuutto oli n. 4 %

suurempi lähtömuuttoa. V. 2016 Uudenmaan maakuntaan muutti ulkomailta lähes 16.000 henkilöä, mutta Lohjan ulkomainen nettomaahanmuutto oli ainoastaan 29 henkilöä.

Muuttoliike kuukausittain 2017

Lohjan muuttoliikkeen osalta elokuu oli vuoden 2017 aikana voimakkain muuttokuukausi johtuen opiskelijoiden tulo- ja lähtömuutoista. Nettomuuton osalta positiivisin kuukausi Lohjalla oli toukokuu ja negatiivisin kuukausi elokuu, jolloin kuntien välinen nettomuutto oli -148 henkeä. Kokonaisuu-
tena Lohjan nettomuutto oli vuoden 2017 aikana -246 henkeä.

Tulevina vuosina kaupungin nettomuuton tulisi ehdottomasti säilyä positiivisena, jotta väestö-
kenne saataisiin pysymään mahdollisimman tasapainoisena niin, että huoltosuhde ei pääse väes-
tön ikääntymisen myötä vääristymään. Ikääntyvän väestön tarvitsemat palvelut olisi pystyttävä tur-
vaamaan työssäkäyvän väestön maksamilla verotuloilla, jotta radikaaleihin talouden tasapainotta-
mistoimenpiteisiin ei tarvitsisi ryhtyä.

Nettomaahanmuutto Lohjalla oli vuoden 2017 aikana edellisten vuosien tapaan varsin vähäistä.
Nettomaahanmuutto oli vilkkaimpanakin kuukautena eli huhtikuussa vain 7 henkeä.

3.3. Tontinmyynti ja rakennusluvut

Kiinnostus Lohjan omakotitontteja pysyi samalla tasolla vuonna 2017 edelliseen vuoteen verrat-
tuna. Kysyntää oli eniten Gunnarlan, Immulan ja Roution asuinalueilta. Valtaosa tonttikysyjistä oli
lohjalaisia, pari Salosta. Tonttivarauksia tuli yksitoista, joista viisi toteutui. Tonttivaraukset ovat Loh-
jalla voimassa vuoden.

Lohjan kaikki omakotitontit ovat olleet kesästä 2016 lähtien joko ostettavissa tai vuokrattavissa.
Aiemmin vuokramahdollisuutta ei ollut kaikilla tonteilla. Vuokrausmahdollisuuden muutos on jos-
sain määrin lisännyt tonttien houkuttelevuutta. Omakotitonttikysyntä on ollut vilkkainta I-tasoraken-
tamiseen soveltuvia tontteja kohtaan, joiden varanto on heikko. Gunnarlan alueiden 2-4 kunnallis-
tekniikan valmistuminen tulee helpottamaan tilannetta samalla kun Tynninharjun eritasoliittymä pa-
rantaa alueen saavutettavuutta.

Kaikkiaan tonttienluovutuksia oli kaksitoista ja lisäksi kahdesta vuokratontista tehtiin kaupat. Omakotitonttien luovutuksia oli vuonna 2017 yhdeksän, kerros- ja rivitalotonttien luovutuksia oli yksi ja lisäksi kaksi työpaikkatonttia.

Myönnetyt rakennusluvat, kpl	2017	2016
erilliset pientalot	38	35
rivi- ja ketjutilat	4	2
asuinkerrostalot	0	2
 Valmistuneet rakennukset	2017	2016
erilliset pientalot	33	50
rivi- ja ketjutilat	2	2
asuinkerrostalot	0	3

3.4. Asuminen ja asuntotuotanto

3.4.1. Asuntokunnat ja asumisväljyys

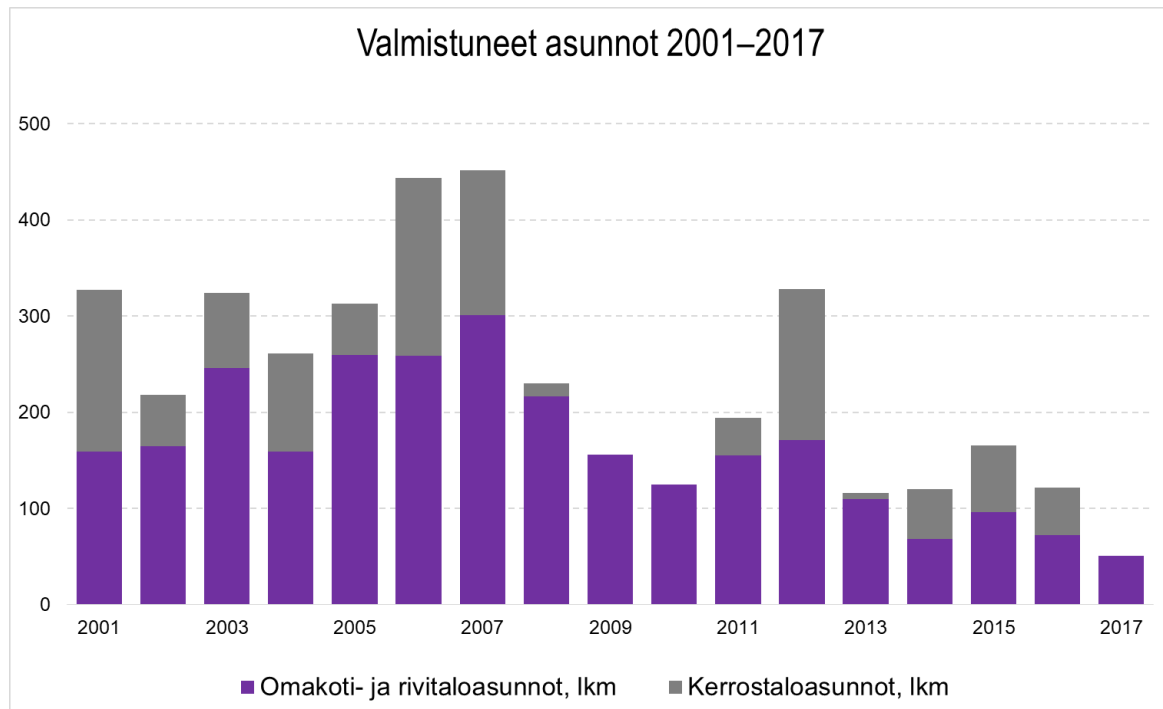
Kaupungin asuntokanta oli vuoden 2016 lopussa 23 876 asuntoa, joista omakotitaloasuntoja 49 %, kerrostaloasuntoja 34 % ja rivitaloasuntoja 15 %. Vuosina 2001–2016 kaupungin asuntokanta on kasvanut 3 370 asunnolla ja asuntokuntien määrä 2 796 asuntokunnalla. Asuntokannan vuosittainen kasvu on ollut keskimäärin 1 % ja asuntokuntien määrän kasvu 0,9 %, kun taas koko kaupungin väestön kasvu vastaavana aikana oli 0,4 % vuodessa. Tämä kehitys näkyy asumisväljyyden kasvuna, asuntojen pinta-alan kasvamisena sekä toisaalta asuntokunnan keskikoon pienentymisenä. Asuntokunnan keskikoko vuonna 2016 oli 2,11 henkilöä (2001: 2,29) ja pinta-ala 42,8 m²/henkilö (2001: 36,6 m²/hlö). Haja-asutusalueilla asumisväljyys on hieman suurempaa kuin taajama-alueilla. Lohjalla asumisväljyys on suurempi kuin keskimäärin Uudellamaalla, jossa se on 36,8 m² henkilöä kohden. Koko maassa asumisväljyys on 40,3 m².

Asuntokuntien keskikoon pienentyminen ilmenee myös perhetyyppien muuttumisessa, sillä yksin asuvien määrä kasvaa ja yli 2 henkilön asuntokuntien määrä laskee. Yhden henkilön asuntokuntia oli 39,1 % kaupungin asuntokunnista vuonna 2016, kun vuonna 1990 osuus oli 29 %. Näistä asuntokunnista 52,2 % asui kerrostaloasunnoissa. Valtaosa eli noin 73 % asuntokunnista on 1–2 henkilön asuntokuntia. Vuoden 2016 lopussa kaikista asuntokunnista oli 65–74-vuotiaiden asuntokuntia 3 989 eli 18,3 % ja yli 75-vuotiaiden asuntokuntia 3 212 eli 14,7 %, joten ns. vanhusasuntokuntia oli yhteensä 33,1 % kaikista asuntokunnista.

3.4.2. Asuntotuotanto Lohjalla

Vuonna 2017 koko Lohjan alueella valmistui yhteensä 51 asuntoa, joista 39 kpl oli omakotitalo-asuntoja ja 12 kpl rivi- tai ketjutaloasuntoja, kerrostaloasuntoja ei valmistunut.

Vuosien 2000–2017 koko Lohjan alueella on valmistunut yli 4 000 asuntoa eli keskimäärin 230 asuntoa vuodessa. Valmistuneiden asuntojen lukumäärä on ylittänyt 300 asuntoa mm. vuosina 2006, 2007 ja 2012, jolloin on valmistunut kerrostalokohteita. Hajarakentamisen osuus vuosittain valmistuneista omakotitaloista on 2000-luvulla ollut noin 20–30 %.

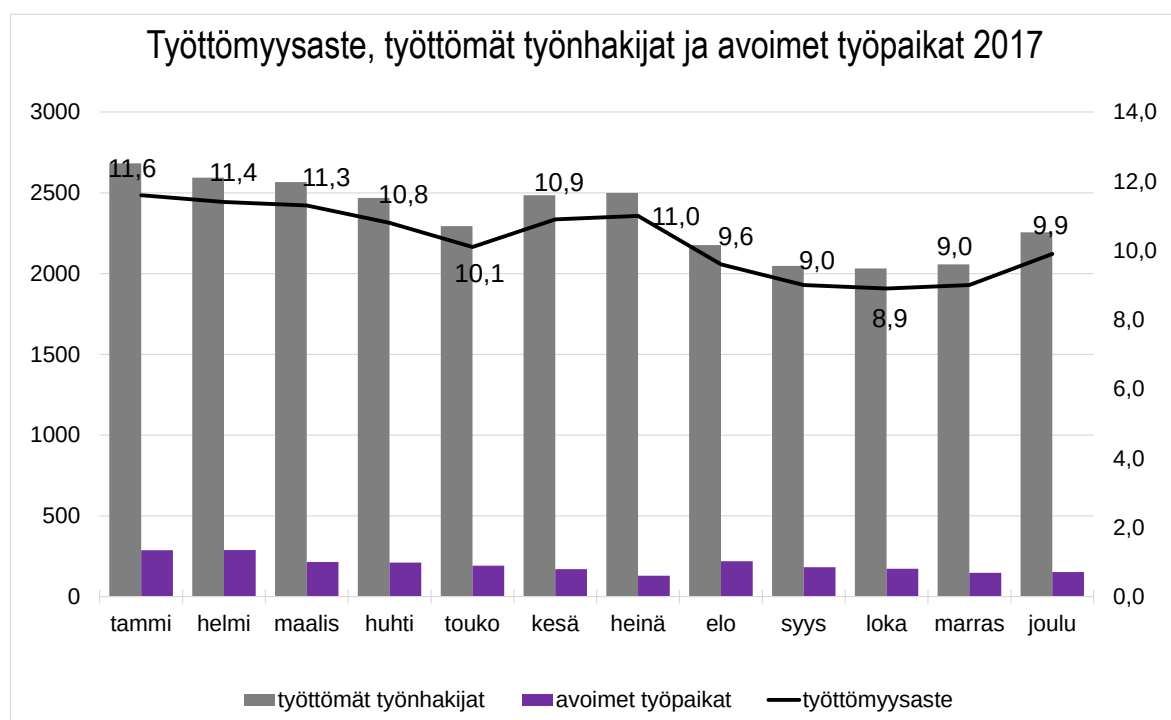
3.4.3. Vuokra- ja asumisoikeusasuntotilanne

Omistusasunnossa asuvien asuntokuntien osuus kasvaa, jolloin taas vuokra-asuntojen osuus vähenee. Vuonna 2016 omistusasunnossa asui 71,7 % asuntokunnista, vuokra-asunnossa 24,8 % ja asumisoikeusasunnossa 1,4 %. Vuokra-asunnossa asui vielä v. 2005 lähes 28 % asuntokunnista. Uudellamaalla vuokra-asunnossa asuvien asuntokuntien osuus on noin 38 % ja koko maassa 32 %. Asumisoikeusasunnossa asuvien asuntokuntien osuus Lohjalla on viime vuosina pysynyt lähes muuttumattomana.

3.5. Työllisyys ja elinkeinot

Lohjan työttömyysaste vaihteli vuoden 2017 aikana 9–12 prosentin välillä. Työttömien työnhakijoiden määrä noudatteli vuoden aikana samaa jaksovaihtelua työttömyysasteen kehityksen kanssa. Yleisesti vuoden alkupuoliskolla työttömyys on suurempaa kuin vuoden loppupuoliskolla ja näin oli myös Lohjalla. Vuoden lopussa työttömiä työnhakijoita oli 2255, mikä on 597 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Avointen työpaikkojen määrä oli vuoden 2017 aikana suurimmillaan helmikuussa, jolloin avoinna oli 289 työpaikkaa.

Tilastokeskuksen analyysin mukaan nuorten työttömyyden kausivaihtelu johtuu osaltaan siitä, että oppilaitoksista valmistuvat nuoret alkavat jo aikaisin keväällä hakea ensimmäistä valmistumisen jälkeistä työpaikkaansa tai toissijaisesti mitä tahansa kesätyötä. Opintojaan yhä jatkavat nuoret alkavat viimeistään maaliskuussa etsiä kesätöitä rahoittaakseen opintonsa ja opiskelijaelämänsä. Tällä tavalla siis suuri joukko nuoria tulee samanaikaisesti työmarkkinoille. Yleensä runsaan nuorisotyöttömyyden jakso alkaa huhtikuussa ja jatkuu kesäkuun puolelle. Tästä poiketen Lohjalla vuonna 2017 nuorisotyöttömien määrä oli suurimmillaan tammikuussa. Sekä pitkäaikaistyöttömien että yli 50-vuotiaiden määrä oli myös suurimmillaan tammikuussa. Yleisesti v. 2017 Uudenmaan ELY-keskuksen kuntien alueella työttömyys on laskenut ja avoimien työpaikkojen määrä noussut verrattuna edelliseen vuoteen ja ELY-keskuksen alueelle sijoittui vuoden lopussa reilu kolmannes kaikista maan uusista avoimista työpaikoista.

4.3. Lohjan kaupungin henkilökunta

Lautakunta	Vakinaiset				Määräaikaiset			Työllistetyt		Oppisopimus		Oppilas harjoittelija	Yht.	Yht. ilman työllistettyjä
	koko-aik.	osa-aik.	osa-aik. eläk.	sivutoimiset	koko-aik.	osa-aik.	sivutoimiset	koko-aik.	osa-aik.	koko-aik.	osa-aik.	koko-aik.		
Palvelutuotantolautakunta	448	25	2	0	53	2	0	6	0	1	0	0	537	531
Vetovoimalautakunta	135	18	4	3	17	7	142	2	0	1	0	0	329	327
Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta	981	143	6	14	232	40	22	3	4	1	1	0	1447	1440
Sosiaali- ja terveyslautakunta	605	100	11	1	157	15	9	4	1	3	0	0	906	901
Yhteensä 31.12.2017	2169	286	23	18	459	64	173	15	5	6	1	0	3219	3199
31.12.2016	2155	276	21	23	398	75	208	16	6	1	2	0	3181	3159
31.12.2015	2184	279	24	19	432	85	193	12	2	6	4	0	3240	3226
31.12.2014	2150	287	36	18	414	86	187	16	2	7	6	0	3209	3191
31.12.2013	2169	272	40	21	471	84	177	18	16	32	9	0	3309	3275
31.12.2012	2014	250	33	20	485	85	187	19	9	42	4	0	3148	3120

Lohjan kaupungin henkilökunta 31.12.2017

Vuoden 2017 lopussa Lohjan kaupungin palveluksessa työskenteli yhteensä 3 219 (vuonna 2016 oli 3 181) työntekijää eli 38 työntekijää enemmän kuin vuotta aiemmin. Toistaiseksi voimassaolevassa palvelussuhteessa työskenteli 2496 ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 696 työntekijää. Lisäksi oppisopimuskoulutuksessa ja työllistettynä oli vuoden lopussa 27 henkilöä. Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 22,5 %.

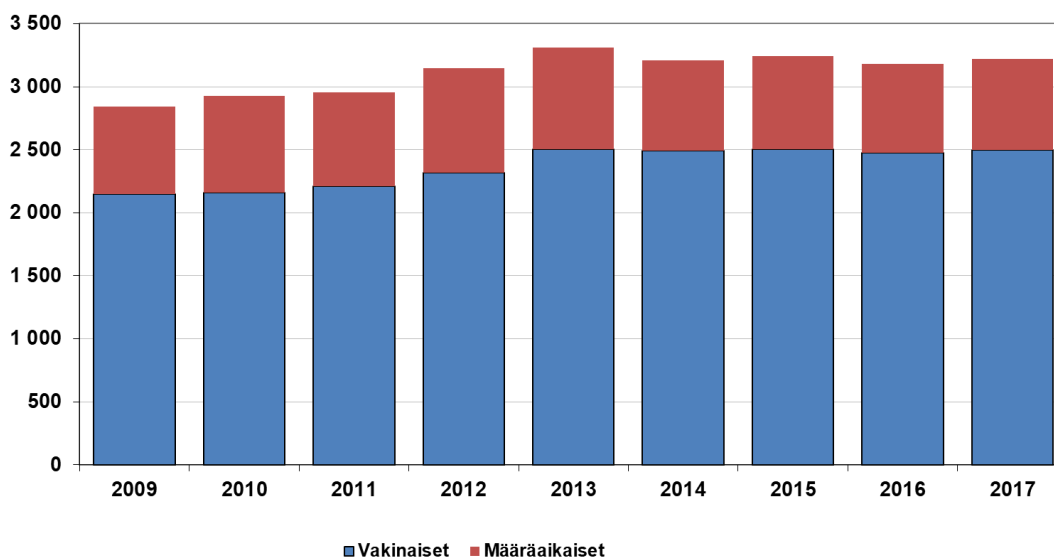
Henkilöstön keski-ikä oli viime vuoden lopussa 45,8 vuotta. Se on käytännössä sama kuin vuonna 2016 (45,7 vuotta).

Kokoaikaeläkkeelle vuonna 2017 jäi 74 henkilöä, joista vanhuuseläkkeelle 67 ja työkyvyttömyyseläkkeelle 7. Työkyvyttömyyseläkkeelle jätiin ensisijaisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja mielenterveyden ongelmien vuoksi.

Vuonna 2017 henkilöstön sairauspoissaolopäiviä oli yhteensä 49 783 eli 15,5 päivää per henkilö. Sairauspoissaolopäivien lukumäärä on pienempi kuin vuonna 2016.

Sairauspoissaolot olivat edelleen korkeimmat niillä tulosalueilla, joissa työ on fyysisesti raskasta.

Henkilöstömäärän kehitys 2009-2017

5. Alueellinen yhteistyö

5.1. Kunta- ja palvelurakennemuutos

Hallituksen päätöksen mukaisesti Suomeen tulee 18 maakuntaa, jotka hoitavat myös maakuntansa sosiaali- ja terveyspalvelut. Valtakunnallisessa aluehallintouudistuksessa tarkastellaan maakuntien liittojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävien siirtoa sekä pelastustoiminnan ja ympäristöterveydenhuollon järjestämistä. Kyse on valtavasta muutoksesta, jonka myötä mm. Lohjalla noin puolet kunnan tehtävistä ja puolet budjetista tulee siirtymään maakunnalle.

SOTE-uudistuksen onnistuminen edellyttää nykyistä selvempää valtion ohjausta ja kaikkien toimijoiden yhteisvastuuta. Samanaikaisesti on edistettävä ihmisten hyvinvointia ja terveyttä sekä ymmärrettävä julkisten varojen rajallisuus. Toimintavuoden aikana Lohja on antanut lausuntoja SOTE-uudistuksesta sekä on osallistunut erilaisiin valmisteluryhmiin.

Jatkossa Suomen julkinen hallinto järjestetään kolmella tasolla, jotka ovat valtio, maakunta ja kunta. Tämä vähentää merkittävästi erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavien ja kuntien yhteisten lakisääteisten organisaatioiden määrää, kun tehtävät siirtyvät lähes 190 eri vastuuviranomaiselta 18 maakunnalle. Vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille 1.1.2020, mikäli tätä koskeva valtava lainsäädäntöuudistus onnistuu.

5.2. Seutuyhteistyö

NOVAGO YRITYSKEHITYS OY:N TOIMINTA VUONNA 2017

UUSYRITYSTOIMINTA

Novagon toiminta-alueella perustettiin 2017 vuonna yhteensä 533 yritystä. Uusyritysneuvonnassa kävi vuoden aikana yhteensä 582 asiakasta (uusia asiakkaita 256 kpl), joista 106 perusti yrityksen, joiden tuloksena alueelle syntyi 112 uutta työpaikkaa. Vähennystä viime vuoteen verrattuna oli n. 20 %, johtuen useammasta osasyystä.

StarttiPlus-PALVELUT

StarttiPlus on TE-toimiston maksuton palvelu uusille starttirahaa hakeneille yrittäjille, jossa tarjotaan sparrausta myynnin ja markkinoinnin tehostamiseen. Startti Plus-palvelussa laaditaan asiantuntijan kanssa konkreettinen suunnitelma myynnin kehittämisestä siten, että edellytykset kannattavaan liiketoimintaan ja kasvuun ovat mahdollisimman hyvät. Palvelun tuottavat TE-toimiston valitut sopimuskumppanit. StarttiPlus-palvelun tarjoaminen alkoi tammikuussa 2017. Palvelun tuottaminen sitoo henkilöstöresursseja enemmän verrattuna aikaisempaan palvelusopimukseen (starttirahalausnot). StarttiPlus-kehittämissuunnitelmista maksetaan 500 euroa / kpl sekä mahdollisesti bonuspalkkio 250 euroa/yritys. Viime vuonna tehtiin 29 kpl StarttiPlus-suunnitelmaa.

TOIMIVAT YRITYKSET

Novagon toiminta-alueella palveltiin viime vuonna yhteensä n. 290 toimivaa yritystä sekä 31 sidosryhmää/yhteistyökumppania. Toimivien yritysten palveluissa korostuivat rahoitus ja investointitukien työstäminen, rekrytointipalvelut ja yrityskaupoissa auttaminen. Kasvupalvelut konkretisoituivat VALTAUS-hankkeen ansiosta, jolloin oltiin yhteydessä suureen määrän alueen yrityksistä ja kartoitettiin heidän tarpeensa saada sparrausta kasvusuunnitelmiinsa.

YRITYSTEN RAHOITUS JA YRITYSKAUPAT

Viime vuosien aikana rahoituksen saatavuus ja vakuuksien puute on ollut ongelmallista yritysten kehittämisen sekä yrityskauppojen toteutumisen näkökulmasta. Tämä trendi on jatkunut myös

toimintavuoden 2017 aikana. Yrityskauppa -asiakkaiden määrä on ollut selvässä nousussa vuoden 2017 aikana. Eläkeikään tulevia yrittäjiä sekä yrityksensä myymisestä kiinnostuneita yrittäjiä on selvästi enenevässä määrin.

TAPAHTUMAT JA TILAISUUDET VUONNA 2017

Yritysneuvonnanpalveluita tehtiin vuonna 2017 tunnetuksi järjestämällä yritystoimintaa suunnitteleville kaksi Ryhdynkö Yrittäjäksi? -intoa (21.9.2017, 4.10.2017), joihin osallistui 40 yrittäjyyttä harkitsevaa henkilöä sekä sidosryhmien edustajia. Toimiville yrityksille järjestettiin vuonna 2017 kolme Teema-iltaa, joiden aiheina olivat Verkkokaupat ja hakukoneoptimointi (2.3.2017), Miten yrityksestä tehdään menestyvä? (23.5.2017) ja Tiimiyrittäjäksi?-sopimukset kuntoon (24.10.2017). Teema-iltoihin osallistui yhteensä 115 yrittäjää ja sidosryhmäedustajaa. Yrityksien toiminnantukemiseksi toteutettiin yhteistyössä YritysSalon kanssa 16.3.-6.6.2017 kasvuyrittäjyysohjelma, KasvuOpen2017, Länsi-Uudenmaan ja Salon seudun Kasvupolku, jossa yritykset hyödynsivät huippusparraajia oman liiketoiminnan kasvun edistämiseksi. Kasvupolun aikana pidettiin neljä tilaisuutta (www.kasvuopen.fi).

Novago osallistui LohjaExpo (5.10.2017 rekrytointi- ja yritystreffit) tapahtumaan sekä Novagon uusyritysneuvojat olivat mukana Suomen uusyrityskeskus ry:n Yritys2017-messuständillä (5.-6.9.2017) Helsingin messukeskuksessa. Novago toteutti yhteistyössä Laurean opiskelijoiden kanssa alueen yrityksille suunnatun tapahtuman, jossa seurattiin webinaarina Helsingin messukeskuksesta Nordic Business Forum Live Stream-lähetystä 2.-3.10.2017. Novago yhteistyössä Uudenmaan Yrittäjät ry:n ja muiden alueellisten sidosryhmien kanssa toteutti Länsi-Uudenmaan YritysTreffit-tapahtuman 10.5.2017, johon osallistui lähes 70 eri yrityksen ja organisaation edustajaa.

K1JA KZ KERROKSEN TILAT

Novagon hallinnassa olleet Yritystalon K1ja K2 tilat jäivät vuokrausyrityksistä huolimatta vähäiselle käytölle, joten loppuvuodesta 2017 lokakuussa Lohjan kaupunki otti tilat omaan käyttöön.

REKRYTOINTIPALVELUT

Novago palveli yrityksiä rekrytoinneissa ja työnhakijoita työhaussa edelleen vuoden 2017 aikana. Elokuun puoliväliin saakka toiminut Go 4 Work! -projekti toimi kolmen työntekijänvoimin. Novago haki ja sai toiminnanrahoitukseen ESR-rahoitusta 75 % projektin kuluista, muu rahoitus saatiin erillisenä kunnilta. Keväällä 2015 alkanut projekti tarjosi yrityksille neuvonta palveluita monipuolisissa työhönottoon liittyvissä asioissa sopivien työnhakijoiden etsimisestä työsopimukseen ja palkkatukiin. Toiminta tuki yritysten kasvua ja kannattavuutta. Toimintakaudellaan ainakin 158 yritystä ja lisäksi 26 muuta organisaatiota antoi projektin tuella töitä vähintään yhdelle työntekijälle. Noin 65 % asiakasyrityksistä oli mikroyrityksiä, joiden olisi ollut vaikeaa resursoida rekrytointeihin tarvittavaa aikaa ja osaamista.

TUUNAA TUOTTOA -HANKE

Tuunaa Tuottoa Voi. 2 -hanke oli valtakunnallinen, Novagon koordinoima hanke. Tuunaamalla jo olemassa olevia tuotteita haluttiin vahvistaa sekä pienten luovien alojen yritysten yhteistyötä, että keskisuurten asiakasyritysten kilpailukykyä. keskisuurissakin yrityksissä haasteena ovat tämän päivän monimuotoiset markkinat ja asiakkaiden tavoittaminen. Tuunaa Tuottoa oli heille uusi tapa löytää ja vastata asiakasvaatimukseen. Paikallisten kykyjen apu kotimaan ja kansainvälisten markkinoiden saavuttamisessa oli luonteva ja luotettava tapa edetä.

BIITTI- YRITYSTIIMI UDELLAMAALLA/ VALTAUS (markkinointinimi)

Novago -alueen aloitustoimenpiteet on suunniteltu ja käynnistetty hankesuunnitelman mukaisesti, hankkeen markkinointiviestintä on suunniteltu ja käynnistetty, alueellisen (Läntinen Uusimaa) yritysryhmän kokoaminen päättyi 14 pk-yritykseen sekä Lähi- ja Profiilitiimien työpaja työskentely vuodelle 2018 on suunniteltu ja aikataulutettu.

"VÄHÄHIILISYYDESTÄ UUTTA INNOVATIIVISTA LIIKETOIMINTAA JA KILPAILUETUA YRITYKSILLE JA KUNNILLE" -hanke, VÄLKE

Hankkeen tarkoituksena oli tukea yrityksiä ja kuntia ottamaan käyttöön kasvihuonekaasupäästöjä vähentäviä cleantech-ratkaisuja, energialähteitä ja menetelmiä ja siten saavuttamaan selkeää kustannushyötyä. Energia-asiantuntijan palvelu on ollut kokonaisuudessaan maksutonta. Yritysten kanssa käytävät keskustelut ovat olleet luottamuksellisia eivätkä sitoneet yrityksiä mihinkään. Hankkeen loppuun mennessä oli oltu yhteydessä 94 (pääosin pk-) yritykseen, 58 kiinteistöön ja 3 seurakuntaan viiden kunnan alueella. Lisäksi kohteina tulivat tapauskohtaisesti kyseeseen maatilat sekä asunto- ja taloyhtiöt. Yhteistyö on johtanut käynnistettyyn, tekeillä tai valmiina olevaan energiatilanteen kartoitukseen ja energia-analyyysiin 20 yrityksen ja kiinteistön/kiinteistöryhmittymän kohdalla.

HINKU-hanke

Hankkeen tavoitteena on vähentää kasvihuonepäästöjä 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Välitavoitteena on päästä vähennys 15 % vuoteen 2016 mennessä, tämän tavoitteen Länsi-Uudenmaan HINKU-kunnat saavuttivat jo vuonna 2013. HINKU- kuntia maassamme on vuoden 2017 lopussa 36 kpl.

Kuntien Hanko, Lohja ja Siuntio HINKU-työryhmät ovat kokoontuneet pääosin säännöllisesti ja vastanneet kuntien HINKU-toimintasuunnitelmien toteutumisesta. Kuntien HINKU -koordinaattorit ja tiedottajat ovat kokoontuneet Novagon koordinaattorin johdolla kerran. Koordinointitoiminta päättyi kesään 2017.

VillageWaters-YHTEISTYÖLLÄ RATKAISUJA HAJA-ALUEEN JÄTEVESIIN

VillageWaters tuottaa tietoa ja edes auttaa haja-asutusalueen kotitalouksia ja kyläyhteisöjä valitsemaan onnistuneita jäteveden käsittelyratkaisuja. Yrityksille VillageWaters tarjoaa kansainvälisiä yhteyksiä, Itämerialueen markkinatietoa ja mahdollisuuden omien ratkaisujen esittelyyn eri tilaisuuksissa. VillageWatersin toteutukseen osallistuu 13 organisaatiota viidestä eri Itämerenmaasta, Puolasta, Latviasta, Liettuasta, Virosta ja Suomesta. Suomesta mukana ovat Luonnonvarakeskus LUKE, Suomenympäristöopisto SYKLI, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry ja Novago Yritys kehitys Oy.

KALAPROTEIINITEHTAAN TOTEUTUSSELVITYS

Toteutettavuusselvityksen tavoitteena on kartoittaa ne tekniset ja taloudelliset reunaehdot, jotka määrittävät tuotannollisesti ja taloudellisesti kannattavan kalaproteiinin valmistuksen Suomessa, erityisesti Länsi- Uudella maalla. Kalaproteiinitehtaan toteutusselvitys on Euroopan meri- ja kalatalousrahaston, Suomen toimintaohjelman 2014–2020 rahoittama hanke (100 %) ja se toteutetaan ajalla 29.12.2016 - 30.6.2018.

SEUTU-ohjelma

Lohjan kaupunki oli mukana Seutukaupungit – soveltamisen mestarit (SEUTU-ohjelmassa). SEUTU ohjelman tarkoituksena oli nivota ainutlaatuisella tavalla yhteen kansallisesti yli aluehallinto- ja maakuntarajojen 24 seutukaupunkia seutukuntineen. 2017 SEUTU-ohjelmassa toteutettiin neljä osapilottia sekä käynnistettiin/(päädettiin käynnistää) neljä muuta osapilottia. Kaikissa osapiloteissa oli vahvasti mukana kansainvälistyminen ja palvelumuotoilun näkökulmat. Osapilotit olivat; Aktiivimatkailun konseptointi ja kansainvälistyminen, Mikroyritykset kasvuun, Tulevaisuuden yrityspuisto–selvitys sekä FRUSH-kiertotaloustapahtuman yhteistyökumppanina. Muita käynnistettyjä osapilotteja olivat; Seutukaupungit osana tulevaisuuden elinvoimapaalveluja–selvitys, Seutukaupunkien matkailun kehittämisen jatkopilotti, Yrityspuistot -jatkopilotti: syventävä kehityskierros ja yhteistyötyöpaja sekä Meriteollisuuden alihankintaketjujen laajentaminen seutukaupungeissa.

6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

6.1. Sisäisen valvonnan organisointi ja painopisteet tilikaudella 2017

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamista ja hallintaa, joilla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja niitä uhkaavia riskejä. Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet päivitettiin vuoden 2017 aikana vastaamaan nykyistä organisaatiota. Ohjeen päivityksessä otettiin huomioon kuntalain ja hallintosäännön muutokset sekä tilintarkastajien suositukset. Sisäisen valvonnan ohjeiden lisäksi laadittiin kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi kuntaliiton suosituksen mukaisesti asiakirja Lohjan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan toimeenpanosta. Organisaatiouudistuksesta ja 17.5.2017 voimaantulleesta hallintosäännöstä johtuen päivitettyä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistusta on suurelta osin noudatettu jo ennen sen hyväksymistä. Ohjeita ei saatu hyväksytyä vuoden 2017 aikana vaan ne ovat kaupunginhallituksen ja -valtuuston käsittelyssä alkuvuodesta 2018.

Lohjan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisestä tarkastuksesta ja riskienhallinnan toimeenpano asiakirjassa on määritelty sisäisen tarkastuksen päämäärät, tavoitteet ja niistä vastaavat tahot. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpano koskee koko organisaatiota. Sisäinen valvonta on kaupunginhallituksen ja ylimmän johdon valvontaväline. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on auttaa tutkimalla ja arvioimalla onko toimialojen ja tulosalueiden valvonta riittävää sekä tuottaa informaatiota päätöksenteon tueksi. Ensisijainen painopiste tulee olla tulevaisuuteen tähtäävissä kehittämistoimenpiteissä

Valvonnan toimivuudesta vastaa kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Valvonnan toteuttamisvastuu on kuitenkin kaikilla tulos- ja palvelualueiden esimiehillä sekä myös muulla henkilöstöllä. Lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta, sekä raportoivat kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä (hallintosääntö § 83).

Kaupunginjohtaja sekä toimialojen ja tulosalueiden/palvelualueiden muut johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan ja tulosalueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Toimintayksiköiden/palveluyksiköiden esimiehet vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Controller valvoo kaupungin sisäisen valvontajärjestelmän toimivuutta sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa hyväksytyn toimintavaltuutuksen nojalla. Controllerin työajasta on arvioitu käytettäväksi 0,7 henkilötyövuotta varsinaiseen sisäiseen tarkastukseen ja valvontaan, loput 0,3 ulkoisen valvonnan tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviin.

Tilikauden 2017 aikana hankintojen epäkohtia on selvitelty ja ryhdytty toimenpiteisiin hankintaohjeiden päivittämiseksi. Sisäisen valvonnan toimivuutta on tarkastettu tilikauden aikana pistokokein sekä tilintarkastuksen että controllerin toimesta. Sisäinen tarkastus on suorittanut erillisinä toimeksiantoina tehtyjä selvityksiä, joista on raportoitu asiasta riippuen joko esimiestä tai kaupunginjohtajaa.

6.2. Riskienhallinta

Kaupungin riskienarviointi päivitettiin vuoden 2017 aikana vastaamaan uutta organisaatiota. Riskit on jaettu elinvoima ja hyvinvointi toimialoille ja riskit on siirretty TargetorPro - järjestelmään.

Vuoden aikana tietohallintoon valmisteltiin uudet tietoturva-asiakirjat ja -periaatteet. Aloitettiin valmistelu EU-tietosuoja-asetuksen voimaantuloon (astuu voimaan toukokuu 2018). Suunniteltiin tähän liittyvä työprosessi, joka tarkoittaa mm. henkilötietoja käsittelevien esimiesten haastattelua, koulutusta ja toimintaympäristön dokumentointia. EU-tietosuoja-asetusta varten aloitettiin tietojärjestelmien läpikäynti ja niissä olevien henkilötietojen analysointi. Vuoden aikana tarkastettiin henkilökisterit. Granite-tietoturvakoulutus portaali päivitettiin ja avattiin henkilöstölle käyttöä varten.

Lohjan kaupunginhallituksen ja ylimmän johdon tiedossa ei ole tilinpäätöshetkellä Lohjan kaupunkiin kohdistuvia muita vaateita, kuin eri oikeusasteissa kesken olevat oikeusprosessit. Tällä hetkellä vireillä oleviin prosesseihin ei liity merkittäviä taloudellisia kysymyksiä.

6.3. Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Lohjan kaupungilla ei ole ollut merkittäviä liiketoimia intressitahoihin kuuluvien kanssa vuonna 2017. Eikä Lohjan kaupungin tytäryhteisöillä ei ole ollut kauppvoja intressitahojen kanssa vuonna 2017.

6.4. Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tilinpäätöksessä tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Lohjan kaupungilla ei ole tiedossa sisäpiirikauppoja, joissa kaupunki olisi mukana, eikä myöskään ihmisoikeusrikkomuksista.

6.5. Keskeneräiset riita-asiat

Kaupungilla ei ole merkittäviä keskeneräisiä riita-asioita.

7. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

7.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Lohjan kaupungin vuoden 2017 tulos muodostui muutettua talousarviota paremmaksi. Toimintatuotot muodostuivat ennakoitua suuremmaksi, mutta toimintakulut toteutuivat yli suunnitellun. Verotulojen kasvu oli huomattavaa verrattuna alkuperäiseen talousarvioon ja valtionosuudet kasvoivat yli ennakoitua. Vuoden aikana lisämäärärahoja myönnettiin lasten- nuorten ja perheidenlautakunnalle. Kaupungin tulos päättyi 1,4 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tulos heikkeni vuoden 2016 tuloksesta 0,3 milj. euroa, mutta verrattuna alkuperäiseen 2017 vuoden talousarvioon tulos parani 2,5 milj. euroa.

Toimintatuotot kasvoivat verrattuna edelliseen vuoteen, mutta samanaikaisesti menojen kasvu oli ennakoitua suurempaa. Tuloslaskelman ulkoiset toimintatuotot kasvoivat 0,2 % kun taas toimintakulut kasvoivat 0,7 % verrattuna vuoden 2016 tilinpäätökseen, jolloin toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta 0,7 %. Kun yhteenlasketut verotulot ja valtionosuudet vähenivät 0,5 %, väheni vuosikate rahoituserien jälkeen 17,3 % edellisestä vuodesta.

Alla olevissa kappaleissa toimintatuottojen ja toimintakulujen osalta vertailu tehdään vuoden 2016 tilinpäätökseen. Muuttuneen talousarviorakenteen vuoksi vertailua ei voida tehdä esim. lautakuntatasolla, koska organisaatorakenne on muuttunut vuonna 2017.

Toimintatuotoissa myyntituotot kasvoivat 6,7 % erityisesti yleisten myyntituottojen noustessa. Maksutuotot kasvoivat 5,5 %, joka pääosin johtui yli miljoonan euron maankäyttösopimusmaksusta. Tuet ja avustukset kasvoivat 3,4 %, johtuen valtion maksamien tukien ja avustusten määrien kasvamisesta. Muissa tuotoissa käyttömaksuuden myyntivoitot vähenivät, siten että kokonaisuutena muiden toimintatuottojen väheneminen oli 17,3 %.

Henkilöstökulut vähenivät 0,6 % verrattuna 2016 tilinpäätökseen. Ulkoisissa toimintakuluissa palkat nousivat 1,4 %:n verrattuna 2016 vuoden tilinpäätökseen. Henkilöstösivukulut vähenivät 7,0 % eläkekulujen vähenemisen ollessa 5,2 % ja muiden henkilöstösivukulujen laskiessa 13,9 % verrattuna vuoden 2016 tilinpäätökseen.

Palvelujen ostot nousivat 4,3 %, vertailtaessa vuosia 2016 ja 2017 tulee muistaa, että HUS:n vuoden 2015 tilinpäätöksen ylijäämän 1,9 milj. euroa kirjattiin vuodelle 2016 eli ostopalveluiden todellinen nousu oli 2,7 % vuosien 2016 ja 2017 osalta. Suurimmat kasvuprosentit olivat lastensuojelun ja vanhustenhoidon ostopalveluissa.

Materiaalien hankinnat kasvoivat 7,6 %, mikä pääosin johtui sähkön hinnan noususta. Avustukset laskivat yhteensä 21,4 % johtuen pääosin toimeentulotukimenojen 4 miljoonaa euroa siirtymisestä kelan hoidettavaksi, myös lakisääteinen lasten kotihoidon tuki aleni vuoden 2016 tasosta sekä työmarkkinatuen kuntaosuus. Toisaalta palveluseteleitä käytettiin runsaammin, omaishoidon tukimeno kasvoivat sekä yhteisöille annettiin enemmän avustuksia kuin vuonna 2016. Muut toimintakulut nousivat 5,4 %.

Kaupungin tuloslaskelmassa toimintakate heikkeni 0,7 % verrattuna vuoden 2016 tilinpäätökseen. Toimielimittäin toimintakatteet eivät ole vertailukelpoisia, johtuen organisaatiouudistuksesta.

Kunnallisveron tuotto laski edellisvuoden kunnallisveron tuotosta 0,9 % ja kiinteistöveron tuotto nousi 1,7 %, kun taas yhteisöveron tuotto laski 18,5 %. Tuloveroprosentti oli 20,50 % vuonna 2017. Kiinteistöveroprosentit olivat; yleinen kiinteistöveroprosentti 0,9 %, vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti 0,45 %, muuhun kuin vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti 1,05 % sekä rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 3,0 %. Valtionosuudet laskivat 1,6 %.

Lohjan kaupungin vuosikatteen muodostui 15,4 milj. euroa, joka oli 328 euroa asukasta kohden ja 5,0 % toimintatuottojen, verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärästä. Edellisen vuoden vuosikate oli 18,6 milj. euroa, joten asukasta kohden laskettuna vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta 66 euroa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset poistot olivat 14,0 milj. euroa. Poistojen määrä väheni, koska vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna kaupunki ei tehnyt poistomäärään vaikuttavia rakennusten purkuja. Tämän jälkeen muodostui tilikauden tulos 1,4 milj. euroa ylijäämäiseksi.

Vesi- ja viemärilaitos sisältyy kaupungin tilinpäätöksen lukuihin. Vesihuoltolaitoksesta kuitenkin esitetään liitetietoina erikseen vesihuoltolain 20 §:n mukainen eriytetty tilinpäätös.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

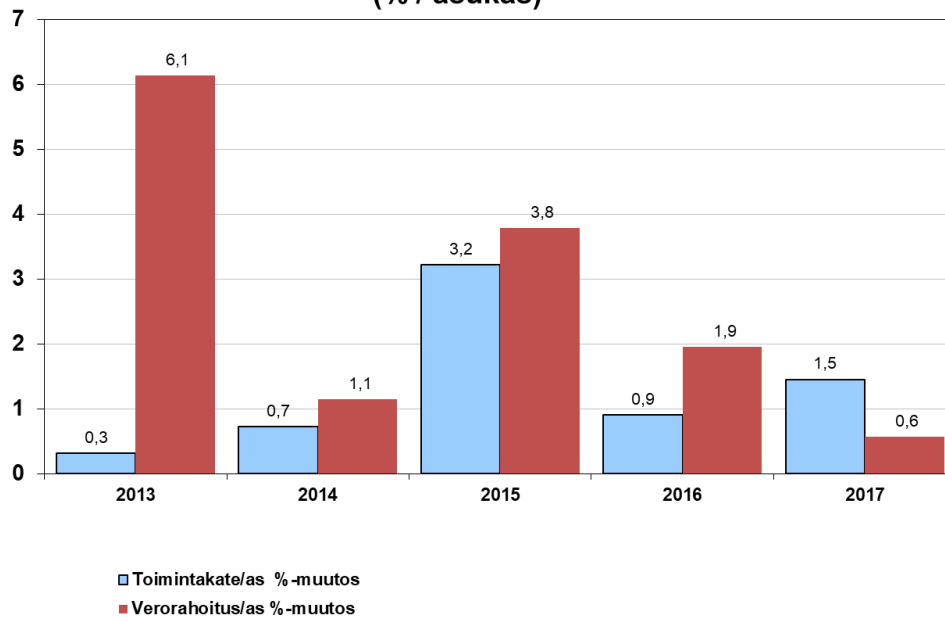
(ulkoiset erät)

	2017	2016	
	1 000 €	1 000 €	
Toimintatuotot	49 488	49 385	0,2 %
Toimintakulut	292 605	290 733	0,6 %
Toimintakate	-243 117	-241 348	-0,7 %
Verotulot	189 856	190 131	-0,1 %
Valtionosuudet	68 178	69 250	-1,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	205	136	51,3 %
Muut rahoitustuotot	1 426	1 543	-7,6 %
Korkokulut	931	951	-2,1 %
Muut rahoituskulut	265	205	29,1 %
Vuosikate	15 353	18 556	-17,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	13 996	16 924	-17,3 %
Satunnaiset tulot			
Tilikauden tulos	1 357	1 632	-16,9 %
Poistoeron lisäys/vähennys	82	82	0,0 %
Tilikauden yli-/alijäämä	1 438	1 713	-16,1 %

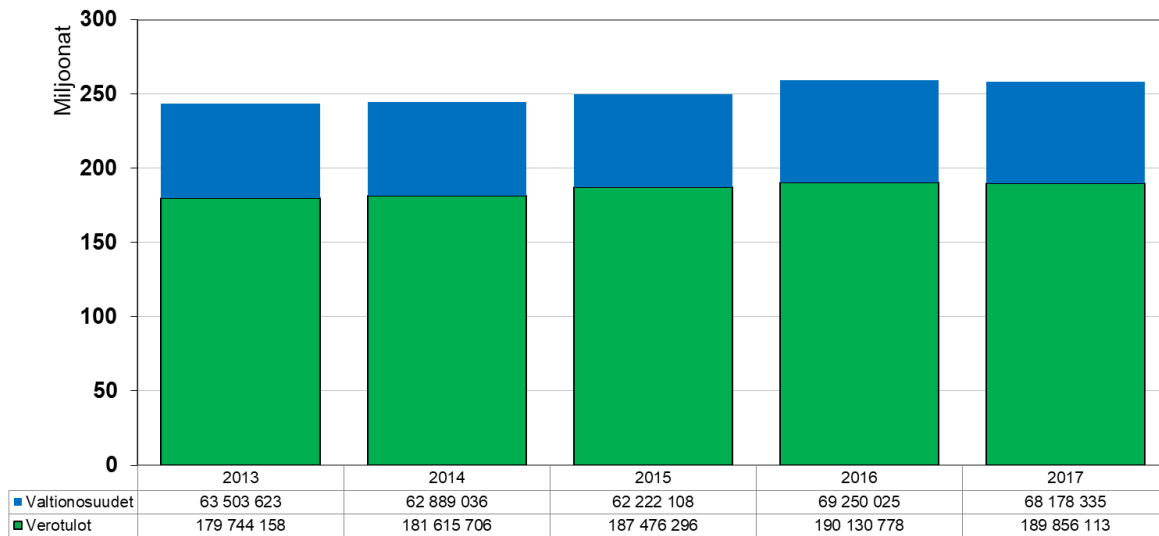
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

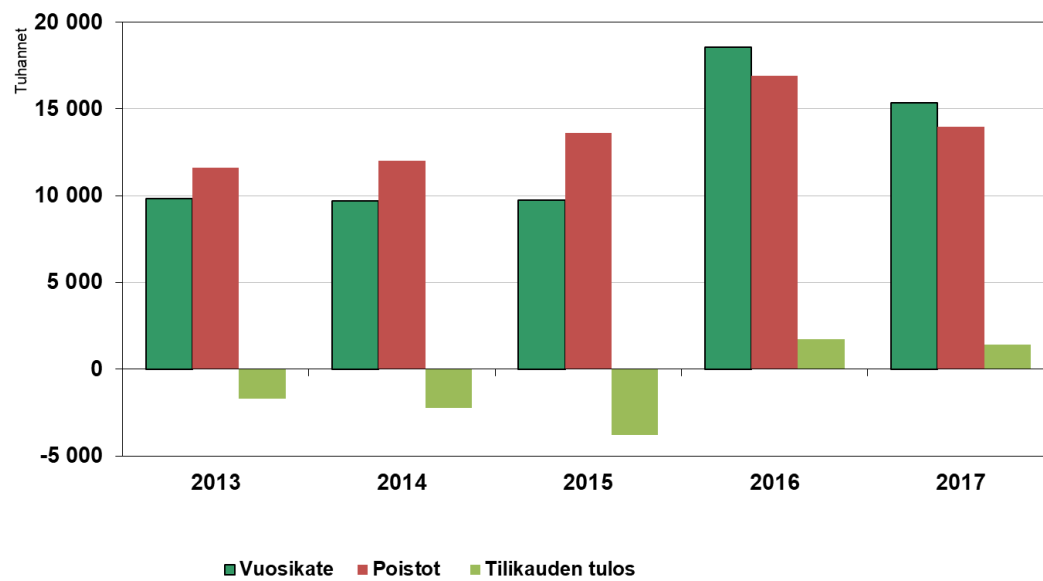
Toimintatuotot/Toimintakulut %	16,9	17,0
Vuosikate/Poisto %	110	110
Vuosikate euroa/asukas	328	394
Asukasluku	46 815	47 140
asukasluku ennakkotieto (15.2.2018)		

Toimintakate ja verorahoitusmuutos vuosina 2013-2017 (% / asukas)

Verotulot ja valtionosuudet 2013-2017

Vuosikate, poistot, tilikauden tulos 2013-2017

7.2. Investoinnit ja toiminnan rahoitus

Investoinnit kasvoivat edellisestä vuodesta 41,0 %. Suurempiin investointeihin olisi ollut mahdollisuudet, kun myönnettyistä määrärahoista jäi käyttämättä 1,8 milj. euroa. Tilahankkeissa vuoden 2017 suurimmat kohteet olivat Anttilan koulun peruskorjaus, Roution koulun rakentaminen, Nummen koulukeskuksen rakentaminen. Kaikkiaan tilahallinnon hankkeisiin käytettiin 25,5 milj. euroa. Vesi- ja viemärlaitoksen hankkeisiin käytettiin 3,5 milj. euroa sekä liikenneväylien ja yleisten alueiden rakentamiseen 5,2 milj. euroa. Kunnallistekniikan ja vesihuollon suurimmat kohteet olivat Tynninharjun eritasoliittymän rakentaminen ja Tytyrin vesihuoltolaitoksen peruskorjaus. Kaikkiaan vuoden 2017 investointeihin sisältyi lukuisia pienehköjä peruskorjaus- ja kunnostushankkeita.

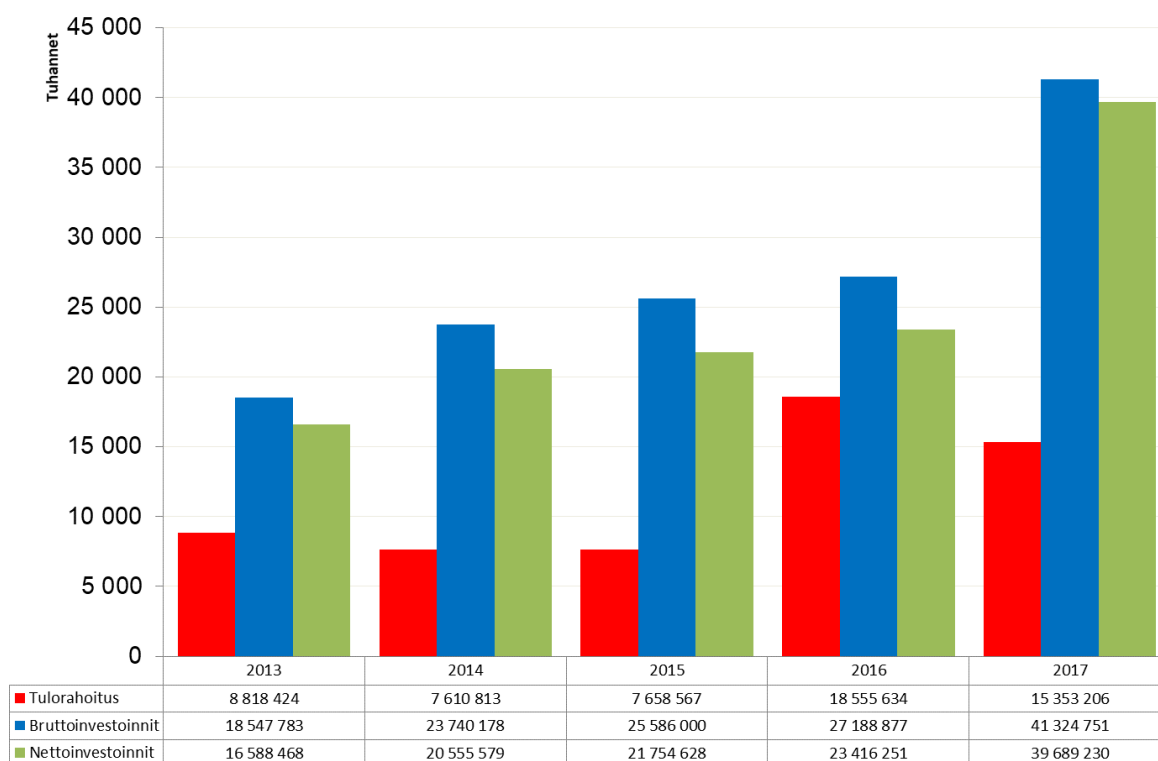
Kiinteän omaisuuden hankintaan käytettiin 2,3 milj. euroa ja tietohallinnon investointeihin 0,7 milj. euroa. Loppuosa investoinneista muodostui eri lautakuntien alaisen irtaimen omaisuuden hankinnasta.

Investointeihin jäi vuonna 2017 käytettäväksi tulo-rahoitusta 14,4 milj. euroa. Investointeihin oli käytettävissä vakuutuskorvauksia tai valtion avustuksia 1,05 milj. euroa, mikä oli investointien rahoitusosuuksina 1,0 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Investointien rahoituksessa omaisuuden myynnin merkitys väheni edellisen vuoden tasolta, kun kiinteistöjen ja osakkeiden myynnistä kertyi yhteensä 1,5 milj. euroa. Toiminnan ja investointien kokonaisrahavirrassa menot olivat 24,3 milj. euroa suuremmat kuin tulot. Edelliseen vuoteen verrattuna kokonaisrahoituksen tilanne heikkeni 16,6 milj. euroa.

Vuoden kuluessa kaupunki otti uutta pitkäaikaista lainaa 48 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen määrä kasvoi 5,4 milj. eurolla. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 28,8 milj. euroa ja kaupungin lainojen kokonaismäärä kasvoi 25,7 milj. eurolla. Rahoitustarpeita katettiin lisäksi liittymismaksutuloilla sekä muilla oman pääoman muutoksilla ja lisäksi käyttämällä kassavaroja. Korottomissa veloissa merkittävimmät erät olivat ostovelat ja lomapalkkakäsitteet sivukuluineen.

Rahoitusosuuksilla vähennetyistä investoinneista rahoitettiin tulo-rahoituksella 38,10 %, kun vastaava prosentti edellisenä vuonna oli 68,37 %.

Tulorahoitus, bruttoinvestoinnit, nettoinvestoinnit 2013-2017

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

(ulkoiset erät)

	2017	2016	
	1 000 €	1 000 €	
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	15 353	18 556	-17,3 %
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjauserät	-952	-2 860	-66,7 %
Investointien rahavirta			
Investointimenot	41 325	27 189	52,0 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 051	48	2089,5 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 525	3 725	-59,1 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-24 348	-7 721	-215,4 %
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	93	-16	
Antolainojen lisäys		29	
Antolainojen vähennys	93	13	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	48 000	20 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	28 826	6 925	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 451	-2 009	
Oman pääoman muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset	977	-3 611	
Rahoituksen rahavirta	25 695	7 439	
Kassavarojen muutos	1 347	-282	
Kassavarat 31.12.	7 946	6 599	
Kassavarat 1.1.	6 599	6 881	

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

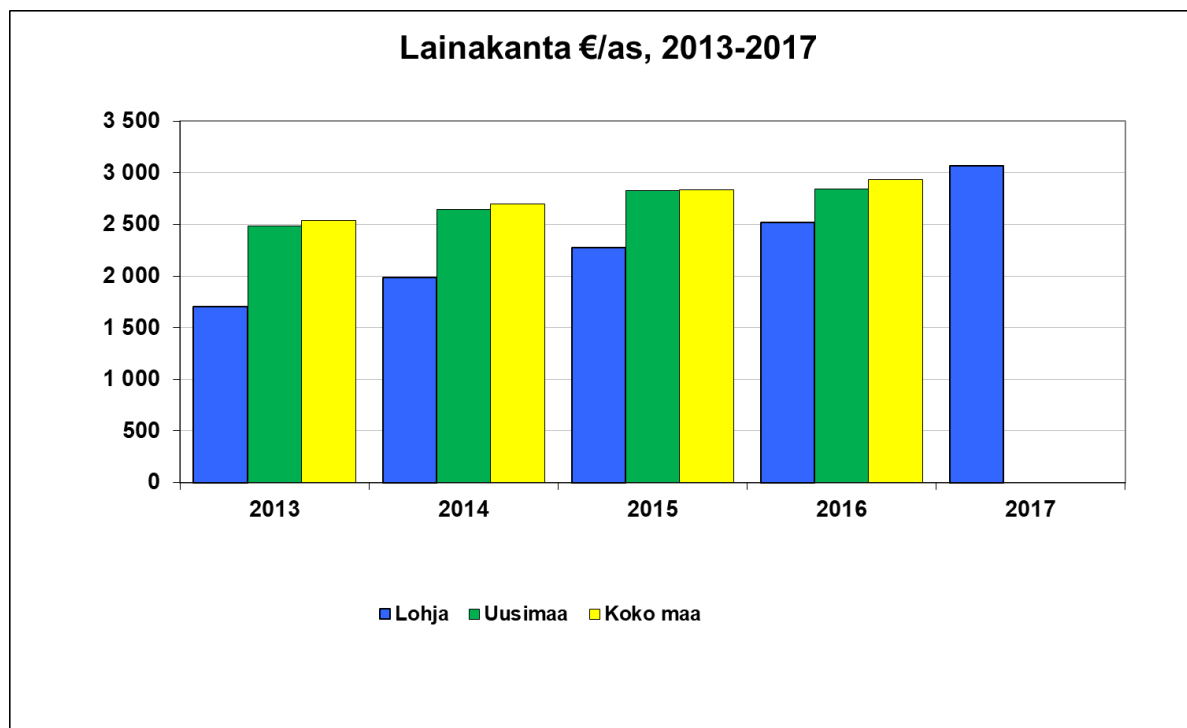
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-65 527	-57 639
Investointien tulorahoitus %	38,1	68,4
Lainanhoitokate	0,5	2,5
Kassan riittävyys (pv)	8	7
Asukasluku	46 815	47 140

7.3. Rahoitusasema ja sen muutokset

Pysyvissä vastaavissa 14,0 milj. euron poistojen jälkeen aineellisten hyödykkeiden määrä kasvoi 10,8 % eli 26,3 milj. euroa, mikä kohdistui rakennuksiin, kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin sekä keskeneräisiin hankkeisiin. Toimeksiantojen varat laskivat 0,030 milj. euroa. Vaihtuvissa vastaavissa pitkäaikaiset saamiset pienenivät vuoden aikana 0,3 milj. Lyhytaikaiset saamiset laskivat 2,4 milj. euroa ja Rahoitusarvopaperit pysyivät viime vuoden tasossa. Rahat ja pankkisaamiset nousivat 1,3 milj. euroa.

Taseen loppusumma kasvoi edellisestä vuodesta 8,0 % eli 24,2 milj. euroa oman pääoman kasvaessa 1,1 milj. euroa tilikauden ylijäämän johdosta ja vieraan pääoman kasvaessa 23,0 milj. euroa. Pitkäaikainen vieras pääoma kasvoi 39,9 milj. euroa ja lyhytaikainen vieras pääoma väheni puolestaan 16,9 milj. euroa, kun lainat rahoituslaitoksilta laskivat 41,1 milj. euroa, lainat konserniyhtiöiltä 0,5 milj. euroa, ostovelat 1,8 milj. euroa sekä muiden velkojen kasvaessa hivenen ja siirtovelkojen vähentyessä 0,1 milj. euroa. Saadut ennakot vähenivät vuoden aikana 0,2 milj. euroa.

Kaupungin omavaraisuusaste heikkeni edellisestä vuodesta ja oli 42,80 %, kun se edellisellä vuonna oli 45,80 %. Pitkän aikavälin kehitys onkin ollut voimakkaasti negatiivinen, kun omavaraisuusaste vielä vuonna 2004 oli 76,3 %. Kaupungin lainamäärä kasvoi noin 24,4 milj. euroa ja oli asukasta kohden laskettuna vuoden lopussa 3 065 euroa.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €	muutos %	VASTATTAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €	muutos %
A PYSYVÄT VASTAAVAT	304 896	279 302	9,2	A OMA PÄÄOMA	138 070	136 632	1,1
I Aineettomat hyödykkeet	2 236	2 583	-13,4	I Peruspääoma	127 910	127 910	0,0
1. Aineettomat oikeudet	784	771	1,8	II Arvonkorotusrahas	127	127	0,0
2. Muut pitkävaikutteiset menot	1 451	1 813	-19,9	III Muut omat rahastot			
3. Ennakkomaksut				IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	8 595	6 881	24,9
				V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 438	1 713	-16,1
II Aineelliset hyödykkeet	269 122	242 956	10,8	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	1 521	1 603	-5,1
1. Maa- ja vesialueet	40 050	38 202	4,8	1. Poistoero	1 521	1 603	-5,1
2. Maa- ja vesialueiden arvonkorot	127	127	0,0	2. Vapaaehtoiset varaukset			
3. Rakennukset	155 846	124 902	24,8	C PAKOLLISET VARAUKSET	658	676	-2,6
4. Kiinteät rakenteet ja laitteet	64 898	61 794	5,0	1. Eläkevaraukset	8	17	-53,5
5. Koneet ja kalusto	6 797	5 437	25,0	2. Muut pakolliset varaukset	650	658	-1,3
6. Muut aineelliset hyödykkeet							
7. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 404	12 495	-88,8	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 162	1 262	-7,9
III Sijoitukset	33 538	33 763	-0,7	1. Valtion toimeksiannot			-100,0
1. Osakkeet ja osuudet	30 150	30 282	-0,4	2. Lahjoitusrahastojen pääomat	1 144	1 246	-8,2
2. Joukkovelkakirjalainasaamiset				3. Muut toimeksiantojen pääomat	18	16	15,7
3. Muut lainasaamiset	3 189	3 282	-2,8	E VIERAS PÄÄOMA	184 507	161 566	14,2
4. Muut saamiset	199	199	0,0	I Pitkäaikainen	110 568	70 670	56,5
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	796	829	-3,9	1. Joukkovelkakirjalainat			
1. Valtion toimeksiannot				2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	102 566	63 090	62,6
2. Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	796	829	-3,9	3. Lainat julkisyhteisöiltä	75	170	-55,9
3. Muut toimeksiantojen varat				4. Lainat muilta luotonantajilta			
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	20 226	21 607	-6,4	5. Saadut ennakot			
I Vaihto-omaisuus		78	-100,0	6. Ostovelat			
1. Aineet ja tarvikkeet		78	-100,0	7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	7 927	7 410	7,0
2. Keskeneräiset tuotteet				8. Siirtovelat			
3. Valmiit tuotteet				II Lyhytaikainen	73 939	90 895	-18,7
4. Muu vaihto-omaisuus				1. Joukkovelkakirjalainat	26 000		
5. Ennakkomaksut				2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 524	49 671	-82,8
II Saamiset	12 280	14 930	-17,7	3. Lainat julkisyhteisöiltä	95	155	-38,7
Pitkäaikaiset saamiset	293	578	-49,3	4. Lainat muilta luotonantajilta	6 220	5 770	7,8
1. Myyntisaamiset				5. Saadut ennakot	3	218	-98,6
2. Lainasaamiset				6. Ostovelat	12 129	13 922	-12,9
3. Muut saamiset	293	578	-49,3	7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	2 137	2 214	-3,4
4. Siirtosaamiset				8. Siirtovelat	18 830	18 946	-0,6
Lyhytaikaiset saamiset	11 987	14 351	-16,5	VASTAAVAA YHTEENSÄ	325 918	301 737	8,0
1. Myyntisaamiset	4 213	4 932	-14,6				
2. Lainasaamiset	45	36	25,7	TASEEN TUNNUSLUVUT			
3. Muut saamiset	3 691	5 393	-31,6	Omavaraisuus, %	42,8	45,8	
4. Siirtosaamiset	4 037	3 991	1,2	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,0	52,3	
III Rahoitusarvopaperit	592	592	0,0	Velat ja vastuut käyttötuloista	61,0	53,1	
1. Osakkeet ja osuudet	592	592	0,0	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	10 033	8 595	
2. Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin				Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	214	182	
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset				Lainakanta 31.12., 1000 €	143 480	118 855	
4. Muut arvopaperit				Lainakanta 31.12., €/asukas	3 064,8	2 521,3	
				Lainasaamiset, 1000 €	3 189	3 282	
IV Rahat ja pankkisaamiset	7 354	6 007	22,4	Asukasmäärä	46 815	47 140	-0,7
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	325 918	301 737	8,0				

Asukasmäärä on ennakkotieto 15.2.2018.

Kokonaistulot ja menot (ulkoiset)

TULOT	1000 EUROA	%	MENOT	1000 EUROA	%
TOIMINTA			TOIMINTA		
TOIMINTATUOTOT	49 488	13,6 %	TOIMINTAKULUT	292 897	80,5 %
VEROTULOT	189 856	52,1 %	- VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	-292	-0,1 %
VALTIONOSUUKSET	68 178	18,7 %	KORKOKULUT	931	0,3 %
KORKOTUOTOT	205	0,1 %	MUUT RAHOITUSKULUT	265	0,1 %
MUUT RAHOITUSTUOTOT	1 426	0,4 %	TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT		
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT			+/- PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOS	18	0,0 %
- PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT	-951	-0,3 %	- PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTAPPIOT	-16	0,0 %
INVESTOINNIT			INVESTOINNIT		
RAHOITUSOSUUKSET INVESTOINTIMENOIHIIN	1 051	0,3 %	INVESTOINTIMENOT	41 325	11,4 %
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	1 525	0,4 %	RAHOITUSTOIMINTA		
RAHOITUSTOIMINTA			PITKÄAJAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	28 826	7,9 %
ANTOLAINASAAAMISTEN VÄHENNYS	93	0,0 %	KOKONAISMENOT YHTEENSÄ	363 953	100,0 %
PITKÄAJAISTEN LAINOJEN LISÄYS	48 000	13,2 %			
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	5 451	1,5 %			
KOKONAISTULOT YHTEENSÄ	364 323	100,0 %			

8. Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

8.1. Lohjan konsernirakenne

Lohjan kaupunkikonserniin kuuluu 11 tytäryhtiötä ja yksi säätiö. Kaupungin omistusosuus ja määräamisvalta on 6 yhtiössä 20 % tai suurempi, kuitenkin enintään 50 %. Kaupunki on jäsenenä kuudessa kuntayhtymässä.

Tytär- ja osakkuusyhtiöt jakaantuvat niiden toiminnan perusteella seuraavasti:

Tytäryhtiöt:

- asunto- ja kiinteistöyhtiöt 4 kpl
- liike- ja toimitilayhtiöt 3 kpl
- palvelujen tuotantoyhtiöt 3 kpl
- palvelutalossäätiö (kiinteistöt) 1 kpl

Osakkuusyhtiöt

- asunto- ja kiinteistöyhtiöt 2 kpl
- liike- ja toimitilayhtiöt 1 kpl
- palvelujen tuotantoyhtiöt 4 kpl

Kuntayhtymät

- perusturvan kuntayhtymä 4 kpl
- ammatillisen koulutuksen kuntayhtymät 1 kpl
- hallinnon ja yhdyskuntasuunnittelun kuntayhtymät 1 kpl

Vuonna 2013 liitettiin Lohjan kaupunkikonserniin Karjalohjan ja Nummi-Pusulan kuntien tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt sekä kuntayhtymien osuudet. Kuntaliitoksen jälkeen ollaan yksinkertaistettu konsernirakennetta. Vuonna 2017 poistui 1 osakkuusyhtiö.

8.2. Tytäryhtiöiden tärkeimmät tapahtumat

Lohjan Vuokra-asunnot Oy omistaa 630 vuokratulokohdetta, jotka ovat valmistuneet vuosina 1967-2017. Kohteissa on yhteensä 1813 asuntoa.

Vuoden aikana asunnon vaihtoja oli 376 kpl eli 20,01 % koko asuntokannasta (v. 2016 luku oli 20,67 % ja 18,3 % v. 2015). Tyhjäkäynti oli 831.566 euroa ja osuus vuokratuloista 6,07 % (v. 2016 oli 1.018.089 euroa, osuus vuokratuloista 7,83 %). Yhtiön vuokraustoiminnassa on mukana Lohjan kaupungin hallinnoimia asuntoja ja näiden osuus tyhjäkäynnistä oli 103.332 euroa (v. 2016 143.738 eur). Yhtiön tyhjäkäynti lisääntyi euromääräisesti huomattavimmin vuosina 2015 -2016

kuntaliitosyhtiöiden sulautumisen ja perheasuntojen tarpeen vähenemisen myötä. Yhtiö on useampia vuosia tehnyt systemaattista työtä tyhjäkäynnin vähentämiseksi, mutta nyt vuonna 2017 hyväksytyn kehittämisohjelman toimenpiteiden ja aktiivisen asuntojen markkinointiyön avulla yhtiö on saanut tyhjäkäynnin määrää vähennettyä.

Yhtiö osti edellisen tilikauden lopulla koko osakekannan Kiinteistö Oy Ojamonkuusesta (0128478-9) ja Lohjan Vuokra-asunnot Oy:stä tuli emoyhtiö. Kiinteistö Oy Ojamonkuusi sulautui emoyhtiönsä 31.12.2017. Konsernitilinpäätöstä näiden yhtiöiden välille ei ole laadittu, koska konsernisuhde oli lyhytaikainen ja yhdistelemisselvollisuutta ei KPL 3 §:n mukaan ole.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n vuoden 2017 kokonaissuoritemäärä 1 308 891 nousi 1,1 % edellisvuoden verraten (1.294.274), mihin vaikutti eniten sisäliikuntapaikkojen käytön 9,3 %:n kasvu. Neidonkeitaan suoritemäärä oli lähes sama kuin edellisvuonna, laskua hyvin lievästi -0,07 %. Suoritemäärä 297 051, on Neidonkeitaan historian kolmanneksi suurin. Vuoden 2016 kävijämäärään (297.254) verrattuna suoritteiden lasku 203 kpl on erittäin pieni, joten käytön voi sanoa pysyneen samalla tasolla kuin edellisvuonna.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toimintakulut vuonna 2017 olivat 5.465.982 €. Vuoden 2016 toimintakuluihin 5.703.128 € verrattuna säästöä kertyi siis 237.146 €, joka prosentuaalisesti on 4,2 %. Säästö selittyy laskeneiden henkilöstökulujen lisäksi myös sillä, että vuonna 2016 yhtiö joutui verotarkastuksen alv-tulkinnan johdosta maksamaan veronkorotuksia ja ennakoimattomia asiantuntija- ja lakimiespalkkioita.

Lohjan Liikuntahallit Oy:n omistamassa Tennarissa merkittävimmät kunnostustyöt tehtiin palloiluhallin vessojen ja kuvataidekoulun käyttövesiputkistoille, joiden vanhat huonossa kunnossa olevat kupariputket vaihdettiin valkoisiin komposiittiputkiin.

Muita remontin kohteita oli 7 pukuhuoneen ja käytävien maalaus. Myös kuntosalin seinät paklattiin ja maalattiin. Kaikki metalliset ulko-ovet hiottiin ja maalattiin. Tenniskentillä imuroitiin lamppujen taustat ja pyyhittiin pölyt. Kuvataidekoulun ja lukiosalin välistä vesikattoa korjattiin uusimalla eristeet ja kattokaivo.

Vuonna 2016 kiinteistön seinissä havaittujen homevaurioiden vuoksi LLH:n tiloissa teetettiin kosteus- ja rakennetekniset kuntotutkimukset. Työ tilattiin Lohjan kaupungin projektipäällikkö Ilkka Nymanin johdolla FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:ltä. Tutkimusraportin mukaisia toimenpiteitä on tehty vuoden mittaan ja ne jatkuvat vuoden 2018 aikana.

Liikuntahallien, monitoimihallin, kamppailuhallin, lukiosalin sekä kuntosalin käyttäjämäärä pieneni edellisestä vuodesta. Käyttäjämäärässä kasvua oli tennishallissa.

Vuonna 2017 Loher toimitti lämpöä 408 asiakkaalle yhteensä 133108 MWh. Kasvua edellisvuodesta oli n. 10,3 %. Myynti vastasi budjetoitua. Lämmöntoimitus oli 12,4 GWh suurempi kuin vuonna 2016. Uusia lämpösopimuksia solmittiin 1 kappaletta. Keskustasta rakennettiin pituudeltaan 2 300 m kaukolämpölinja Mäntynummelle. Keskustaverkoston kokonaispituus vuoden 2017 lopussa oli n. 46,8 km. Sammatissa verkostoa on n. 600 m ja Pusulassa 1 405 m. Kaukolämmön hintaan ei tehty muutoksia, vaan hinnat pysytettiin tasolla, jolle ne alennettiin vuoden 2013 alussa. Yhtiön liikevaihto oli 9,6 M€ ja se on muodostunut lämpöenergian myynnistä. Liikevaihto nousi edellisvuodesta 1,22 M€ eli 14,5 %. Energianhankinnan kustannukset nousivat edellisvuodesta 0,9 M€. Liikevoitto pysyi käytännössä edellisvuoden tasolla ollen 1 381 685,84 €.

8.3. Konsernin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin vuosikatteen muodostui 25,0 milj. euroa ja 23,2 milj. euron poistojen jälkeen tilikauden tulokseksi muodostui 1,8 milj. euron ylijäämä. Verrattuna edelliseen vuoteen vuosikate parani 1,0 milj. euroa ja tulos parani noin 4,1 milj. euroa. Konsernin vuosikatteen muutos verrattuna edelliseen vuoteen oli 4,0 % ja tulos oli 174 % parempi kuin vuonna 2016. Suurimpien konserniyhtiöiden tuloksista ylijäämäisiä olivat Lohjan Energiahuolto Oy:n, Länsi-Uudenmaan ammattikoulutus-kuntayhtymän, Etevan, Lohjan Liikuntakeskus Oy:n sekä HUS:in tulokset, Lohan ja Lohjan Liikun-tahallit Oy:n tulokset olivat alijäämäisiä.

KONSERNITULOSLASKELMA

1000 euroina

	2017	2016	
Toimintatuotot	163 706	156 079	4,9
Toimintakulut	406 111	402 267	1,0
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	88	128	-31,5
Toimintakate	-242 318	-246 059	-1,5
Verotulot	189 856	190 131	-0,1
Valtionosuudet	79 116	81 722	-3,2
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	134	54	146,4
Muut rahoitustuotot	863	795	8,6
Korkokulut	1 830	1 900	-3,7
Muut rahoituskulut	742	631	17,5
Vuosikate	25 080	24 113	4,0
Suunnitelman mukaiset poistot	23 193	25 398	-8,7
Omistuksen eliminointierot	42	607	-93,2
Arvon alentumiset	1	202	-99,6
Poistot ja arvonalentumiset	23 235	26 207	-11,3
Satunnaiset tuotot	282		
Tilikauden tulos	2 127	-2 094	-201,6
Tilinpäätössiirrot	13	-8	
Tilikauden verot	-335	-377	-11,1
Laskennalliset verot	11	51	-79,2
Vähemmistöosuudet	-54	40	-235,0
Tilikauden yli/alijäämä	1 761	-2 387	-173,8
Konsernituloslaskelman tunnusluvut			
Toimintuotot prosenttia toimintakuluista	40,31	38,80	
Vuosikate/Poistot, %	108,14	92,01	
Vuosikate, euroa/asukas	535,73	511,42	
Asukasluku	46 815	47 149	

8.4. Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

1000 euroina

	2017	2016	
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	25 080	24 113	4,0
Satunnaiset erät	282		
Tilikauden verot	-335	-377	-11,1
Tulorahoituksen korjauserät	-990	-1 302	-23,9
Toiminnan rahavirta yhteensä	24 037	22 434	7,1
Investointien rahavirta			
Investointimenot	52 881	41 049	28,8
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 136	70	1517,9
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 441	2 210	10,5
Investointien rahavirta	-49 304	-38 769	27,2
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25 268	-16 335	54,7
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset		34	
Antolainasaamisten vähennykset		4	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57 337	30 327	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	34 031	11 555	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 033	-2 000	
Oman pääoman muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-67	-21	
Vaihto-omaisuuden muutos	213	-251	
Saamisten muutokset	1 634	-3 182	
Korottomien velkojen muutokset	-1 141	2 692	
Rahoituksen rahavirta	28 978	15 979	
Rahavarojen muutos	3 711	-356	
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	21 704	17 993	
Rahavarat 1.1.	17 993	18 349	
	3 711	-356	

Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-80 256	-75 146
Investointientulorahoitus, %	48,47	58,84
Pääomamenojen tulorahoitus, %	29,24	45,87
Lainanhoitokate	0,75	1,93
Kassan riittävyys	15,98	14,36

Konsernin rahoituslaskelmassa investoinnit olivat 52,8 milj. euroa. Suurimmat investoinnit kaupungin lisäksi olivat Lohjan Vuokra-asunnoilla, Loherilla, HUS:illa ja Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymällä. Konsernin toiminnan ja investointien rahavirta oli 25,6 milj. euroa alijäämäinen vuonna 2017, kun edellisenä vuonna alijäämä oli 16,3 milj. euroa. Alijäämäisestä rahavirrasta rahoitettiin 29,0 milj. rahoituksen rahavirralla ja konsernin rahavarat kasvoivat vuoden aikana 3,7 milj. euroa.

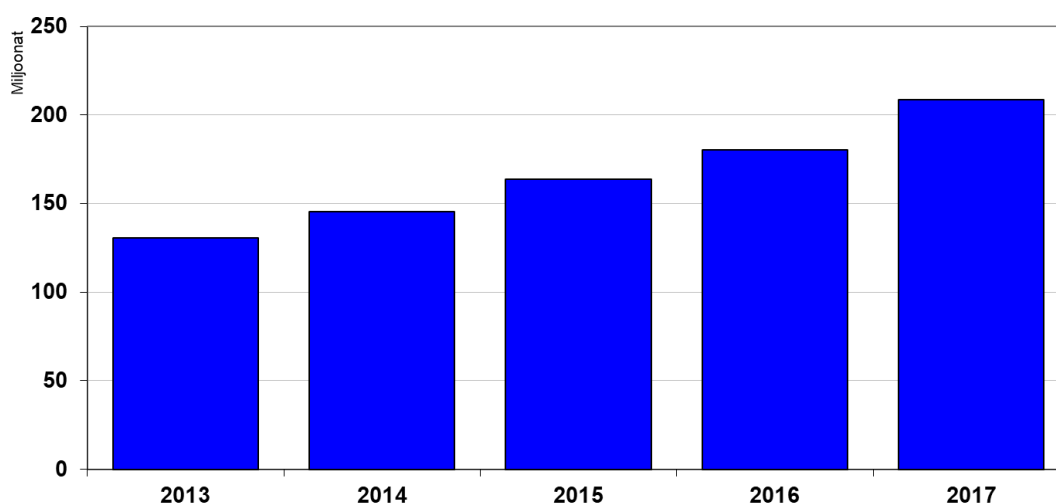
Lainamääränsä lisäsivät vuoden aikana kaupungin lisäksi Lohjan Vuokra-Asunnot Oy. Konsernin tulorahoitus parani edellisestä vuodesta ja koko konsernin investointien tulorahoitusprosentti oli 48,47 %, kun se edellisenä vuonna oli 58,84 %.

8.5. Konsernitaseen tarkastelu

Konsernitaseen loppusumma on kasvanut vuoden 2016 loppusummasta 7,3 %. Vastaavissa kasvu on kohdentunut aineellisissa hyödykkeissä kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin, koneisiin ja kalustoon sekä keskeneräisiin hankintoihin. Sijoituksissa osakkeet ja osuudet ovat vähentyneet ja osakkuusyhteisöosuudet ovat hieman lisääntyneet. Saamiset ovat vähentyneet 1,6 milj. euroa, rahoitusarvopaperien määrä vähentynyt 0,5 milj. eurolla ja rahavarat kasvaneet 4,3 milj. euroa. Vastattavaa puolella oma pääoma on kasvanut tilikauden ylijäämän johdosta 1,7 milj. euroa Vieras pääoma on kasvanut 27,2 milj. eurolla. Pakolliset varaukset ovat kasvaneet 0,2 milj. euroa.

Konsernin omavaraisuusaste eli oman pääoman ja varausten osuus taseen loppusummasta oli 34,80 % mikä oli 2,06 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Vastaava kaupungin tunnusluku oli 43,00 %. Konsernin alhaisempi omavaraisuusaste johtuu siitä, että varsinkin vuokratilahankkeet ja vuokratiloyhtiön suorittamat investoinnit on rahoitettu pitkäaikaisilla lainoilla omien pääomien ollessa varsin alhaiset. Konsernitaseen oman pääoman muodostumisessa huomio kiinnittyy siihen, että valtuuston hyväksymällä poistosuunnitelmalla laskettuna Lohjan Vuokra-Asunnot Oy:n oma pääoma on 2,1 milj. euroa negatiivinen. Muiden tytäryhtiöiden omat pääomat ovat pääsääntöisesti toiminnan luonteen edellyttämällä tasolla.

Konsernin lainakanta 2013-2017

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €		VASTATTAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €	
PYSYVÄT VASTAAVAT	384 151	356 875	7,6	OMA PÄÄOMA	148 518	146 774	1,2
Aineettomat hyödykkeet	4 794	5 781	-17,1	Peruspääoma	127 910	127 910	0,0
Aineettomat oikeudet	946	872	8,5	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	135	135	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	3 847	4 909	-21,6	Arvonkorotusrahasto	127	127	0,0
Aineelliset hyödykkeet	374 283	346 208	8,1	Muut omat rahastot	1 571	1 671	-6,0
Maa- ja vesialueet	45 033	43 082	4,5	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	17 013	19 318	-11,9
Rakennukset	237 852	202 155	17,7	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 761	-2 387	-173,8
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71 750	68 355	5,0	VÄHEMMISTÖOSUUDET	359	316	13,6
Koneet ja kalusto	13 035	11 273	15,6	PAKOLLISET VARAUKSET	3 193	2 962	7,8
Muut aineelliset hyödykkeet	205	221	-7,5	Eläkevaraukset	49	64	-22,7
Ennakkomaksut ja kesk.er. hankinnat	6 409	21 122	-69,7	Muut pakolliset varaukset	3 144	2 898	8,5
Sijoitukset	5 075	4 886	3,9	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 741	1 907	-8,7
Osakkuusyhteisöosuudet	2 600	1 929	34,8	VIERAS PÄÄOMA	274 736	247 549	11,0
Osakkeet ja osuudet	2 321	2 804	-17,2	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	170 033	125 647	35,3
Muut lainasaamiset	86	86	0,0	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	10 392	9 897	5,0
Muut saamiset	67	67	0,0	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	38 682	54 729	-29,3
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 337	1 436	-6,9	Saadut ennakot	777	497	56,1
VAIHTUVAT VASTAAVAT	43 060	41 196	4,5	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	54 852	56 778	-3,4
Vaihto-omaisuus	1 859	2 072	-10,3				
Saamiset	19 497	21 131	-7,7	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	428 548	399 507	7,3
Pitkäaikaiset saamiset	765	1 069	-28,5				
Lyhytaikaiset saamiset	18 733	20 062	-6,6				
Rahoitusarvopaperit	5 409	5 875	-7,9	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT			
Rahat ja pankkisaamiset	16 295	12 119	34,5	Omavaraisuus-%	34,80	36,86	
VASTAAVAA YHTEENSÄ	428 548	399 507	7,3	Konsernin lainakanta 31.12, 1000 €	208 715	180 376	
				Konsernin lainat euroa/asukas	4 458	3 826	
				Asukasluku	46815	47149	
				Lainasaamiset 31.12., 1000 €	86	86	
				Rahoitusvarallisuus euroa/asukas	-4 972	-4 411	
				Suhteellinen velkaantuneisuus, %	63,32	57,73	
				Velat ja vastuut käyttötuloista, %	64,38	58,66	
				Kertynyt yli-/alijäämä, €	18 774	16 931	
				Kertynyt yli-/alijäämä, asukas	401,04	359,09	

8.6. Konsernivalvonnan järjestäminen

Kaupunginvaltuusto määrittelee kaupungin tavoitteet ja sen mukaiset omistajapolitiikan linjaukset, päättää kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä hyväksyy konserniohjeet. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 1.2.2018 voimassa olevat konserniohjeet.

Kaupunginhallitus antaa konserniohjeita koskevat yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet tai delegoi ohjeiden antamisvaltuudet kaupungin muulle viranomaiselle. Lisäksi kaupunginhallitus valitsee edustajat ja ehdokkaat tytäryhteisöjen hallintoelimiin ja antaa ohjeet edustajille sekä seuraa ohjeiden noudattamista. Toimintakertomuksen yhteydessä kaupunginhallitus antaa valtuustolle tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta.

Lautakunnat toimintojen vastuullisina järjestäjinä ja palvelujen ostajina antavat toimialallaan valtuuston asettamien tavoitteiden pohjalta tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Lautakunta huolehtii toimialaansa kuuluvan tytäryhteisön toiminnan seurannasta ja ilmoittaa mahdollisesti havaitsemistaan toiminnallisista ja taloudellisista poikkeamista ja muista epäkohdista kaupunginhallitukselle. Konserniohjeiden mukaisesti kaupunginjohtaja kaupunginhallituksen alaisena johtaa kaupunkikonsernia ja seuraa omistajapolitiikan toteutumista. Lisäksi tytäryhteisön on raportoitava toiminnasta vastaavalle toimielimelle sen mukaan, kun ao. toimielin on ohjeistuksessaan edellyttänyt.

9. Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä

9.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varausten muutoksia ja rahastosiirtoja on 1 356 837,77 euroa ylijäämäinen. Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelemiseksi, että

1. vähennetään investointivaroilla rahoitettujen hankkeiden poistoeroa 81 504,27 euroa;
2. poistoeron muutoksen jälkeen syntyvä, määrältään 1 438 342,04 euron ylijäämä kirjataan oman pääoman tilikauden ylijäämätillille.

9.2. Arvio tulevasta kehityksestä

Taloukskasvun elpyminen on ollut ennakoitua nopeampaa, minkä seurauksena kuntien verotulot tulevat kehittymään jatkossa ennustettua paremmin. Sitä vastoin kuntien toimintamenot kasvavat edelleen tasaisesti ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta. Tästä johtuen kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan investointeja ja velkaantuminen tulee jatkumaan osassa kuntia voimakkaasti. Kuntien keskinäiset erot talouskehityksessä uhkaavat kasvaa entisestään.

Lohjan kaupungissa vuoden 2018 talousarvion verotulot ovat 0,7 % suuremmat kuin toteutuneet verotulot vuonna 2017. Kuntaliiton veroennustekehikon mukaan Lohjan talousarvioon 2018 kirjatut verotulot tulevat toteutumaan kokonaisuudessaan, kun koko kansantalouden palkkasumman on arvioitu kasvavan 2,0 % vuonna 2018. Tätä arviota tukevat myös alkuvuoden talouden kasvunusteet.

Lohjan vuoden 2017 alkuperäisessä talousarviossa vuosikate on 13,3 milj. euroa, joka perustui toimintakatteen 0,5 %:n huononemiseen verrattuna vuoden 2016 tilinpäätökseen. Kuitenkin vuoden 2017 toimintakate oli 1,3 % huonompi kuin vuoden 2017 alkuperäisen talousarvion toimintakate. Toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,8 % ja ylittivät muutetun talousarvion 1,5 %. Jos arvioidaan toimintakatteen heikkenevän tänä vuonna viime vuoden talousarvion muutosta vastaavasti, muodostuu vuosikatteeksi noin 13,7 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi 2,5 milj. euron alijäämä.

Vuoden 2018 talousarviossa investointien määrä on 28,0 milj. euroa ja rahoitusosuuksilla sekä käyttöomaisuuden luovutustuloilla vähennetty nettoinvestoinnit 25,5 milj. euroa. Edellä ennustetulla vuosikatteella investointien toteutuessa täysimääräisesti lainamäärä saattaisi kasvaa jopa 13,2 milj. eurolla. Rahoituksen näkökulmasta taloutta ei saada tasapainotettua kunnallisveron edes yhden prosenttiyksikön korotuksella.

9.3. Arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Tulevaisuudessa Lohjan kaupungin suurimmat riskit ovat suuren investointipaineen hallinta sekä käyttötalouden menojen hillintä. Asian merkitys korostuu entisestään lainamäärän kasvaessa nopeaan tahtiin. Tulorahoituksen riittämättömyys suhteessa investointeihin tulee edellyttämään käyttötalouden osalta vaikeita ratkaisuja. Kaupungin tulee myös kehittää elinvoimaisuutta ja pysäyttää asukasluvun lasku, jotta kaupungin talous olisi helpommin hallittavissa.

Lisäksi tulevan Sote-uudistuksen aiheuttama toiminnan muutos ja sen hallittu toteuttaminen aiheuttaa laaja-alaisesti erilaisia riskejä niin talouden, toiminnan ja kaupungin omaisuuden hallinnan osalta.

10. Toimielinten vuoden 2017 toiminta ja talousarvion toteutuminen

10.1. Käyttötalousosan toteutuminen

10.1.1. Luottamushenkilöhallinto

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Kaupunginvaltuusto	51 jäsentä, 11 kokousta	0/ -345 475
Kaupunginhallitus: Kaupunginhallitus (kokoustoiminta, seminaarit, matkat, tapahtumat, kaupunginjohtaja) ja toimikunnat	13 kaupunginhallituksen ja 7 konsertinajaoston jäsentä, yhteensä 27 kokousta	0/ -417 906
Toimikunnat, Palvelutuotantolautakunta, Vetovoimalautakunta, Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta ja Sosiaali- ja terveyslautakunta		0/ -366 912
Toimialajohto (Hyvinvointi ja Elinvoima)		79/ -215 674

Toiminnalliset muutokset

Vuonna 2017 aloitti uusi luottamuselinorganisaatio, myös lautakuntajaot menivät täydellisesti uusiksi. Tämä teetti runsaasti työtä, kuten aina valtuustokauden vaihtuessa.

Lohja päätti hakea asuntomessuja vuodelle 2021, tämä onnistuttiin myös aktiivisen lobbauksen myötä kaupungille saamaan. Isoja kaavahankkeita ja maanhankintoja käynnistettiin messuja ja muita strategisesti keskeisiä kohteita varten. Kaupunki varautui päätöksenteossaan myös tulevaa Tunnin Junaa varten. Edellä mainittu valmistelu edellytti jopa ylimääräisiä kokouksia ja runsaasti valmistelua. Vuotta 2017 leimasi päätöksenteossa runsas sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen vyyhti, jota kaupunki määrätietoisilla toimillaan lähti hoitamaan. Vastaavasti kaupunki sitoutui omalla rahoituksellaan tulemaan mukaan Tynninharjun eritasoliittymän rakentamiseen, joka käynnistyiikin vauhdilla vuoden 2017 aikana. Vastaavasti kaupunki varautui kaavoituksessa ja sitä myötä päätöksenteossa uusien kauppakeskusten tuloon kaupungin keskusta-alueelle. Myös uusi hallintosääntö valmisteltiin toimialojen poikkihallinnollisena yhteistyönä konsernihallinnon vetämänä. Vuotta 2017 leimasi päätöksenteossa erittäin runsas aloitteiden määrä.

Kuntalaisten vaikuttamista aktivoitiin videoimalla valtuuston kokouksia ja alueiden johtokunnan kokouksia. Sosiaalista mediaa hyödynnettiin osana kuntalaisten aktiivista osallistamista. Lohjan luottamushenkilöt tekivät tutustumismatkan Mikkelin asuntomessualueelle.

Luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma

Toimielimen toimintakate on sitova suhteessa valtuustoon.

LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MAKSUTUOTOT	0	0	0	79	
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	0	0	0	79	
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-784 485	0	-784 485	-795 553	101,41%
PALKAT JA PALKKIOT	-676 425	0	-676 425	-679 719	100,49%
HENKILÖSIVUKULUT	-108 060	0	-108 060	-115 834	107,19%
ELÄKEKULUT	-92 737	0	-92 737	-97 345	104,97%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-15 323	0	-15 323	-18 489	120,66%
PALVELUJEN OSTOT	-240 645	0	-240 645	-289 245	120,2%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-25 369	0	-25 369	-81 332	320,6%
AVUSTUKSET	-152 000	0	-152 000	-126 963	83,53%
MUUT TOIMINTAKULUT	-52 992	0	-52 992	-52 874	99,78%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-1 255 491	0	-1 255 491	-1 345 967	107,21%
TOIMINTAKATE	-1 255 491	0	-1 255 491	-1 345 888	107,2%
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MAKSUTUOTOT	0	0	0	79	
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	0	0	0	79	
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-784 485	0	-784 485	-795 553	101,41%
PALKAT JA PALKKIOT	-676 425	0	-676 425	-679 719	100,49%
HENKILÖSIVUKULUT	-108 060	0	-108 060	-115 834	107,19%
ELÄKEKULUT	-92 737	0	-92 737	-97 345	104,97%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-15 323	0	-15 323	-18 489	120,66%
PALVELUJEN OSTOT	-204 245	0	-204 245	-248 353	121,6%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-25 369	0	-25 369	-81 332	320,6%
AVUSTUKSET	-152 000	0	-152 000	-126 963	83,53%
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 292	0	-3 292	-2 580	78,37%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-1 169 391	0	-1 169 391	-1 254 781	107,3%
TOIMINTAKATE	-1 169 391	0	-1 169 391	-1 254 702	107,3%
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	-36 400	0	-36 400	-40 893	112,34%
MUUT TOIMINTAKULUT	-49 700	0	-49 700	-50 293	101,19%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-86 100	0	-86 100	-91 186	105,91%
TOIMINTAKATE	-86 100	0	-86 100	-91 186	105,91%

10.1.2. Keskusvaalilautakunta

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Vaalit: Kunnallisvaalit ja valtiolliset vaalit	37 311 äänioikeutettua	0/ -243 835

Toiminnalliset muutokset

Vuonna 2017 järjestettiin kunnallisvaalit. Varsinainen vaalipäivä oli 9.4.2017 ja ennakkoäänestys toteutui ajalla 29.3.-4.4.2017. Ennakkoäänestyspaikoista kauppakeskukset olivat entiseen tapaan erittäin suosittuja. Tältä osin muutoksia entiseen ei ollut tarpeen tehdä lainkaan, kaikissa kaupunginosissa taattiin tasapuoliset mahdollisuudet ennakkoäänestää. Varsinaisena äänestyspäivänä oli mahdollista äänestää 18:ssa paikassa aiempien vaalien tapaan. Sekä ennakkoäänestyksessä, tarkastuslaskennassa että vaalipäivän tulospalvelussa käytettiin kaupungin omia työntekijöitä. Koulutukseen käytettiin paljon aikaa oikeellisen vaalituloksen varmistamiseksi. Koti- ja laitosaänestys vaalitoimikuntien osalta sujui moitteetta, vastaavasti vaalilautakunnat paneutuivat tehtäväänsä kiittävästi.

Vuoden lopussa aloitettiin vaalivalmistelut presidentinvaaleja varten. Toiminnallisina muutoksina mainittakoon varsinaisen vaalipäivän äänestyspaikkojen vähentäminen 18:sta 12:een kaupungin tuottavuushankkeen nimissä. Vastaavasti sähköisiä työvälineitä ja tapoja tullaan hyödyntämään entistä laajemmin myös vaalien eri osa-alueilla.

Luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma

Toimielimen toimintakate on sitova suhteessa valtuustoon.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-34 107	0	-34 107	-173 911	509,9%
PALKAT JA PALKKIOT	-34 107	0	-34 107	-154 618	453,33%
HENKILÖSIVUKULUT	0	0	0	-19 294	
ELÄKEKULUT	0	0	0	-14 776	
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	0	0	0	-4 517	
PALVELUJEN OSTOT	-37 522	0	-37 522	-55 847	148,84%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-20	0	-20	-11 385	56 923,25%
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 600	0	-2 600	-2 692	103,54%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-74 249	0	-74 249	-243 835	328,4%
TOIMINTAKATE	-74 249	0	-74 249	-243 835	328,4%

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-34 107	0	-34 107	-173 911	509,9%
PALKAT JA PALKKIOT	-34 107	0	-34 107	-154 618	453,33%
HENKILÖSIVUKULUT	0	0	0	-19 294	
ELÄKEKULUT	0	0	0	-14 776	
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	0	0	0	-4 517	
PALVELUJEN OSTOT	-37 022	0	-37 022	-55 347	149,5%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-20	0	-20	-11 385	56 923,25%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-71 149	0	-71 149	-240 643	338,22%
KESKUSVAALILAUTAKUNTA (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	-500	0	-500	-500	100,01%
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 600	0	-2 600	-2 692	103,54%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 100	0	-3 100	-3 192	102,97%
TOIMINTAKATE	-3 100	0	-3 100	-3 192	102,97%

10.1.3. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnalla oli tilikauden aikana yhteensä 11 kokousta, joista viidessä alkuvuoden kokouksessa käsiteltiin vuoden 2016 arviointikertomusta. Tilikaudella 2017 tarkastuslautakunta on arvioinut haastattelujen perusteella sekä elinvoima että hyvinvointitoimialoja.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin sisältyi uutena asiana kuntalain edellyttämä luottamushenkilöiden sidonnaisuusilmoitusten hyväksyminen. Sidonnaisrekisteri.fi otettiin käyttöön kesäkuussa 2017. Kaikkien ilmoitusvelvollisilta saatiin ilmoitukset ja ne hyväksyttiin tarkastuslautakunnassa.

Lakisääteistä tilintarkastusta on suoritettu tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman ja työohjelman mukaisesti. Tilintarkastuksen kustannukset olivat 35 546 euroa. Laskutettuja lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä kertyi vuoden 2017 aikana 68,7 päivää, joista 30,7 päivää kohdistui vuoteen 2016 ja 38 vuoteen 2017. Tilintarkastuksen kustannuksiin sisältyy tilintarkastajan raportointia, neuvontaa ja osallistuminen tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Tarkastuslautakunta saavutti sille tilikaudelle 2017 asetetut toiminnalliset tavoitteet ja alitti talousarvion. Toteutunut toimintakate tilikaudella oli -71 681 euroa ollen 11 815 euroa budjetoitua parempi.

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Tarkastuslautakunta	11 kokousta controller 0,3 htv	0/ -71 681
Tilintarkastus	64 lakisääteistä tarkastuspäivää	0/ -35 546

Sitovat tavoitteet

- Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi tilivuodelta 2016 toteutui pohjautuen haastatteluihin ja selvityksiin.
- Tilintarkastuksen, sisäisen tarkastuksen ja tarkastuslautakunnan työohjelmien koordinointi toisiaan tukeviksi ja päällekkäisyyksiä välttäväksi tarkastuskokonaisuudeksi tehty.
- Valtuustokaudelle 2017-2021 laaditun arviointisuunnitelman ja tilikaudelle 2017 laaditun työohjelman laatiminen ja sen toteuttaminen arviointityössä. Tehtyä suunnitelmaa on noudatettu.
- Tuottavuutta, tuloksellisuutta ja tehokkuutta kuvaavien tunnuslukujen ja suoritteiden arviointi Lohjan ja vertailukuntien välillä. Vertailu suoritettu arviointikertomuksen yhteydessä.
- Sidonnaisuusrekisterin ylläpito. Sidonnaisuusrekisteri käyttöön otettiin suunnitellusti.

Tarkastuslautakunnan tuloslaskelma

Toimielimen toimintakate on sitova suhteessa valtuustoon.

TARKASTUSLAUTAKUNTA	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-31 176	0	-31 176	-27 917	89,55%
PALKAT JA PALKKIOT	-26 997	0	-26 997	-24 642	91,28%
HENKILÖSIVUKULUT	-4 179	0	-4 179	-3 275	78,37%
ELÄKEKULUT	-3 268	0	-3 268	-2 535	77,57%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-911	0	-911	-740	81,25%
PALVELUJEN OSTOT	-51 600	0	-51 600	-43 203	83,73%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-170	0	-170	-161	94,51%
MUUT TOIMINTAKULUT	-550	0	-550	-400	72,74%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-83 496	0	-83 496	-71 681	85,85%

TARKASTUSLAUTAKUNTA (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-31 176	0	-31 176	-27 917	89,55%
PALKAT JA PALKKIOT	-26 997	0	-26 997	-24 642	91,28%
HENKILÖSIVUKULUT	-4 179	0	-4 179	-3 275	78,37%
ELÄKEKULUT	-3 268	0	-3 268	-2 535	77,57%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-911	0	-911	-740	81,25%
PALVELUJEN OSTOT	-48 800	0	-48 800	-40 403	82,79%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-170	0	-170	-161	94,51%
MUUT TOIMINTAKULUT	-150	0	-150	0	0,0%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-80 296	0	-80 296	-68 481	85,29%

TARKASTUSLAUTAKUNTA (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	-2 800	0	-2 800	-2 800	100,0%
MUUT TOIMINTAKULUT	-400	0	-400	-400	100,02%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 200	0	-3 200	-3 200	100,0%
TOIMINTAKATE	-3 200	0	-3 200	-3 200	100,0%

10.1.4. Elinvoima

Elinvoiman toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus (kokoajaisten ja osa-ai- kaisten lukumäärä 31.12.2017)	tuotot/kulut €
Konsernihallinnon tulosalue: henkilöstö ja hallinto, talous ja strategia	- 26 henkilöä	3 520 495 -12 253 832
Palvelutuotannon tulosalue: operatiiviset hallintopalvelut, tilojen palvelut, rakennuttaminen ja kaupunkitekniikka	- 506 henkilöä	57 443 043 -46 697 464
Kaupunkikehityksen tulosalue: elinkeinotoimi, kaavoitus, kiinteistö ja kartas- totoimi, rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, ympäristöterveys	- 66 henkilöä	3 781 119 -5 284 032
Kaupunkisisältöjen palvelualue: liikuntakeskus, kirjasto, Hiiden opisto, kau- punginorkesteri, musiikkiopisto, Lohjan teat- teri, museo, yleinen kulttuuritoimi, matkailu, markkinointi ja PR	- 114 henkilöä	1 991 126 -15 232 608

Elinvoiman toiminnalliset muutokset

Elinvoima on perinteistä elinkeinopolitiikkaa laajempi asiakokonaisuus, joka ottaa huomioon alueen yritysten tukemisen ja niiden paikkakunnalle houkuttelun lisäksi myös ihmisen. Siellä missä ihmiset viihtyvät, viihtyvät myös yritykset ja elinvoimaa synnyttävä spiraali vahvistuu. Kunta voi vahvistaa elinvoimaa erilaisten väylien avulla: saavutettavuuden varmistamisella, sijaintihyötyjen ottamisella käyttöön, osaavan työvoiman houkuttelemisella, yrittäjyyden tukemisella sekä toimimalla yleisenä kehittämisalustana.

Elinvoimatoimialan perustehtävä on Lohjan elinvoimaisuuden lisääminen. Elinvoimatoimialan toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2017 asetettiin tukemaan Lohjan elinvoimaisuuden lisäämistä ja organisaatiouudistuksen haltuunottoa. Toiminnallisia tavoitteita asetettiin hallitusti (3/tulosalue).

Taloudellisena tavoitteena on ollut 600 000 euron säästötavoite tilinpäätöksen 2015 tasosta. Henkilöstöpoistuman kautta katsottiin, että saavutetaan säästötavoite lähes kokonaisuudessaan, kun pois lähteneiden tai lähtevien tilalle ei rekrytoida uusia. Säästön katsottiin muodostuvan seuraavista täyttämättömistä tehtävistä: tekninen johtaja, tilahallintopäällikkö, kaupunginsihteeri, mittaus-työpäällikkö, 4 toimistosihiteeriä, suunnitteluavustaja, paikkatietokäsittelijä, ulkoaluetyöntekijä, vahvistamistarjajärjestelyt.

Elinvoiman prosessit

Elinvoiman toimialan toimintaa ohjattiin seuraavilla prosesseilla seuraavien prosessinomistajien toimesta:

Ennakoiva ja kestävä kaupunkikehittäminen –prosessi, Leena Iso-Markku:

Prosessiin tavoitteena oli luoda edellytykset kaupunkirakenteen strategiselle kehittämiselle ennakkoivan, maankäytön rakennemalliin pohjautuvan suunnittelun ja kaupunkirakenteen kehittämiseen liittyvien toimintojen jalostamisen kautta. Prosessissa edistettiin myös Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) –hankkeen tavoitteita.

Toimivan, terveellisen, turvallisen rakentamisen edistäminen –prosessi, Eero Soinio:

Prosessijohtamisen periaate on otettu käyttöön Tilojen hallinnan osalta. Uuden hallintosäännön ja uuden organisaatiokaavion mukainen prosessijohtamisen toimintatapa on ollut voimakkaassa koeajossa koko vuoden. Prosessin kautta on pyritty tehostamaan kaupungin tilojen käyttöä, vähentämään vuokratilojen käyttöä ja poistamaan tarpeettomia tiloja. Konkreettisesti tämä näkyy mm. siinä, että lähes kaikissa tilahankkeissa on hankittu tilaprosessin omistajan lausunto hankkeesta ennen päätöksentekoa. Prosessinomistaja on osallistunut suurten tilahankkeiden suunnitteluun. Tilahankkeen toteuttaminen allianssimallin avulla aloitettiin ensimmäisen kerran Lohjalla toimintavuonna; mallin käyttöönottoon liittyvän valmistelutyön teki prosessinomistaja. Prosessinomistajan johdolla on vuoden aikana kartoitettu käyttämättömät ja vähäisessä käytössä olevat kaupungin tilat. Niistä laaditut Harmaa lista I, II ja III on hyväksytty lautakunnissa. Harmailla listoilla määritellään, mikä ko. rakennusten tulevaisuus on (mitkä myydään pois, mitkä puretaan, mitkä pidetään.). Yhteistyössä Palvelutuotannon kanssa on luotu luettelot (kiinteistökortit) yksityiskohtaisine tietoineen kaikista kaupungin yli 200:sta rakennuksesta. Prosessinomistaja on osallistunut aktiivisesti kahden suuren väistötilahankkeen (Mäntynummen yläkoulu ja Lohjan Yhteiskoulun lukio) kiireelliseen toteuttamiseen. Lohjan kaupungissa tapahtuva sisäilmatyö on keskeinen osa prosessia. Prosessinomistaja johtaa kaupungin sisäilmatyötä.

Aktiivinen ja ennakoiva yrityselämän kehittäminen –prosessi, Tapani Tapiola:

Prosessin tavoitteena oli edistää uusien yritysten sijoittumista Lohjalle aktiivisen, Lohjan ulkopuolelle suuntautuvan kontaktoinnin avulla. Toimintavuoden aikana valmisteltiin, suunniteltiin ja toteutettiin yritystonttien ja toimitilojen markkinointiin ja kysyntään liittyviä hankkeita. Toimenpiteinä edistettiin uusien yritysten syntyä ja sijoittumista Lohjan kaupunkiin huolehtimalla yritysten sijoittumisprosessin toimivuudesta ja ketteryydestä. Edistettiin yhteistyötä korkeakoulu- ja ammatillisen koulutuksen kanssa elinkeinoasioiden osalta.

Sisältörikkaan elämän edistäminen –prosessi, Eero Ahtela:

Prosessin tavoitteena oli luoda eri-ikäisille kuntalaisille puitteet virikerikkaalle, liikunnalliselle ja kulttuurisesti täysipainoiselle elämälle tuomalla heidän tietoisuuteensa lohjalaisia liikunnan, kulttuurin ja luonnon elementtejä ja mahdollistamalla näiden asioiden hyödyntäminen. Prosessin toimenpiteiden kautta tavoitteena oli saada pidettyä kuntalaiset terveisinä, virkeinä ja elinvoimaisina.

Luovan vetovoimaisuuden lisääminen –prosessi, Evita Malm:

Prosessin tavoitteena oli mahdollistaa törmäämiset luovien alojen sekä elinkeinoelämän ja kunta-puolen kanssa. Tavoitteena oli käyttää tiloja ja alueita monipuolisesti ja innovatiivisesti. Prosessin toimenpiteinä tuotettiin luovaa viestintää, tarinaa ja sisällöntuotantoa. Prosessissa hyödynnettiin avointa dataa ja uusia digitaalisia ratkaisuja vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Luotiin asioita yhdessä henkilöstön, 3 sektorin ja asukkaiden kanssa.

Pääosa prosessinomistajista huolehti toimintaa ohjaavasta prosessista oman toimensa ohella. Elinvoiman toimialalla prosessinomistajien palkkauksen määräraha sisältyi varsinaisen päätoimen mukaiselle kustannuspaikalle. Asiakaskokemuksen parantamisen prosessin omistaja Taru Rahkama, jolla on hyvinvoinnin toimialalla myös Sujuvan arjen prosessiomistajuus, toimii kokopäiväisenä prosessinomistajana ja palkkauksen määrärahaa on käsitelty Hyvinvoinnin toimialan talousarvio-osassa.

Digitalisaation hyödyntämisessä keskitettiin alkuvuoden aikana organisaation uudistuksessa käytöön otettavien tietojärjestelmien käyttöönottoon ja virtuaalisen tietohallinto-organisaation luomiseen. Organisaatiouudistuksen yhteydessä otettiin alkuvuoden aikana käyttöön uusia tietojärjestelmiä ja moduuleita taloushallinnossa, asiahallinnossa uusittiin sopimushallinta sekä asianhallinnan julkaisujärjestelmät. Kevään aikana aloitettiin myös tietohallinnon painopisteiden ja tavoitteiden määrittäminen vuoden 2018 talousarviota varten. Syksyn toiminnan painopisteenä oli uusien tietoturva ja -suoja-asiakirjojen hyväksyntä ja käyttöönotto. Lisäksi käynnistettiin EU tietosuoja-asetuksen vaatimien valmistelutoimenpiteiden toteutus.

Elinvoiman sitovat tavoitteet

Kasvava Lohja

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Kaivomuseon vierailijarakennuksen ja uuden hissin käyttöönotto.	Hissi ja rakennus käytössä.	Hissi ja rakennus otettu käyttöön.	Määrärahan lisäys
Innostunut, innovoiva henkilöstö	Työnantajamielikuvan kehittäminen	Rekrytointikäytännöt ovat yhdenmukaistuneet Lohja rekryn aloitettua toimintansa. Keskitetyn sijaisrekrytinnin käyttöä on laajennettu onnistuneesti uusille toimialoille. Työnantajamielikuvakyselyn tuloksia on arvioitu ja niitä hyödynnetään työpaikkailmoittelussa.	* työnantajamielikuvakyselyn tuloksia on hyödynnetty * käytäntöjen yhtenäistäminen * oppilaitos yhteistyön kehittäminen	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Maanhankinnan kohdistaminen elinkeinojen kehittämisen ja asumisen kannalta tärkeisiin kasvukohteisiin huomioiden tulevat ratahankkeet ja yleiskaava	Maanhankintaa toteutui huomattavasti - Oilaantien lunastukset, Karnainen, Lyläinen, (Lempolan liittymä, lopullinen kauppa 2018) yhteensä noin 145ha.	Hankitun maan määrä hehtaareina ja kauppojen kohdentuminen laadullisesti tasaisesti kaavoitettujen käyttötarkoitusten mukaan.	Toteutetaan budjetin sisällä

Tasapainoinen talous

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Digitalisaation hyödyntäminen	Kolmen palvelutason kirjastoverkon kehittämissuunnitelman toteuttaminen.	Karjalohjan ja Pusulan kirjastoon toteutettiin omatoimikirjasto; ratkaisulla lisättiin kirjastoissa käyntiaikoja ja mahdollistettiin henkilökunnan työjärjestelyjä eri pisteiden välillä. Routionmäen monitoimijatalossa käynnistyi kombikirjasto.	Kirjastoverkon kehittämissuunnitelman käynnistäminen. Kirjastopalvelujen automatisointi, digitaalisten palvelujen lisääminen.	Määrärahan lisäys
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Tilastrategian luominen	Poistettavien rakennusten myyntityö on käynnissä kaupungingeodeetin johdolla. Pienten ja isojen rakennushankkeiden prosessikaaviot valmistuivat.	* nykyisin käytössä olevien tilojen neliömäärä verrattuna aikaisempiin vuosiin * käyttämättömien tilojen neliömäärä verrattuna aikaisempiin vuosiin * tilat/asukas	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Työllisyysasioiden edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Työllistämistoimintaa ja -prosesseja on kehitetty yhteistyössä kaupungin toimijoiden välillä ja on sovittu etenemistavoista. Vuonna 2017 pilotoitiin ns. minitalkkaritoimintaa ja saatujen kokemusten kautta toimintaa jatketaan. Kaupungin maksamat ns. sakkomaksut ovat vähentyneet vuoteen 2016 verrattuna.	\- Toimintamalleja- ja prosesseja sekä vastuuta selkiytetään \- Tavoitteet ja mittarit on valittu pitkälle tähtäimelle \- Saumattoman yhteistyön edistäminen kaupungin sisällä ja eri yhteistyötahojen kanssa	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Toimitilojen käyttö-, kehittämis- ja poistosuunnitelmat laadittu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Harmaita listoja valmisteltu 4, joista käsitelty 3. Syksyn valmistelun painopiste on painottunut Lohjantähden muuton valmisteluun ja Mäntynummen sekä Lukion sisäilmakohteiden jatkovalmisteluun. Päiväkotien tilakortit on päivitetty piharatkaisujen osalta (toteuttu pihojen kuntotarkastus). Laadittu tulevien vuosien tilaohjelma ja suurten investointien ajoittaminen. Lisäksi käynnistetty selvitystyö, jossa luodaan suuntaviivat kaupungin kiinteistöomaisuuden hallintaan ja ohjaamiseen.	\- Toimintamallit ja -prosessit kuvattu tilatarpeen hallintaan, tilojen uudisrakentamiseen, kunnossapitoon ja tiloista luopumiseen. \- Laadittu pitkän tähtäyksen tilojen käyttö- ja investointisuunnitelmat \- Luodaan suuntaviivat tilojen käytön tehostamiselle ja turhien toimitilojen poistamiselle	Toteutetaan budjetin sisällä

Hyvät peruspalvelut

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Yritysten tyytyväisyys Lohjan kaupunkiin elinkeinotoimijana kasvaa.	Painopiste oli yrityskontaktoinnin aktivoiminen kaupungin sisällä ja kaupungista ulospäin sekä yritysten sijoittumisprosessin kehittäminen, sekä paikallisille yrityksille viestinnän ja tiedottamisen parantaminen. V. 2017 toteutettiin 3 uutiskirjettä paikallisille, 4 sijoittumiskirjettä, noin 50 yritystapaamista, 6 yritystilaisuutta ja 2 yritystutkimusta (pitovoimatutkimus sekä sijoittumistutkimus).	Yritysbarometrin tulokset ja oman yritystyytyväisyyskyselyn tulokset.	Ei vaikutusta määrärahaan
Asiakaskokemuksen parantaminen	Jokaisen kuntalaisen monipuolinen kulttuurin ja liikunnan harrastamisen mahdollistaminen.	Liikuntakeskus tuotti asukkaiden kanssa yhteistyössä laadukkaita liikuntapalveluita kaikille kaupunkilaisille edistämällä heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Liikuntapalveluita kehitettiin suunnitelmallisesti, avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Liikuntasuoritteita toteutui 1.200.000.	Aktiviteettien määrä	Toteutetaan budjetin sisällä
Digitalisaation hyödyntäminen	Palvelutuotannon keskitettyjen palveluiden prosessit kuvattu ja tuotannossa sekä luotu yhteistoimintaperiaatteet elinvoiman ja hyvinvoinnin kanssa.	Otettu käyttöön Raindance kuntamalli (standardiomainen kuntamalli) sekä toteutettu taloushallintojärjestelmään uudistettu raportointimallit kuukausittaiseen sekä toimittajakohtaisen toteumaraportointiin. Luotu säännönmukainen seuranta- ja hallintajärjestelmä kaupungin rakentamiseen ja tulevien hankkeiden seurantaan. Sisäilmakorjauksien toteuttaminen ja ohjaaminen keskitetty tilojen palveluissa. Käynnistetty ruokapalveluiden selvitystyö tulevaisuuden muutoksien ja sote osalta.	Luotu uuden organisaation keskitetyille palvelutuotannolle toimintaperiaatteet	Ei vaikutusta määrärahaan

Laadukas ympäristö

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Yleisen ympäristön viihtyisyyttä kehitetty, Lohjan maisemallinen kehittäminen ja pilotti-kohteiden toteutus	Minitalkkari toiminta käynnissä. Toteutettu kaikkien päiväkotien pihojen katseointi ja luotu sen pohjalta kehittämissuunnitelmat pihojen kehittämiseen. Toteutettu kaksi lähiliikuntapaikkaa. Toteutettu pilottiluonteisesti kävelykatu konsepti.	Kehityskohteet toteutettu	Määrärahan lisäys

Toimiva tietoyhteiskunta

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Sähköisen varausjärjestelmän ja kauppapaikan käyttöönotto: tilat, palvelut, rakennuslupakuvat, kaavanpohjakartta, ajantasa-asemakaava	Paikkari järjestelmän jatkokehitys ja käyttöönotto toteutui seuraavasti: maaomaisuus ja vuokralaskutus, lukuisia uusia aineistoja palveluun, Arska – sähköinen kauppapaikka. Rakennusvalvonnan arkistoa siirretty sähköiseen muotoon ja rakennuslupakuvien sähköinen myynti toteutunut.	Sähköinen kauppapaikka hankittu ja käyttöönotto aloitettu	Toteutetaan budjetin sisällä
Digitalisaation hyödyntäminen	Tiedolla johtamisen kehittäminen	Tiedolla johtamisen toimintamallia on valmisteltu. Tiedolla johtamisen ohjausryhmä on aloittanut toimintansa.	* tiedolla johtamisen periaatteet sovittu * tiedolla johtamista hyödynnetään paremmin * uusia analyyseja päättäjien ja viranhaltijoiden käyttöön	Toteutetaan budjetin sisällä

Elinvoiman tuloslaskelma

Elinvoima –toimialan toimintakate on sitova suhteessa valtuustoon.

ELINVOIMA	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	33 747 387	0	33 747 387	33 855 657	100,32%
MAKSUTUOTOT	2 784 565	0	2 784 565	4 145 563	148,88%
TUET JA AVUSTUKSET	901 225	83 936	985 161	1 265 628	128,47%
MUUT TOIMINTATUOTOT	26 883 528	0	26 883 528	27 468 936	102,18%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	64 316 705	83 936	64 400 641	66 735 783	103,63%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN					
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	292 043	
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	292 043	
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-30 801 593	0	-30 801 593	-30 430 673	98,8%
PALKAT JA PALKKIOT	-23 429 035	0	-23 429 035	-23 427 252	99,99%
HENKILÖSIVUKULUT	-7 372 558	0	-7 372 558	-7 003 422	94,99%
ELÄKEKULUT	-6 187 460	0	-6 187 460	-5 780 329	93,42%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 185 098	0	-1 185 098	-1 223 093	103,21%
PALVELUJEN OSTOT	-26 227 472	-65 736	-26 293 208	-27 078 036	102,98%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-10 880 325	-18 200	-10 898 525	-11 720 582	107,54%
AVUSTUKSET	-5 253 771	0	-5 253 771	-5 232 639	99,6%
MUUT TOIMINTAKULUT	-4 850 221	0	-4 850 221	-5 006 006	103,21%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-78 013 382	-83 936	-78 097 318	-79 467 936	101,76%
TOIMINTAKATE	-13 696 677	0	-13 696 677	-12 440 110	90,83%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
MUUT RAHOITUSTUOTOT	0	0	0	73 318	
KORKOKULUT	0	0	0	-730 697	
MUUT RAHOITUSKULUT	0	0	0	-70 360	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	0	0	0	-727 738	
VUOSIKATE	-13 696 677	0	-13 696 677	-13 167 848	96,14%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-12 785 800	0	-12 785 800	-12 732 616	99,58%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-12 785 800	0	-12 785 800	-12 732 616	99,58%
TILIKAUDEN TULOS	-26 482 477	0	-26 482 477	-25 900 464	97,8%
POISTOERON MUUTOS	0	0	0	81 504	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-26 482 477	0	-26 482 477	-25 818 960	97,49%

ELINVOIMA (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNTITUOTOT	8 672 987	0	8 672 987	8 484 133	97,82%
MAKSUTUOTOT	2 784 565	0	2 784 565	4 045 670	145,29%
TUET JA AVUSTUKSET	901 225	83 936	985 161	1 265 628	128,47%
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 740 428	0	4 740 428	5 228 256	110,29%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	17 099 205	83 936	17 183 141	19 023 687	110,71%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN					
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	292 043	
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	292 043	
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-30 801 593	0	-30 801 593	-30 430 673	98,8%
PALKAT JA PALKKIOT	-23 429 035	0	-23 429 035	-23 427 252	99,99%
HENKILÖSIVUKULUT	-7 372 558	0	-7 372 558	-7 003 422	94,99%
ELÄKEKULUT	-6 187 460	0	-6 187 460	-5 780 329	93,42%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 185 098	0	-1 185 098	-1 223 093	103,21%
PALVELUJEN OSTOT	-22 255 872	-65 736	-22 321 608	-22 725 146	101,81%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-10 500 325	-18 200	-10 518 525	-11 406 419	108,44%
AVUSTUKSET	-5 253 771	0	-5 253 771	-5 232 639	99,6%
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 553 521	0	-1 553 521	-1 614 647	103,93%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-70 365 082	-83 936	-70 449 018	-71 409 524	101,36%
TOIMINTAKATE	-53 265 877	0	-53 265 877	-52 093 795	97,8%

ELINVOIMA (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNTITUOTOT	25 074 400	0	25 074 400	25 371 523	101,18%
MAKSUTUOTOT	0	0	0	99 893	
MUUT TOIMINTATUOTOT	22 143 100	0	22 143 100	22 240 680	100,44%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	47 217 500	0	47 217 500	47 712 096	101,05%
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	-3 971 600	0	-3 971 600	-4 352 890	109,6%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-380 000	0	-380 000	-314 163	82,67%
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 296 700	0	-3 296 700	-3 391 358	102,87%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-7 648 300	0	-7 648 300	-8 058 411	105,36%
TOIMINTAKATE	39 569 200	0	39 569 200	39 653 685	100,21%

Konsernihallinnon tulosalue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Hallinto ja henkilöstö: virallinen viestintä, kansainvälinen toiminta, keskusjohdon hallintopalvelut henkilöstöpalvelut: virka- ja työsuhdehallinto, työllisyystyöt, henkilöstöpalvelut ja yhteistoiminta (tyky-toiminta, henkilöstöetuudet, yhteistoiminta ja työsuojelu, työterveyshuolto), lakipalvelut	- valtuuston kokouksia 11 - hallituksen kokouksia 22 - palveluksessa oleva henkilöstö 3.219 (v. 2016 3181) - vakituinen henkilöstö 2.496 (v. 2016 2475) - määräaikaista kausivaihtelun mukaan noin 700	2 720 495 -6 791 860
Talous ja strategia: taloussuunnittelu, kunnallisverotus, omaisuuden hallinta kehittämiskeinopalvelut: yhteistoiminta, pelastustoimi, maatalous, kehittäminen	- tytäryhtiöitä 11 - talousarvio kokonaisuudessaan noin 340 M€ - lainakanta 2.900/asukas - maa-alueita noin 5.270 ha - pelastustoimen kustannustaso 66 €/asukas	800 000 -5 413 594
Konserni tulosalueen johto		0 -48 379

Toiminnalliset muutokset

Konsernihallinnon tehtävänä on ohjata ja kehittää kaupungin toimintaa sekä mahdollistaa yksiköiden toiminnan kehittämisen. Vuonna 2017 konsernihallinnon toiminta painottui niihin prosesseihin, joilla varmistetaan kaupungin toiminnan toteutuminen taloudellisesti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisin resurssein. Tehokkuuden edistämisen kärjessä oli erityisesti henkilöstöasioiden ohjaaminen strategisesta näkökulmasta, kehittämällä tiedolla johtamisen periaatteita sekä tehostamalla taloussuunnittelua.

Konsernihallinto toimi vuonna 2017 tehtyjen toimialan taloudellisten säästöjen puitteissa. Budjetti ylittyi työllisyystoiminnan osalta kuntaosuusmaksujen ylittäessä budjetoidun summan. Samoin ns. velvoitetöylyllistetyille varattu määräraha ylittyi.

Konsernihallinto koostuu kahdesta toiminnosta: hallinto ja henkilöstö sekä talous ja strategia.

Hallinto ja henkilöstö-toimintoon sisältyvät hallinnon, henkilöstön sekä tiedolla johtamisen kokonaisuudet, joista tiedolla johtaminen on uusi toiminta kaupungissa. Toiminnan painopisteenä on kehittää, uudistaa ja yhdenmukaistaa sekä hallinnon että henkilöstöasioiden hoitamista strategisesta näkökulmasta. Kehittämistyötä tehdään luomalla uusia prosesseja ja toimintatapoja sekä muokkaamalla nykyisiä vastaamaan uuden organisaation toimintaa.

Hallinnon osalta vuonna 2017 panostettiin lähidemokratian kehittämiseen. Kuntavaalit järjestettiin keväällä 2017 ja niiden edellyttämä työpanos on merkittävä sekä konsernihallinnossa että koko kaupungin tasolla. Hallinnon keskeinen tehtävä on ohjata hallintoasioiden kokonaisuutta ja tehdä

yhteistyötä palvelutuotanto-tulosalueen kanssa. Kaupunginlakimies vastaa kaupungin oikeudellisista palveluista, mutta jonkin verran käytettiin myös ostopalveluja.

Henkilöstöasioiden osalta vuonna 2017 keskityttiin viemään eteenpäin tietojärjestelmä uudistusta, jonka käyttöönotto siirrettiin keväälle 2018. Aikataulumuutokseen päädyttiin, jotta pystytään toteuttamaan edellytetyt tehokkuutta tuovat muutokset. Organisaatiouudistuksen jälkeen oli tarve tarkastella myös kaupungin eri työn vaativuuden arviointijärjestelmiä, jotka käytiin vuoden aikana läpi yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa ja tehtiin tarvittavat muutokset huomioiden mm. tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vaatimukset. Organisaatiouudistuksen toteutumisen varmistamiseksi sekä yhdenmukaisen johtamis- ja esimiestyön edistämiseksi järjestettiin koko vuoden kestänyt esimieskoulutus. Lohja rekry, kaupungin keskitetty rekrytointiyksikkö, aloitti toimintansa huhtikuussa 2017 ja vuoden aikana keskitetty sijaisrekrytointi laajennettiin menestyksellisesti koskemaan myös varhaiskasvatusta sekä opetustoimea.

Työsuojelun ja työhyvinvoinnin osalta aloitettiin erilaisia projekteja, joiden keskeisinä tavoitteina on henkilöstön hyvinvoinnin ja jaksamisen parantaminen sekä sairauspoissaolojen vähentäminen. Projektit jatkuvat vuonna 2018.

Työllisyysasioiden osalta tehtiin vuonna 2017 merkittäviä kokeiluja. Syksyllä 2017 aloittanut ns. minitalkkarit toiminta, joka toteutettiin kaupungin sisäisenä yhteistyönä, on jo tuonut taloudellisia säästöjä ja samalla parantunut ko. toimintaan osallistuvien kuntalaisten työllistymismahdollisuuksia.

Tiedolla johtaminen on uusi asiakokonaisuus, jossa tarkoituksena on tuottaa kaupungin johdolle ja päättäjille oikeaa, asianmukaista ja ajantasaista tietoa päätöksenteon tueksi. Vuoden 2017 painopisteiksi asetettiin toiminnan kehittäminen sekä käytäntöjen yhdenmukaistaminen. Tavoitteet saatiin alkuun ja kehitystyö jatkuu vahvemmin vuonna 2018. Hankinta-asioiden keskittäminen organisaatiouudistuksen yhteydessä konsernihallintoon on tuonut tehokkuutta ja yhdenmukaistanut käytäntöjä sekä tuonut kaupungin hankintaperiaatteita näkyvämmiin esille mm. yrittäjille. Joulukuussa 2017 hyväksyttiin Lohjan kaupungin uusi hankintaohjelma.

Strategia ja talous-toiminto koostuu talousjohtamisesta sekä kehittämistoiminnasta. Toimintoon kuuluu myös sisäinen tarkastus. Näkökulma näissä on strateginen sekä toimintaa kehittävä ja ohjaava. Talousjohto huolehtii osaltaan siitä, että kaupungin talous on tasapainossa. Toiminto vastaa myös mm. kaupungin konserni- ja omistajaohjauksesta sekä valmiustoiminnasta.

Uutena toimintana on ns. tilastrategian luominen. Tätä varten on nimetty prosessin omistaja, jonka vastuulla on mm. laatia suunnitelma siitä, miten tulevana vuosina menetellään kaupungin eri tilojen kanssa sekä yhteistyössä tilojen käyttäjien sekä päättäjien kanssa viedä asioita eteenpäin.

Vuonna 2017 talous- ja strategia-toiminto valmisti kaupunkistrategian vuosille 2017-2025. Valtuusto hyväksyi uuden strategian 15.11.2017 § 151. Lisäksi toiminto oli mukana yhdessä palvelutuotanto –tulosalueen kanssa luomassa kokonaiskuvaa kaupungin rakennusomaisuuden laajuudesta, kunnosta ja korjaustarpeesta. Toiminnon kautta johdettiin ns. harmaiden listojen luomista. Harmaat listat sisältävät ne rakennuskohteet, jotka kaupungin on tarkoitus myydä pois. Tekninen lautakunta hyväksyi harmaat listat 1 ja 2 sekä palvelutuotantolautakunta listan 3. Kohteiden myynti siirtyi vuodelle 2018. Lisäksi yksikkö uudisti talousarvion valmistelutyön vuoden 2018 talousarvion laadinnan alhaalta-ylös periaatetta noudattaen. Vuonna 2017 luotiin uudenlaiset konserniohjauksen periaatteet ja käynnistettiin konserni- ja omaisuusjaoston toiminta. Toiminnon kautta johdettiin Lohjan kaupungin sisäilmatyötä.

Tuotot, kulut ja toimintakate

KONSERNIHALLINTO	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3 550 869	0	3 550 869	3 520 495	99,14%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-12 131 268	0	-12 131 268	-12 253 832	101,01%
TOIMINTAKATE	-8 580 399	0	-8 580 399	-8 733 337	101,78%

KONSERNIHALLINTO (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	864 469	0	864 469	834 095	96,49%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-11 107 868	0	-11 107 868	-11 059 224	99,56%
TOIMINTAKATE	-10 243 399	0	-10 243 399	-10 225 129	99,82%

KONSERNIHALLINTO (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 686 400	0	2 686 400	2 686 400	100,0%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-1 023 400	0	-1 023 400	-1 194 608	116,73%
TOIMINTAKATE	1 663 000	0	1 663 000	1 491 792	89,7%

Palvelutuotannon tulosalue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Operatiiviset hallintopalvelut: hallintoasiantuntijat, hallintopalvelut (esityslista- ja pöytäkirja, kirjaamo, monistamo, postitus, arkisto), laskentapalvelut (talous- ja henkilöstöhallinto), tietotekniikkapalvelut, logistiikkapalvelut	- 430 000 henkilöliikenne matkaa - 1 600 opp. koululaiskuljetukset - ostolaskuja 62 000 kpl - tositteita 67 500 kpl - palkkalaskelmia 56 670/v - käyttäjätunnuksia 3 491	10 010 079 -10 802 990
Tilojen palvelut: tilojen kunnossapitopalvelut (isännöinti, kunnossapitorakentaminen, sähköpalvelut), ruokapalvelut, siivouspalvelut	-208 000 krs-m2 ylläpidettäviä kiinteistöjä -2 710 086 kpl ateriasuoritteita -154 122 krs-m2 siivottavaa alaa	38 031 369 -24 801 969
Rakennuttaminen ja kaupunkitekniikka: suunnittelu ja rakennuttaminen, liikenneväylät (konekeskus, varikko, pysäköinninvalvonta) ja puistot, vesihuolto	-349 km ylläpidettävää liikenneverkostoa -87 ha ylläpidettävää viheraluetta -1 997 ha talousmetsää -2 225 000 m3 myytyä vettä -4 324 000 m3 puhdistettua jätevettä -550 km verkostoa -harkinnanvaraiset yksityistieavustukset	9 401 594 -10 959 829
Palvelutuotanto tulosalueen johto		0 -132 675

Toiminnalliset muutokset

Palvelutuotantoon kuuluu seuraavat tulosityksiköt: operatiivisten hallintopalvelut tulosityksikkö (hallinto-, laskenta-, tietotekniikka- ja logistiikkapalvelut), tilojen palvelut tulosityksikkö (tilojen kunnossapito, ruoka- ja siivouspalvelut), rakennuttaminen ja kaupunkitekniikka tulosityksikkö (rakennuttaminen ja suunnittelu, liikenneväylät, viheralueet ja puistot, taseyksikkönä vesilaitos).

Lohjan kaupunginvaltuuston palvelutuotantoa sitovaksi määrärahaksi vahvistama toimintakate oli 11 128 015 euroa ja toimintavuoden toimintakatetoteuma oli 11 037 622 euroa, jolloin määräraha ylittyi 90 393 euroa. Suurimpana poikkeamana suunniteltuun oli tehostetun ilmanvaihdon vaikutus sähkön kulutukseen sekä tilojen palveluiden lisääntyneet palveluostot kiinteistöjen ylläpitoon ja sisäilmakorjauksiin. Kustannusylitykset kompensoitiin palvelutuotannon muiden menojen säästöillä.

Operatiivisten hallintopalveluiden tulosityksikön vahvistettu toimintakate oli 1 018 630 euroa ja toimintavuoden toimintakatetoteuma oli 792 911 euroa. Tulosityksikön määräraha alittui 225 719 euroa, joka johtui arvioitua suuremmasta joukkoliikenteen valtionavusta ja kustannuksien alittumisesta.

Tilojen palveluiden tulosityksikön vahvistettu toimintakate oli 13 946 738 euroa ja toimintavuoden toimintakatetoteuma oli 13 361 242 euroa. Tulosityksikön määräraha ylittyi 585 496 euroa. Kokonaisuutena suurimmat ylitykset johtuivat sähkön kulutuksen ylityksestä (546 969 euroa) ja rakennuksien ja alueiden rakentamisen palveluista ylittivät (894 467 euroa). Vastaavasti tilojen palveluiden tulot ylittivät 511 603 euroa.

Kaupunkitekniikka ja rakentaminen tulosityksikön vahvistettu toimintakate oli 1 689 785 euroa ja toimintavuoden toimintakatetoteuma oli 1 398 034 euroa, jolloin määräraha alittui 291 751 euroa. Toimintakatteen parempaan toteutumiseen vaikutti pääosin vesilaitoksen liittymämaksujen parempi toteutuminen.

Investointien toteuma % oli tulojen osalta 81,8 % ja menojen osalta 97,1 %, jolloin investointien nettototeuma oli 97,8 %. Euromääräisesti investointien tuloja toteutui 1 635 521 euroa ja menoja 41 324 751 euroa. Lisämääräraha vuodelta 2016 siirtyi vuodelle 2017 13 929 000 euroa.

Palvelutuotanto tulosalueen osalta vuosi käynnistettiin osin uusilla toimintaperiaatteilla. Uusia toiminnallisia tehtäväkokonaisuuksia syntyi hallintopalveluihin, laskentapalveluihin sekä kaupunkiteknikan sekä tilojen palveluiden välillä. Kaikkien uusien toimintatapojen alkuvuoden tavoitteena oli varmistaa kaupungin hallinnollisten ja taloudellisten palveluprosessien häiriötön toiminta.

Palvelutuotanto toimii vuonna 2017 tehtyjen toimialan taloudellisten säästöjen puitteissa. Palvelutuotanto pystyi pysymään talousarvion määrärahojen puitteista, vaikka vuoden aikana jouduttiin useasti panostamaan yllättäviin sisäilmakorjauksiin. Lisäksi suoritettiin elo-marraskuun aikana ilmanvaihdon 24h toiminta-aikakokeilu, jossa haettiin tietoa tehostetun ilmanvaihdon vaikutusta sähkön kulutukseen ja kustannuksiin. Kokeilun jälkeen ilmanvaihto jätettiin normaalia tehokkaammalle käytölle. Tehostetun ilmanvaihdon vaikutus sähkökustannuksiin oli noin 540 000 euroa, joka kompensoitiin muilla palvelutuotannon omilla säästöillä.

Hallintopalveluiden toiminnan painopisteenä oli luoda uusi keskitetty hallintopalvelukokonaisuus elinvoiman ja hyvinvoinnin toimialoille. Hallintopalveluiden muina painopisteinä oli arkistoimen tehostaminen ja TOS- suunnitelman jatkojalostaminen niin, että sen avulla voidaan aloittaa koko kaupunkia koskevan asiakirjahallinnan kehittäminen. Hallintopalveluiden toiminnan kehittämistä hidasti asiantuntijaresurssin väliaikainen vajuus. Laskentakeskuspalvelut muodostettiin keskushallinnon talous- ja henkilöstöpalveluista. Syksyn 2016 aikana aloitettiin taloushallinnon ohjelmistojen uudistaminen ja vuonna 2017 jatkettiin tietojärjestelmän ominaisuuksien sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Kevään aikana pystyttiin eri muutoksien yhteydessä päivittämään organisaatio-uudistuksen vaatimat tietojärjestelmät ja niiden perustiedot. Keväälle ajoitettu HR-järjestelmien käyttöönottoa jouduttiin siirtämään ensin syksyyn ja tämän jälkeen vuodelle 2018 HR-järjestelmän tiettyjen lomakkeiden keskeneräisyyden takia. Vuoden aikana käytiin yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa henkilöstöhallinnon prosesseja.

Logistiikkapalvelut keskittyivät kaupungin joukkoliikenteen, oppilaskuljetuksien ja muun logistiikan ylläpitoon ja kehittämiseen. Tulosalueen määrärahoihin sisältyvät myös seudulliset henkilölogistiikkapalvelut. Joukkoliikenteen määrärahoja on korotettu v. 2017 200 000 euroa päättyvien joukkoliikennevuorojen korvaamiseen ja taajamien välisten yhteyksien kehittämiseen matkustajamäärältään merkittävämpien aikojen osalta. Yksityisteiden avustusten haku ja käsittely toteutettiin sähköisen järjestelmän avulla. Avoimen joukkoliikenne-palveluissa liikennöitsijöiden sopimuksia päättyi vuoden 2017 useita. Yhteistyössä ELY:n kanssa hankittiin välttämättömäksi nähty liikennevuorot. Vuoden aikana koulukuljetuksiin kilpailutettiin lisää kuljetuskapasiteettia ja syksyn osalta tehtiin reittimuutoksia ykkös- ja kaksosluokkien koulukuljetuksiin vaaraluokituksen muuttuessa. Vuoden aikana valmisteltiin joukkoliikenteen visio, jonka toimenpideohjelmaa käynnistettiin loppuvuodesta. Lisäksi vuoden aikana teetettiin Laurealla oppilastyönä ”esteetön Lohja” hanke, jota varten kartoitettiin Lohjan ympäristöä ja palveluita.

Vuoden aikana päivitettiin tai otettiin käyttöön useita eri tietojärjestelmiä. Asiakirjahallinta- ja viranhaltijapäätösjärjestelmät sekä siihen liittyvät kuulutusten sähköinen julkaisujärjestelmä uusittiin, valtuuston käyttöön toimitettiin uudet päätelaitteet sekä hankittiin sähköinen kokous/ äänestysjärjestelmä. Clouidia sähköinen sopimushallinta otettiin täysimääräisesti käyttöön. Terveystieteiden puolella käytössä oleva seudullinen Pegasos-potilastietojärjestelmäpalvelinympäristö uusittiin sekä työterveyshuoltoon hankittiin uusi potilastietojärjestelmä. Lisäksi päivitettiin nykyiset hoitajakutsu- ja potilaspuhelinjärjestelmät. Taloushallinnon osalta tehtiin taloudenhallinnan järjestelmiin organisaatiouudistuksen vaatimia tieto- ja järjestelmäpäivityksiä sekä uusittiin sähköisen arkiston tallennusjärjestelmä Rondo ja talouden budjetointijärjestelmät. Vuoden vaihteessa uusittiin kassajärjestelmät sekä liitettiin olemassa olevaan tilavarausjärjestelmään. Tilojen palveluissa otettiin käyttöön keskitetty valvontakameroiden hallintajärjestelmä. Tietohallinnon keskitetyt levyjärjestelmät uusittiin ja vanhat virtuaalipalvelinympäristöt siirrettiin uudistetuille käyttöalustoille. Lisäksi uusittiin tietojärjestelmien varmistusjärjestelmät. Tietoverkon runkoverkkoa laajennettiin ja liikennöintinopeudet nostettiin 10 Gb/s tasolle. Tämän lisäksi langatonta tietoverkkoa laajennettiin niin hallinnossa kuin opetusympäristöissä. Kevään aikana hankittiin uusi internet- verkkosivustojen palvelinympäristö ja tarvittavat integraatiot valtion järjestelmiin.

Korjausvelan vähentämisen eri sektoreilla (kiinteistöt, tiet, vesi) toteutettiin vuoden aikana suunnitelman mukaisesti eri uusinvestointihankkeilla. Tilapalvelut ja rakennuttaminen toteuttivat investointimäärärahan avulla lukuisia sisäilmakorjauksia sekä suunnitelman mukaisia korjaus- ja uusinvestointeja. Vuoden 2016 siirtomäärärahan ja vuoden 2017 talousarvion pohjalta käytettiin kaupungin kiinteistöjen korjaukseen ja rakentamiseen 1,9 miljoonaa käyttötalousmäärärahoja ja investointimäärärahoja 26,4 miljoonaa. Vuoden 2017 tehtyjen toimenpiteet ja muutokset kiinteistömäärästä nostivat kiinteistöjen kuntoluokkaan 73,53 %:sta (vuosi 2016) => 75,73 %:tiin (vuosi 2017). Vuoden aikana otettiin käyttöön uudet Roution ja Anttilan koulut. Lohjan lukion osalta sisäilmakorjauksien yhteydessä päädyttiin tekemään koulun laajempi kuntotarkastelu, joka osoitti koulun tarvitsevan laajemman analyysin jatkosta.

Tilojen palvelut muodostuvat tilojen kunnossapidon, ruoka- ja siivouspalveluista. Toiminnan painopisteenä on vuoden 2017 aikana luoda elinvoimalla ja hyvinvoinnille uusi toimintaperiaate palveluiden tuottamisessa ns. yhden palveluprosessin kautta. Vuoden aikana järjestettiin tehtäväkuvia mm. niin, että sisäilmakorjauksiin keskittyi yksi henkilö. Toimintavuonna toteutettiin runsaasti sisäilma-, korjaus- ja tutkimustöitä. Lisäksi luotiin yhteistyössä rakennuttaminen ja kaupunkitekniikka tulossyksikön kanssa seurantajärjestelmä, jossa kerran kuukaudessa käytiin kaupungin kaikkien rakennushankkeiden rakentamistilanne ja niiden vaikutus tuleviin aikatauluihin. Samalla arvioitiin tulevia korjaus- ja investointitarpeita ja niiden vaikutuksia talousarvioon.

Köökki tuotantokeittiö tuottaa noin 11 000 annosta ja 800 dieettiannosta vuorokaudessa. Reseptiikkaa on kehitetty kylmävalmistuksen vaatimusten mukaisesti. Kuljetukset tapahtuvat pääsääntöisesti 3 kertaan viikossa, pois lukien 5 kohdetta joihin toimitettiin lämpöisenä 5 kertaa viikossa. Yläpölytyöryhmä on jatkanut toimintaa. Vuoden aikana käynnistettiin kehityshankkeina kiinteistöjen kalusteiden ja materiaalin keskitetty hallinta- ja varastointi. Selvitetään mahdollista Köökin laajenusta ja siirtymistä kolmesta valmistuskeittiöstä yhteen eli Köökkiin. Syksyn aikana pilottiluonteisesti käytiin läpi Gunnarlan päiväkodin toimitilat läpi ja luotiin prosessi, jossa turhasta materiaalista ja kalusteista päästäisiin eroon. Tilojen palveluissa alkoi yhteistyössä konsernihallinnon ja Hyvinvointi-toimialan kanssa pilottihanke ”minitalkkarit” kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille.

Yhteistoiminnassa konsernipalveluiden kanssa luotiin Lohjan kaupungin toimitilojen hallintastrategiat ja kehittämissuunnitelmat tulevaisuuden rakentamiselle sekä suuntaviivat korjausvelan vähentämiseksi. Samalla kuvattiin eri toimijoiden vastuut ja tehtävät toimitilojen tarve- ja hankesuunnitelmia laadittaessa. Vuoden aikana valmisteltiin kiinteistöjen ns. harmaita listoja. Ko. listoja on valmisteltu 4 kpl. Vuoden 2017 loppuvuosi painottui isojen kohteiden sisäilmatilanteen hallintaan.

Rakennuttaminen ja kaupunkitekniikkapalveluihin kuuluu sekä kuntatekniikan että rakennusten rakennuttaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä vesilaitos taseyksikkönä. Toiminnan painopisteenä on ollut toteuttaa rakentamisen isoja kohteita (yli 200 000 euroa) sekä vähentää korjausvelkaa rakennusten, liikenneväylien ja vesilaitoksen infrastruktuurin osalta investointimäärärahan avulla. Vuoden aikana toteutettiin mm. seuraavia suuria rakentamisen hankkeita: Anttilan,

Roution, Jalavan uudiskohteet, Nummen ja Mäntynummen ja Linnaistenkadun väistötilat, kaivos-museon vastaanottotilat, Mäntylän päiväkodin ja Neitsytlinnan ja Tytyrin koulujen purut, Ojamon ja lukion sisäilmakorjaukset, Harjulan saneeraus sekä Virkkalan kirjastoauton hallitilan.

Käynnissä on vuoden vaihteen jälkeen mm. seuraavia suuria hankkeita: Nummen liikuntahallin rakentaminen ja yläasteen peruskorjaus sekä Perttilän koulun sisäilmakorjaukset.

Kunnallistekniikan osalta vuoden aikana on investoitu mm. Leskelännotkon kunnallistekniikkaan, Kisakalliontien kevytliikenneväylään, Tytyrin vesilaitoksen peruskorjaukseen, Harjun urheilukenttään sekä käynnistettiin Tynninharjun eritasoliittymä ja Taka-Roution kaava-alue. Lisäksi vuoden aikana on pyritty panostamaan yleiseen viihtyvyyteen, mm. lisäämällä penkkejä eri taajamiin. Kesäkuussa toteutettiin teknisesti kävelykatukonsepti Laurinkadulle. Kunnallistekniikan (liikenneväylät ja viheralueet) kunnossapitoa on hoidettu entisen Lohjan alueella pääosin omana työnä sekä ostopalveluna. Karjalohjan, Sammatin ja entisen Nummi-Pusulan alueilla kunnossapito on hoidettu alueurakoitsijoiden toimesta. Katuverkon saneerausta toteutettiin mm. Keskilohjan, Maksjoen, Suninhaan ja Kirkniemen alueilla.

Toimintavuoden aikana uutta ylläpidettävää vesihuoltoverkostoa rakennettiin Leskelännotkon ja Teilinummen alueille. Painopiste oli nykyisen verkoston saneerauksessa. Hiittisten kylän vesi-osuuskunta on luovutettu kaupungille 1.5.2017 (jäseniä 18 kpl). Tytyrin vesilaitoksen peruskorjaus saatiin pääosin valmiiksi. Vesihuoltolaitoksesta laaditaan erilliset tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma ja liikelaitostoiminnan tunnusluvut tilin-päätösasiakirjaan liitettäväksi. toiminnalliset sitovat tavoitteet.

Tulot, menot ja toimintakate

PALVELUTUOTANTO	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	56 704 105	0	56 704 105	57 443 043	101,3%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	292 043	
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-45 576 090	0	-45 576 090	-46 697 464	102,46%
TOIMINTAKATE	11 128 015	0	11 128 015	11 037 622	99,19%

PALVELUTUOTANTO (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	12 174 105	0	12 174 105	12 655 098	103,95%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	292 043	
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-42 397 190	0	-42 397 190	-43 356 738	102,26%
TOIMINTAKATE	-30 223 085	0	-30 223 085	-30 409 597	100,62%

PALVELUTUOTANTO (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	44 530 000	0	44 530 000	44 787 945	100,58%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 178 900	0	-3 178 900	-3 340 726	105,09%
TOIMINTAKATE	41 351 100	0	41 351 100	41 447 219	100,23%

Vesilaitos sisältyy Palvelutuotannon tuloslaskelmaan

VESILAITOS	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	7 525 822	0	7 525 822	7 484 929	99,46%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	87 078	
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 904 853	0	-3 904 853	-4 034 111	103,31%
TOIMINTAKATE	3 620 969	0	3 620 969	3 537 896	97,71%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	0	0	0	-724 372	
VUOSIKATE	3 620 969	0	3 620 969	2 813 524	77,7%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-2 470 000	0	-2 470 000	-2 383 260	96,49%
TILIKAUDEN TULOS	1 150 969	0	1 150 969	430 265	37,38%
POISTOERON MUUTOS	0	0	0	4 236	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 150 969	0	1 150 969	434 500	37,75%

Kaupunkikehityksen tulosalue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Elinkeinojen kehittäminen	-n. 2 800 yritystoimipaikkaa	129 504 -879 067
Kaavoitus: Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus	-3 valmista asemakaavaa keskustaan ja alakeskuksiin -3 valmista asemakaavaa nauhataajamaan -1 valmis asemakaava palvelutaajamaan -70 suunnittelutarveratkaisua ja 60 poikkeamislupaa	180 676 -774 151
Kiinteistö- ja kartastopalvelut: Lakisääteiset kiinteistönmuodostuksen, maapolitiikan, mittauksen sekä kartta- ja paikkatietopalvelun tehtävät	-45 kiinteistötoimitusta -3 500 lupa- ja muita karttaotteita -12 tontinluovutusta -145 ha hankittua raakamaata	2 173 369 -1 335 653
Rakennusvalvonta: Lakisääteinen tehtävä valvoa rakennustoimintaa sekä huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan sitä koskevia määräyksiä	-623 lupapäätöstä -1 500 katselmusta	521 931 -597 822
Ympäristönsuojelu: Lain kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta mukaiset tehtävät ja ympäristönsuojeluun liittyvien erillislakien (ympäristönsuojelulaki, jätelaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki) sekä maa-aineslain, vesihuoltolain ja maastoliikennelain mukaisten tehtävien hoito kuten lupa- ja ilmoitusasiat, valvonta, lausunnot, neuvonta, valistus ja ympäristön tilan seuranta	-180 valvottavaa ympäristölupa-, rekisteröinti tai pilaantunut maa –kohdetta n. 800 muuta valvottavaa kohdetta -425 tarkastusta / valvontakäyntiä -184 lausuntoa -137 käsiteltyä yleisöilmoitusta -61 ympäristölakien mukaista päätöstä -271 tarkastettavaa selvitystä tai raporttia -9 tutkintapyyntöä poliisille	97 801 -608 937
Ympäristöterveyspalvelut: Ympäristöterveydenhuollon lakisääteisten tehtävien hoitaminen (elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka-, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta, eläinlääkintäpalvelut ja eläinlääkäripäivystys, ohjaus ja neuvonta em. asioihin liittyen, ilmoitusten ja hakeusten käsittely) sekä lausuntojen antaminen oman erityislainsäädännön näkökulmasta.	-392 suunnitelmallista tarkastusta -464 ilmoitusperusteista tarkastusta -426 näytettä -8 009 eläinlääkärikäyntiä -88 lausuntoa - 158 ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista päätöstä	677 839 -1 028 349
Kaupunkikehitys tulosalueen johto		0 -60 052

Toiminnalliset muutokset

Lohjan uuden organisaation kaupunkikehitys tulosalueen toiminta painottui laajasti uuden toiminnan käynnistämiseen sekä tähän liittyvien uusien toimintaprosessien ja tietoteknisten toimintojen käyttöönottoon. Uusina tehtävinä tulosalueelle tulivat yksityisteiden lakisääteiset toimitustehtävät sekä kaupungin kiinteistöjen ns. harmaiden listojen toteutus kiinteistön myynteinä.

Kaupunkikehitys toimi vuonna 2017 tehtyjen toimialan taloudellisten säästöjen puitteissa. Elinvoiman säästötavoitteet toteutetaan jättämällä täyttämättä organisaatiouudistuksen yhteydessä aikaisemmin auki jääneitä tehtäviä ja virkoja. Tulosalueen taloudellista tulosta paransi kehittämiskorvaus 1 007 000 euroa ja toimintakate oli kokonaisuudessaan 1 253 000 euroa arvioitua parempi.

Kaupunkikehitykseen kuuluivat seuraavat toiminnot: rakennusvalvonta, kiinteistö- ja kartastotoimi, kaavoitus, ympäristönsuojelu ja ympäristöterveyspalvelut.

Elinkeinoelämän kannalta palveluita parannettiin perustamalla elinkeinopalvelut yksikkö. Organisaatiomuutoksella pyrittiin vastaamaan maailmalla tapahtuviin muutoksiin, sekä muuttamaan toimintatapaa asiakaslähtöisemmäksi. Elinkeinopalveluiden tehtävänä on toimia linkkinä yrittäjän ja Lohjan kaupungin välillä. Elinvoiman toimialaan kuuluvan elinkeinopalveluiden vuoden 2017 selkeän toiminnallinen painopiste oli yrityskontaktoinnin aktivoiminen kaupungin sisällä ja kaupungista ulospäin. Keskeistä elinkeinopalvelujen osalta oli myös yritysten sijoittumisprosessin kehittäminen, sekä paikallisille yrityksille viestinnän ja tiedottamisen parantaminen. Yritystietojärjestelmän suunnittelu ja rakentaminen aloitettiin. Toimintavuoden aikana lähetettiin 3 uutiskirjettä ja 4 sijoittumiskirjettä yrityksille, toteutettiin noin 50 yritystapaamista ja 6 yritystilaisuutta sekä 2 yritystutkimusta (pitovoimatutkimus sekä sijoittumistutkimus).

Maankäytön suunnitelmien, osayleiskaavojen ja asemakaavojen laatiminen jatkuu kaupunginvaltuuston hyväksymän Lohjan maankäytön rakenne 2013-2037 rakennemallin periaatteilla. Kaavoitus etenee erikseen hyväksyttävän kaavoitusohjelman mukaisessa järjestyksessä. Resursseja asemakaavojen ajantasaistamiseen järjestetään tulosalueiden välisellä resurssien jakamisella. Kaavoituksen ohjelmistoja kehitetään osana tulosalueen järjestelmiä tavoitteena sujuvampi prosessi koko kaupungin kannalta. Selvitetään resurssit laajentaa perusrekisterijärjestelmää suunnitelmaosiolla.

Kiinteistömuodostus hoidettiin ns. Lohjan kaupungin rekisterinpitoalueella kaupungin toimesta. Muilla alueilla kiinteistömuodostus tapahtui maanmittauslaitoksen toimesta. Toimintavuonna Paikakari-tietojärjestelmä laajennettiin käsittämään maaomaisuuden ylläpidon ja vuokralaskutuksen, järjestelmään päivitettiin useita uusia aineistoja, ja lisäksi Arska-sähköinen kauppapaikka otettiin käyttöön. Maankäyttösopimusten tuotto ylitti budjetoidun merkittävästi. Asiantuntijapalveluita käytettiin arvioitua enemmän johtuen kiinteistöjen myyntiin liittyvistä kiinteistöarvioista. Maanhankintaa on tehostettu huomattavasti (Oilaantien, Karnainen, Lylyinen, Lempola), joita toteutui yhteensä n 145 ha. Tonttikauppa tavoitteita ei saavutettu.

Ympäristönsuojelun toiminta jatkui entisellään huomioiden kaupungin kehittyminen. Varsinaisia uusia tehtäviä ei toimintavuoden aikana tullut hoidettavaksi, mutta lainsäädännöissä toteutui runsaasti muutoksia. Ympäristönsuojelu osallistui useisiin käynnissä oleviin hankkeisiin ja otti koordinaation vastuun Hinku-hankkeesta.

Rakennusvalvonnan Lupapisteen sähköinen pysyväisarkisto-osio valmistui vuoden 2016 aikana ja oli käytössä vuonna 2017. Rakennuslupapäätösten arkistointi siirtyi rakennusvalvontaan. Rakennuspiirustusten myynti siirtyi rakennusvalvonnan sähköiseen palveluun (Arska-palvelu). Vanhan lupa-aineiston skannaus on käynnistetty. Henkilöstömäärä säilyi ennallaan. Rakennusvalvontaa työllisti vanhat teräsrakenteiset hallit, joissa on ollut vakavia rakenteellisia puutteita.

Ympäristöterveyden toiminta jatkui entisellään seudullisena. Alkutuotannon valvonta laajeni toimintavuotena. Henkilöstömäärä säilyi entisellään. Kalustoinvestointina hankittiin Lohjan eläinlääkäripisteen ultraäänilaitte. Klinikkamaksu otettiin käyttöön keväällä 2017. Lohjan eläinsuojeluyhdistykseltä hankittiin löytöeläinten lakisääteinen palvelu, josta kiinteänä sopimuskorvauksena maksettiin 12.000 euroa.

Tuotot, kulut ja toimintakate

KAUPUNKIKEHITYS	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 467 383	0	2 467 383	3 781 119	153,24%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-5 223 559	0	-5 223 559	-5 284 032	101,16%
TOIMINTAKATE	-2 756 176	0	-2 756 176	-1 502 912	54,53%

KAUPUNKIKEHITYS (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 467 383	0	2 467 383	3 622 582	146,82%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-4 650 859	0	-4 650 859	-4 704 156	101,15%
TOIMINTAKATE	-2 183 476	0	-2 183 476	-1 081 574	49,53%

KAUPUNKIKEHITYS (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	0	0	0	158 537	
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-572 700	0	-572 700	-579 875	101,25%
TOIMINTAKATE	-572 700	0	-572 700	-421 338	73,57%

Kaupunkisisällön tulosalue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Liikuntakeskus	-Liikuntasuoritteet 1 200 000	96 776 -4 086 130
Kirjasto	-Lainaukset: 796 700 -Asiakaskäynnit: 370 300	100 861 - 3 321 496
Kaupunginorkesteri	-Kuulijat: 50 241 -Konsertit: 123	269 313 - 1 237 853
Hiiden Opisto	-Opiskelijat: 11 529 -Opetustunnit: 19 449	518 548 -1 634 488
Musiikkiopisto	-Opiskelijat: 984 -Opetustunnit: 24 419	498 960 -1 761 618
Matkailu, markkinointi & PR	- Asiakaspalvelupiste Monkolassa, palvelupisteet Virkkalan, Saukkolan, Karjalohjan ja Sammatin kirjastoissa - Markkinointistrategian laatiminen - Viestintästrategian laatiminen	18 016 - 893 992
Museo	-Kävijät: 46 840	274 996 - 942 600
Lohjan Teatteri	-Kävijät: 7 100 -Näytökset: 55	129 951 - 404 372
Yleinen kulttuuritoimi	-Tapahtumakävijöiden määrä 40 000	83 704 -892 403
Tulosalueen johto		0 -57 656

Toiminnalliset muutokset

Kaupunkisisältöjen tarkoituksena on edistää kaupungin imagon ja vetovoimaisuuden kasvamista sekä Lohjan väestön hyvinvointia ja kaupungin elinvoimaisuutta. Kaupunkisisällöt huolehti kaupungin kulttuurin ja liikunnan sekä matkailun, asiakasviestinnän, markkinoinnin ja asiakaspalvelun hoitamisesta ja kehittämisestä. Kaupunkisisällöt toimi vuonna 2017 tehtyjen toimialan taloudellisten säästöjen puitteissa. Tulosalue pysyi talousarviossaan.

Kaupunkisisällöt tulosalueeseen kuuluvat seuraavat toiminnot: Liikuntakeskus, kirjasto, Hiiden opisto, musiikkiopisto, kaupunginorkesteri, Lohja Teatteri, museo, yleinen kulttuuritoimi ja matkailu, markkinointi ja PR.

Vuoden suurena teemana oli Suomi 100-juhlavuosi. Teeman puitteissa järjestettiin yli sata tapahtumaa ja tilaisuutta kaupungin eri puolilla. Tulosalue toteutti vuoden aikana myös lukuisia muita suuria tapahtumia, mm. iltatorit, Aurlahti -tapahtuman ja Menneen ajan joulumarkkinat. Matkailun sekä orkesterin, teatterin ja yleisen kulttuurin toimistot avautuivat Laurinkadulla.

Liikuntakeskus tuotti asukkaiden kanssa yhteistyössä laadukkaita liikuntapalveluita kaikille kaupunkilaisille edistämällä heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Liikuntapalveluita kehitettiin suunnitelmallisesti, avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Käynnissä olevalla strategiakaudella kasvatetaan liikkujiensa määrää teemalla ”Lohjalla liikkuvat kaikki”. Liikuntasuoritteita oli 1 200 000. Toteutuneita tai käynnistyneitä hankkeita olivat Harjun urheilukentän peruskunnostus, Metsolan ja Ojaniitun lähiliikuntapaikat, Neidonkeitaan perusparannus ja laajennus sekä Tennarin liikuntapuisto.

Liikuntatoimen henkilöstömenot pienenivät vuoden aikana 7,1 %. Henkilömäärä, 70, pysyi ennallaan. Uusina henkilöinä aloittivat eläköityneiden ja irtisanoutuneiden sijaan liikuntakoordinaattori, johdon sihteeri ja liikuntamarkkinoija. Määrärahojen toteutuminen ylittyi hiukan, kate oli 100,1, %.

Kaupunginkirjastoa kehitettiin palveluverkkopäätöstä noudattaen kolmen palvelutason mukaisesti. Karjalohjan ja Pusulan kirjastoon toteutettiin omatoimikirjastot. Ratkaisuilla lisättiin kirjastoissa käyntiaikoja ja mahdollistettiin henkilökunnan työjärjestelyjä eri pisteiden välillä. Routionmäen monitoimijatalossa käynnistyi kombikirjasto. Virkkalan kirjastoon rakennettiin uusi kirjastoautotalli varastotiloihin sekä kirjahissi. Muuttuneena tehtävänä aloitti palvelupäällikkö. Kirjaston henkilökuntamäärä pysyi ennallaan. AVI:n rahoittamia hankkeita oli toiminnassa 7 kpl. Kirjasto pysyi talousarviossaan. Toisesta kirjastoautosta luovuttiin ja palvelut tuotettiin kahdessa vuorossa yhdellä autolla. Mäntynummen ja Pusulan kirjastoissa avattiin kaupungin asiakaspalvelupiste. OPS-yhteistyötä tehtiin Kulttuuripolku-ohjelman mukaisesti eri puolilla kaupunkia systemaattisesti. Pedagoginen informaattikko koordinoi yhteistyötä päiväkotien, koulujen ja kirjaston välillä. Lukki-kirjastojen Finna-asiakasliittymä otettiin käyttöön. Kirjasto pysyi talousarviossaan.

Lohjan kaupunginorkesterin konsertteja oli 2017 yhteensä 123. Kuulijoita oli 50 241, joista lohjalaisia 24 294 ja vierailupaikkakuntalaisia 25 947. Kuntayhteistyö Vihdin kanssa käynnistyi. Orkesteri konsertoi myös muualla Uudellamaalla. Kotisalin Laurentius-salin korjaus valmistui elokuussa. Orkesterin talousarvio ylittyi hieman, kate oli 100,9 %.

Hiiden Opiston toiminta toteutui suunnitellusti. Opiskelijoita oli 11 529 ja opetustunteja 19 449. Opiston päiväopetustilat ja toimisto sijaitsivat edelleen väistötiloissa yhteiskoulun lukion alakerassa. Hallinto siirtyi elokuussa väistöön kaupungintaloon. Opiston henkilöstömäärä on 14. Toimistotoimissa työtilanne oli haastava. Opiston palveluiden ja hallintotoimintojen digitalisointi eteni. Opisto järjesti koulutusta myös maahanmuuttajille. Opisto pysyi talousarviossaan.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto pääsi palaamaan remontoituihin tiloihinsa elokuussa. Eepos-opilashallinto-ohjelma otettiin käyttöön. Musiikkiopiston tuntimäärä oli 737 tuntia eli 24 419 tuntia lukuvuodessa ja opiskelijamäärä 984. Opisto pysyi talousarviossaan.

Lohjan Teatteri tuotti esityskauden aikana 3 uutta ensi-iltaa. Katsojia on 7 100. Teatteri pysyi talousarviossaan.

Tytyrin Elämyskaivoksen uusi asiakasrakennus ja hissiyhteys näyttelytasolle valmistuivat huhtikuussa. Elämyskaivokseen rakennettiin monisäältäinen geologinen näyttely- ja opetuskokonaisuus. Museo järjesti vuoden aikana 18 näyttelyä. Museossa oli kävijöitä 46 840. Museo pysyi talousarviossaan.

Yleinen kulttuuri järjesti ja koordinoi Suomi 100-juhlavuoden tiimoilta yli sata tilaisuutta ja tapahtumaa kattavasti kunnan eri puolilla. Toiminto oli myös keskeisesti mukana järjestämässä kävelykatukokeilua sekä Mennen ajan joulumarkkinoita. Yleisen kulttuurin talousarvio ylittyi hieman, kate oli 100,5 %.

Matkailu-, markkinointi- ja PR-toiminto vastasi kaupungin nettisivujen uudistumisesta. Kaupungin asiakasviestintä ja digijärjestelmiä uudistettiin. Toiminto järjesti lukuisia suuria tapahtumia ja oli keskeisesti mukana järjestämässä kävelykatukokeilua. Kaupungintalon asiakaspalvelukeskus uudistettiin. Toiminto oli keskeisesti mukana Elämyskaivoksen uudistamisessa. Toiminnon talousarvio ylittyi, kate oli 114,2 %. Syynä vuoden aikana toiminnon vastuulle tulleiden tapahtumien järjestämiskustannuksista, kaupungin nettisivujen uudistuksen ja digijärjestelmien sekä uusien välineiden koulutuksien kustannuksista.

Tuotot, kulut ja toimintakate

KAUPUNKISISÄLLÖT	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 594 348	83 936	1 678 284	1 991 126	118,64%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-15 082 465	-83 936	-15 166 401	-15 232 608	100,44%
TOIMINTAKATE	-13 488 117	0	-13 488 117	-13 241 482	98,17%
KAUPUNKISISÄLLÖT (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 593 248	83 936	1 677 184	1 911 912	114,0%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-12 209 165	-83 936	-12 293 101	-12 289 406	99,97%
TOIMINTAKATE	-10 615 917	0	-10 615 917	-10 377 494	97,75%
KAUPUNKISISÄLLÖT (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 100	0	1 100	79 214	7 201,24%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-2 873 300	0	-2 873 300	-2 943 201	102,43%
TOIMINTAKATE	-2 872 200	0	-2 872 200	-2 863 987	99,71%

10.1.5. Hyvinvointi

Hyvinvoinnin toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus (koko-aikaisten ja osa-aikaisten luku- määrä 31.12.2017)	tuotot/kulut €
Lasten, nuorten ja perheiden palvelualue: - Alle kouluikäisten ja heidän perheidensä peruspalvelut - Kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut - Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja erityispalvelut - Lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen johto	1401 henkilöä	9 806 006 -107 952 874
Työikäisten palvelualue: - Terveystieteiden peruspalvelut - Sosiaali- ja erityispalvelut - Työterveyskeskus - Erikoissairaanhoidon - Työikäisten palvelualueen johto	270 henkilöä	8 241 805 -107 633 541
Ikääntyneiden palvelualue: - Neuvonta ja palveluohjaus - Kotona asumisen tuki - Kuntoutus ja hoiva - Ikääntyneiden palvelualueen johto	615 henkilöä	15 001 336 -50 066 783

Hyvinvoinnin prosessit

Hyvinvointi-toimialan ydinprosessien toteutuksesta vastaa kolme päätoiminta prosessinomistajaa. Näiden henkilöstökulut jakautuvat kolmen palvelualueen kesken.

Hyvinvoinnin sitovat tavoitteet

Kasvava Lohja

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Kehitetään monimuotoisia asumispalveluratkaisuja yhteistyössä yksityisten palveluntuottajien kanssa.	Perhehoito käynnistyi omaishoitajan vapaan aikaisessa palvelussa. Aunentuvan tyhjät asunnot otettiin tuetun asumisen lyhytaikaiskäyttöön. Uudet yksityisten palveluntuottajien yksiköt valmistuivat ja niihin tuli myös tavallisen palveluasumisen paikkoja.	Yhteistapaamiset	Toteutetaan budjetin sisällä

Tasapainoinen talous

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Innostunut, innovoiva henkilöstö	Sairauspoissaoloja vähennetään työhyvinvointia edistämällä.	Henkilöstö on aktiivisesti ja ennakkoluulottomasti kehittänyt toimintaa. Kehittämistyöstä on annettu useita kertapalkkioita. Työhyvinvointikysely toteutuu alkuvuodesta 2018. Henkilöstökustannukset ylittyivät palveluihin kohdistuneen työkuorman, nk. kalliiden pyhien ja poissaolojen johdosta.	Henkilöstön työhyvinvoinnin tulokset, sairauspoissaolojen kehitys ja työn kehittämiseksi tulleet ideat.	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Kehitetään alueellisia palveluja.	Alueryhmien toimintasuunnitelmia ja niiden toteutumista on käyty läpi syksyn 2017 aikana. Osalla alueista toiminta on ollut jo laajaa ja uusia toimintoja on kehitelty sekä alueiden sisällä että alueiden kesken. Alueryhmiä on vahvistettu nimeämällä alueille omat sosiaalityöntekijät / soisaalihjaajat.	Jokaisella Lohjan kuudella alueella toimii alueellinen kehittämisryhmä.	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Kehitetään palveluohjausta ja palvelukeskustoimintaa.	Perhekeskuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisokeskuksen yhteinen palveluohjaus on toiminut hyvin ja saanut asiakkailta positiivista palautetta - asiakkaan tarpeisiin vastaavaan palveluun ohjaus on alkanut näkyä asiakkaan arjessa. Palvelualueen internet-sivut on päivitetty vuoden lopussa samanaikaisesti kaupungin kotisivujen päivityksen kanssa.	Kevyempien palveluiden käyttäjämäärien kehitys.	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Terveystenhuollon palvelut tuotetaan kustannustehokkaammin uudessa palveluverkossa.	Toiminta on tehostunut erityisesti keskustan alueella. Lääkäripalvelujen saatavuuden haasteet reuna-alueilla ja ostopalvelujen kalleus vaikuttivat kokonaisuuteen siten, että Pusulan, Karjalohjan ja Sammatin terveysasemien toiminta kilpailutettiin kokonaisulkoistuksena kustannuskehityksen hillitsemiseksi. Suun terveydenhuollon keskittäminen on tuonut hallittavuutta palvelujen järjestämiseen. Hoidon saatavuus on parantunut.	Uusien toimintatapojen käyttöönottojen määrä.	Määrärahan vähennys

Hyvät peruspalvelut

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Tuotetaan palvelut asiakkaiden tarpeita vastaavasti.	Asiakkaiden palveluprosesseja on tarkasteltu ja uusittu alueittain; usein osana LAPE-hankkeen ketteriä kokeiluja. Asiakkaiden ja asukkaiden osallisuutta palvelun arvioinnissa on lisätty ja asiakkuuspäälliköt ovat pitäneet asiakkaille sekä henkilöstölle tilaisuuksia näitä sisällöistä. Järnefeltin alue on ollut me.koulu -ohjelmassa mukana, jossa syrjäytymisen ehkäisemiseksi toimintatapoja ja -prosesseja arvioidaan ja uusitaan.	Asiakaskysely palvelujen parissa olevilta.	Toteutetaan budjetin sisällä
Asiakaskokemuksen parantaminen	Tyytyväisyys terveydenhuollon palveluihin kasvaa.	Roidun tulokset ovat olleet erittäin hyvällä tasolla ja toimintaa on kyetty palautteen perusteella kehittämään. Roidun käyttöä pyritään jatkossa edelleen laajentamaan, mahdolliset kohteet selvitetty.	Asiakaskyselyiden tulos ja asiakaspalaute.	Ei vaikutusta määrärahaan
Asiakaskokemuksen parantaminen	Vahvistetaan toimintakykyistä arkea ja kuntoutusta.	Toimintakyvyn ylläpitämisen näkökulma on toteutunut kaikissa palveluissa. Hankkeet ovat edistyneet suunnitelman mukaisesti.	Toimintakyvyn edistämisen ja kuntoutusnäkökulman huomioon ottaminen toteutuu.	Toteutetaan budjetin sisällä
Toiminnan ohjaus ja tehostaminen	Valmistaudutaan Sote-muutokseen.	Lohjan sosiaali- ja terveydenhuollon esimiehiä on osallistunut Uudenmaan maakunnan muodostamiseen tähtävässä esivalmisteluun erilaisissa työryhmissä.		

Laadukas toimintaympäristö

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Asiakaskokemuksen parantaminen	Vahvistetaan avopalvelupainotteista palvelurakennetta kotona asumista tukevilla toimenpiteillä, käynnistämällä perhehoitoa ja siirtymällä laitoshoidosta palveluasumiseen.	Niilonpirtin ja kuntoutuskoti Mäntylän yksiköiden käynnistäminen jatkoi avohoitopainotteisuuden vahvistumista. Perhehoito on käynnistynyt omaishoitajan vapaan aikaisessa palvelussa.	Tavallisen palveluasumisen/kevyemmän hoivan paikkojen saatavuus. Perhehoidon käynnistyminen ja laitoshoidon paikkojen vähentyminen.	Toteutetaan budjetin sisällä

Toimiva tietoyhteiskunta

Näkökulma	Tavoite	Toteuma 2017	Mittari	Määrärahat
Digitalisaation hyödyntäminen	Uudistetaan internet-sivut.	Palvelualueen internet-sivut on päivitetty vuoden lopussa samanaikaisesti kaupungin kotisivujen päivityksen kanssa.	Internet-sivujen ajantasaisuuden ja informatiivisuuden oma arviointi ja käyttäjien palaute.	Toteutetaan budjetin sisällä
Digitalisaation hyödyntäminen	Potilastietojärjestelmän uudistaminen alkaa.	Työterveyshuollon uusi järjestelmä on saatu vuoden lopulla käyttöön. Potilas - ja sosiaalihuollon järjestelmien päivitys siirtyi eteenpäin. Työskentely digitaalisen hoidon tarpeen arviointi-järjestelmän käyttöönottamiseksi käynnistettiin.	Järjestelmä uudistuksen tilanne ja uusien käyttöönottojen määrä.	Määrärahan lisäys
Digitalisaation hyödyntäminen	Sosiaali-toimen asiakastiedot viedään Kanta-järjestelmään.	Henkilöstön koulutukset sosiaalihuollon asiakaskirjausten siirtämiseksi Kansaan ovat toteutuneet ja suunnittelua THL:n kanssa on käynnistetty.	Järjestelmä uudistuksen tilanne ja uusien käyttöönottojen määrä.	Toteutetaan budjetin sisällä
Digitalisaation hyödyntäminen	Teknologiaa hyödynnetään palveluratkaisuissa.	Kotihoito siirtyi avaimettomaan toimintamalliin. Teknologisten ratkaisujen käyttö asiakastyössä lisääntyi muun muassa Evondos -lääkautomaatin ja etähoivan kokeilujen avulla. Palveluohjauksessa ohjataan aktiivisesti teknologian käyttöön ja hyödynnetään sähköistä palveluhakemistoa sekä sähköisen asioinnin kanavia.	Teknologisten järjestelmien käyttöönoton toteutuminen ja vaikutus asiakastyöhön.	Toteutetaan budjetin sisällä

Hyvinvoinnin tuloslaskelma

Hyvinvointi –toimialan toimintakate on sitova suhteessa valtuustoon.

HYVINVOINTI	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITITUOTOT	11 129 968	0	11 129 968	12 231 809	109,9%
MAKSUTUOTOT	14 036 801	0	14 036 801	14 611 805	104,1%
TUET JA AVUSTUKSET	2 215 710	1 410 910	3 626 620	4 308 877	118,81%
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 249 283	0	2 249 283	1 896 656	84,32%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	29 631 762	1 410 910	31 042 672	33 049 146	106,46%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-96 231 383	-1 384 460	-97 615 843	-96 482 767	98,84%
PALKAT JA PALKKIOT	-74 807 455	-1 133 050	-75 940 505	-75 970 106	100,04%
HENKILÖSIVUKULUT	-21 423 928	-251 410	-21 675 338	-20 512 661	94,64%
ELÄKEKULUT	-17 607 642	-193 750	-17 801 392	-16 521 588	92,81%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-3 816 286	-57 660	-3 873 946	-3 991 072	103,02%
PALVELUJEN OSTOT	-127 495 456	-24 120	-127 519 576	-131 698 662	103,28%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-5 026 468	-2 330	-5 028 798	-5 339 508	106,18%
AVUSTUKSET	-9 406 316	0	-9 406 316	-9 554 515	101,58%
MUUT TOIMINTAKULUT	-22 372 145	0	-22 372 145	-22 577 747	100,92%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-260 531 768	-1 410 910	-261 942 678	-265 653 198	101,42%
TOIMINTAKATE	-230 900 006	0	-230 900 006	-232 604 052	100,74%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
MUUT RAHOITUSTUOTOT	0	0	0	133 144	
MUUT RAHOITUSKULUT	0	0	0	-136 457	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	0	0	0	-3 314	
VUOSIKATE	-230 900 006	0	-230 900 006	-232 607 365	100,74%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 014 200	0	-1 014 200	-1 263 752	124,61%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-1 014 200	0	-1 014 200	-1 263 752	124,61%
TILIKAUDEN TULOS	-231 914 206	0	-231 914 206	-233 871 118	100,84%
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-231 914 206	0	-231 914 206	-233 871 118	100,84%

HYVINVOINTI (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	6 784 968	0	6 784 968	6 763 347	99,68%
MAKSUTUOTOT	14 036 801	0	14 036 801	13 952 688	99,4%
TUET JA AVUSTUKSET	2 215 710	1 410 910	3 626 620	4 308 877	118,81%
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 218 183	0	2 218 183	1 834 248	82,69%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	25 255 662	1 410 910	26 666 572	26 859 160	100,72%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-96 231 383	-1 384 460	-97 615 843	-96 482 767	98,84%
PALKAT JA PALKKIOT	-74 807 455	-1 133 050	-75 940 505	-75 970 106	100,04%
HENKILÖSIVUKULUT	-21 423 928	-251 410	-21 675 338	-20 512 661	94,64%
ELÄKEKULUT	-17 607 642	-193 750	-17 801 392	-16 521 588	92,81%
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-3 816 286	-57 660	-3 873 946	-3 991 072	103,02%
PALVELUJEN OSTOT	-102 467 356	-24 120	-102 491 476	-104 827 828	102,28%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-5 026 468	-2 330	-5 028 798	-5 329 835	105,99%
AVUSTUKSET	-9 406 316	0	-9 406 316	-9 546 765	101,49%
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 547 345	0	-3 547 345	-3 719 911	104,86%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-216 678 868	-1 410 910	-218 089 778	-219 907 105	100,83%
TOIMINTAKATE	-191 423 206	0	-191 423 206	-193 047 945	100,85%

HYVINVOINTI (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	4 345 000	0	4 345 000	5 468 462	125,86%
MAKSUTUOTOT	0	0	0	659 116	
MUUT TOIMINTATUOTOT	31 100	0	31 100	62 408	200,67%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	4 376 100	0	4 376 100	6 189 986	141,45%
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	-25 028 100	0	-25 028 100	-26 870 834	107,36%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	0	0	0	-9 673	
AVUSTUKSET	0	0	0	-7 751	
MUUT TOIMINTAKULUT	-18 824 800	0	-18 824 800	-18 857 835	100,18%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-43 852 900	0	-43 852 900	-45 746 093	104,32%

Lasten, nuorten ja perheiden palvelualue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Alle kouluikäisten ja heidän perheidensä palvelut: Neuvolatointi, Varhaiskasvatus ja erityisvarhaiskasvatus ja Esiopetus	Päivähoitopaikkoja: 2 641 Palvelusetelit: 325 Päivähoidon osallistumisaste: 67 Lasten neuvola käynnit: 18 271	2 800 689/ -30 189 760
Kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut: Perusopetus, Toisen asteen opetus, Oppilas- ja opiskelijahuolto, Iltaopisto, Alueellinen ja erityisnuorisotyö, Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	Tuntikehys/opp.: 74,0 Kurssit/opisk.: 1,5 Iltaopisto/oppilashuollon henkilöstö: 420 Kouluterveydenhuollon käynnit: 21 815 Nuorisotyön asiakaskontaktit: 33 826	4 899 484/ -61 060 602
Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja erityispalvelut: Perhekeskus, Nuorisokeskus, Kohdennettu nuorisotyö, Nuorisotyöpaja, Lapsiperheiden sosiaalipalvelut	Perhekeskuksen käynnit: 7 824 Nuorisokeskuksen käynnit: 7 882 Lastensuojelun laitospalvelut, hoitopäivät: 19 225 Sijaisperhehoidon hoitopäivät: 23 415	2 105 833/ -15 721 644
Palvelualueen johto		0/ -980 868

Toiminnalliset muutokset

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelualue jakautuu kolmeen palveluyksikköön: Alle kouluikäisten ja heidän perheidensä peruspalvelut, Kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut ja Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja erityispalvelut.

Palvelualueen toimintakate oli n. 98 147 000 euroa (100,8 %), jossa ylitystä talousarvioon nähden noin 797 200 euroa. Toimintatuotot toteutuivat 101,8 %:sti. joten tuottoja kertyi noin 175 000 euroa arvioitua enemmän. Valtakunnallinen päivähoitojen asiakasmaksujen alentaminen vähensi maksukertymää noin 180 000 euroa.

Toimintakulut ylittyivät n. 972 000 eurolla (0,9 %). Suurin ylitys, 1,4 milj. euroa, on palveluiden osissa. Lastensuojelun laitospalveluihin ja perhehoitoon käytettiin 1,2 milj. euroa arvioitua enemmän, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 12,9 %. Palveluseteleihin varattu määräraha ylittyi noin 310 000 euroa. Sisäiset ateriapalvelut ylittyivät noin 200 000 eurolla. Suurin määrärahojen alitus on alle kouluikäisten palveluiden henkilöstömenoissa, jotka alittuivat lähes 850 000 eurolla. Tämä joh-

tuu siitä, että vähentyneen päivähoidon tarpeen vuoksi päiväkotiosastoja on ollut suljettuina ja vaksansseja on voitu jättää täyttämättä. Lasten kotihoidon tukeen varattu määräraha alittui 276 000 eurolla.

Lastensuojelussa oli tavoitteena siirtyä ostopalveluna hankitusta laitoshuollosta perhehoitoon, mutta tämä tavoite ei toteutunut. Laitospaikkojen tarve alkoi kasvaa kesällä 2017, jolloin tuli 10, osittain kiireellistä, laitossijoitusta. Usealla nuorella oli mielenterveyden ja/tai päihteiden ja huumeiden käyttöä, jonka vuoksi heitä on jouduttu sijoittamaan kalliisiin erityisyksiköihin. Useampien huostaan otettujen lasten osalta on jouduttu myös valitsemaan EHO-jaksot (erityistä huolenpitoa tarvitsevat mm. väkivaltaisesti käyttäytyvät lapset). Vuonna 2017 on käytetty myös tavallista enemmän perhekuntoutusta. Pieniä lapsia pystytään sijoittamaan huomattavasti edullisempaan perhehoitoon, mutta nuorille perhehoito sijoituspaikkana toimii hyvin harvoin.

Vuokrakulut ylittyivät n. 190 000 euroa väistötilojen vuokrista johtuen. Hankerahoituksella hankitut tieto- ja viestintätekniikan laitehankinnat aiheuttivat aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta n. 100 000 euron ylityksen. Tälle on kate saaduissa tuissa ja avustuksissa.

Päätöksenteossa ja palveluissa on sitouduttu lapsen oikeuksia edistävään toimintakulttuuri. Vuonna 2016 Lohja pääsi valtuustoaloitteen myötä Unicefin lapsiystävällinen kunta -ohjelmaan. Lohjalle perustettu monialainen työryhmä päätti ottaa kaksivuotiskauden tavoitteeksi lasten ja nuorten osallisuuden mahdollistamisen ja lisäämisen. Lohjalaisten lasten ja nuorten ajatuksia Lohjan lapsiystävällisyydestä ja heidän toiveistaan kartoitettiin laajoilla, 3–18 -vuotiaille kohdennetuilla, kyselyillä. Toimintakulttuurin muutosta lapsiystävälliseen suuntaan edistettiin osin LAPE-kärkihankkeen osana. Sen lisäksi uudistettiin varti- ja nuorisovaltuuston prosessit, järjestettiin tapahtumia, osallistettiin lapsia ja nuoria uusien päiväkotij- ja koulutilojen sekä lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa, järjestettiin tapahtumia, koulutettiin omat kouluttajat Lohjalle edistämään asiaa ja vietiin asiaa sekä päättäjien että kuntalaisten tietoisuuteen. Lohjan kaupunki sai vuoden 2016-2017 työstä Lapsiystävällinen kunta -tunnuksen.

Kaikki lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut muodostavat integroidun lapsi- ja perhekeskeisen palvelujen kokonaisuuden, jolla pyritään asiakkaan kannalta hyvään asiakaskokemukseen ja ”yhden luukun” palveluun. Palveluohjaus toimii koko kaupungin alueella toimintona, jossa varmistetaan asiakkaan tarpeet ja ohjataan tarpeita vastaaviin palveluihin.

Entisille yläkoulualueille on perustettu monialaiset alueryhmät, jotka huolehtivat alueensa asiakastarpeista ilman, että asiakas kulkee palvelun perässä. Kaupungin sosiaalityö on nimennyt alueille omat sosiaalityöntekijät/sosiaaliohjaajat. Ryhmän koordinoinnista ovat vastanneet alueen rehtorit ja päiväkotien johtajat. Osalla alueista on jo selvät rakenteet. Alueet ovat tehneet omat toimintasuunnitelmansa toteuttaneet niitä osittain Lape-ohjelman sisällä.

Tuen painopiste on siirtymässä korjaavista palveluista kaikille yhteisiin, yleisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Vuoden 2017 aikana on aloittanut toimintansa Aurlahden perhekeskus ja nuorisokeskus. Neuvokas perhe -menetelmä on otettu käyttöön neuvoloissa sekä kouluterveydenhoidossa ykkösluokkalaisten kouluuntulotarkastuksissa.

Laajan terveystarkastuksen yhteydessä annettiin vähän liikkuville 1. ja 5. luokan oppilaille Lohjan Liikuntakeskuksen 100 euron liikuntaseteleitä.

Vaikka ennaltaehkäiseviä palveluita ja varhaista tukea ja hoitoa korostettiin, kääntyi lastensuojelun sijoitusten määrä nousuun syksyn aikana.

Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevien ammattihenkilöiden koulutussisältöjä ja työvälineitä on uudistettu muutosta tukeväksi.

Vuoden aikana palvelualueen henkilöstölle on ollut runsaasti koulutusta tarjolla. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi LAPE-ohjelma on tuonut erilaisia koulutuksia ja työpajoja sekä kunta- että maakuntatasoisesti; nämä ovat usein olleet toimintakulttuurin muutokseen, perhekeskusmaiseen työtapaan ja erityispalveluihin (esim. lastensuojeluun) liittyviä sekä varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten yhteistyötä kehittäviä.

Työtä ja työtapoja on muutettu digitalisaation suuntaan; arkisessa työssä tässä on apuna tvt-henkilöiden siirtyminen tietopalveluista lasten, nuorten ja perheiden alueen kehittämisryhmään. Opetukseen ja varhaiskasvatukseen on hankittu lisää ipadeja ja tietokoneita. Henkilöstöä on koulutettu digiloikkaan digitutor-toiminnan avulla.

Asiakaspinnassa olevia ohjelmia on uudistettu ja lisätty, mm. varhaiskasvatuksessa hakumenettely ja asiakirjojen toimittaminen voidaan tehdä kokonaan sähköisesti.

Alle kouluikäisten ja heidän perheidensä peruspalvelut

Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen 20 viikkotuntiin niiden perheiden osalta, joilla toinen vanhemmista on kotona, vähensi päivähoidon tarvetta, jolloin avoinna olevia tai avoimeksi tulleita vakansseja on jätetty täyttämättä. Kaksi erityisavustajan tehtävää lakkautettiin.

Palvelusetelien käyttö lisääntyi uusien päivähoitoon tulijoiden lisäksi Kelan yksityisen hoidon tuen käyttäjien siirtyessä palvelusetelijärjestelmään. Vastaavasti säästöä näkyy varhaiskasvatuksen henkilöstömenoissa jättämällä jotain tehtäviä täyttämättä. Yksityisen päivähoidon paikkamäärä on pysynyt 19,7 % osuudessa päivähoidosta; eli on enintään 20 % päivähoidosta lautakunnan päätöksen mukaisesti. Lohjalla oli kunnallisessa päivähoidossa noin 1 650 lasta ja yksityisessä noin 400 lasta. Kotihoidon tuella hoidettiin noin 600 lasta.

Daghemmet Laban siirtyi väliaikaisesti Ojaniittu-talon tiloihin.

Päivähoidon vähäisemmän käytön arvioitiin lisäävän avoimien varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä varsinkin leikkikenttätoiminnassa. Tämän vuoksi leikkikenttäohjaajan tehtävä muutettiin osa-aikaisesta kokopäiväiseksi. Puistokadun leikkikentän rakennus jouduttiin kuitenkin purkamaan huonon kunnon vuoksi ja lähes koko vuosi oltiin ilman rakennusta.

Routionmäen monitoimijatalon Havumetsän päiväkotitoiminta valmistui. Sinne keskitettiin Roution alueen päiväkotitoiminta, jolloin entinen Roution päiväkotitoiminta voitiin ottaa osin avoimen päivähoidon käyttöön.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2017.

Kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut

Opetussuunnitelman oppiainekohtainen osio tuli voimaan portaittain 7. luokalta alkaen syyslukukauden alusta. Opetussuunnitelmien muutokset on edellyttänyt opettajien kouluttautumista ja yhteistyötä.

Routionmäen monitoimijatalo otettiin kokonaisuudessaan käyttöön syyslukukauden alusta. Anttilan koulun peruskorjaus valmistui. Tytyrin koulu siirtyi väistöön Linnaisiin. Nummentaustan koulun tiloista luovuttiin. Mäntynummen yhtenäiskoulun alatalon sisäilmaongelmien vuoksi hankittiin väistötilat, ja koulunkäynti väistössä alkoi vuoden 2018 alussa. Karstun koulun opetuksen järjestämisen selvittäminen käynnistettiin.

Ruotsinkielisen opetuksen johtamisjärjestelmä muutettiin: ruotsinkielisiä kouluja johtaa rehtori ja apulaisrehtori. Virkby skolan siirtyminen Källhagens skolaan ei toteutunut.

Hankerahoitusta on saatu esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Rahoituksella on voitu palkata resurssi- ja samanaikaisopettajia ja/tai koulunkäyntiavustajia tai sitä käytettiin ryhmien jakamiseen.

Nummi-Pusulan lukion lakkauttamisen vuoksi ei ensimmäiselle vuosikurssille otettu uusia opiskelijoita lukuvuodelle 2017-2018.

OVTES:n muutos lukioresurssin laskentaperusteissa kasvatti lukion tuntikehystä 1.8.2017 alkaen 16 kurssilla.

Routionmäen monitoimijataloon palkattiin nuoriso-ohjaaja 1.8.2017 alkaen.

Nuorisotyössä on ollut käynnissä useita hankkeita, joihin on saatu valtion rahoitusta: etsivän nuorisotyön hanke, pajatoiminnan hanke, verkkonuorisotyön hanke ja pienryhmätoiminnan hanke.

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja erityispalvelut

Painopisteen siirto kalliista laitospalveluista edullisempiin perhesijoituksiin onnistui niiltä osin kuin se oli mahdollista. Syksyllä tuli kuitenkin tullut yli arvion kiireellisiä laitossijoituksia. Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden uuden organisaation mukainen rakennemuutos käynnistyi ja työ edistyi kohtuullisesti. Lapsiperheiden sosiaali- ja erityispalveluita vahvistettiin lisäämällä omaa tuotantoa kahdella sosiaaliohjaajalla.

Perhekeskuksen toimintaa on kehitetty Lape -hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Palveluohjaus on käynnistynyt ja asiakkaiden käytössä on ”Paina apua –nappi 24/7” –palvelu ja puhelinpalvelut..

Lapsiperheiden kotipalveluun lisättiin resursseja kahden työntekijän verran.

Nuorisokeskuksen toiminta käynnistettiin suunnitelman mukaisesti syksyllä 2017. Toiminnan kehittäminen monialaiseksi palveluksi, jossa palvelujen tehostaminen, nuorille tuotettujen palvelujen tarvelähtöisyys ja oikea-aikaisuus sekä monialaisen työn ja yhteistoiminnan vahvistaminen ja hyödyntäminen on lähtenyt hyvin käyntiin. Palveluohjausta kehitettiin yhteistyössä perhekeskuksen kanssa. Päivittäinen aulapäivystys käynnistyi suunnitelmien mukaan. Erilaisten digitaalisten sovellusten ja sosiaalisen median hyödyntäminen on kasvanut nuorisokeskuksen myötä nuorten kohtaamisessa ja toiminnan markkinoinnissa. Ohjaamo –toiminnan käynnistämiseen haettiin ESR –hankerahoitusta.

Tuotot, kulut ja toimintakate

LASTEN NUORTEN JA PERH.PALV.AL	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	8 220 455	1 410 910	9 631 365	9 806 006	101,81%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-105 570 079	-1 410 910	-106 980 989	-107 952 874	100,91%
TOIMINTAKATE	-97 349 624	0	-97 349 624	-98 146 868	100,82%

LASTEN NUORTEN JA PERH.PALV.AL (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	8 189 355	1 410 910	9 600 265	9 728 350	101,33%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-75 130 579	-1 410 910	-76 541 489	-77 256 281	100,93%
TOIMINTAKATE	-66 941 224	0	-66 941 224	-67 527 931	100,88%

LASTEN NUORTEN JA PERH.PALV.AL (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	31 100	0	31 100	77 656	249,7%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-30 439 500	0	-30 439 500	-30 696 593	100,84%
TOIMINTAKATE	-30 408 400	0	-30 408 400	-30 618 937	100,69%

Työikäisten palvelualue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Terveystenhuollon peruspalvelut: Lääkäri- ja hoitajapalvelut, kuntoutuspalvelut, suun terveydenhuolto	Avosairaanhoidokäynnit: 118 124 Suun terveydenhuollon hammaslääkärikäynnit 37 502 ja suuhygienistikäynnit 9 432	3 227 521/ -20 332 022
Sosiaali- ja erityispalvelut: Aikuissosiaalitoimi, velkaneuvonta, sosiaalinen kuntoutus, vammaispalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut	Toimeentulotuki-ruokakuntia 1062 Kuntouttavan työtoiminnan toimintapäivät 18 365 Erityispalveluiden asiakkaita 1813	2 989 404/ -24 290 964
Työterveyshuollon palvelut	Sisältyy avosairaanhoidon käynteihin	1 351 552/ -1 235 917
Erikoissairaanhoido	Toimintakate/as.: -1 284,34 e/as	673 463/ -60 799 929
Palvelualueen johto		310/ -974 710

Toiminnalliset muutokset

Työikäisten palvelualue jakautuu kolmeen yksikköön; terveydenhuollon peruspalvelut, sosiaali- ja erityispalvelut sekä työterveyskeskus. Lisäksi palvelualueelle kuuluu erillisenä erikoissairaanhoidon palveluiden ostojen budjetillinen osuus.

Palvelualueen toimintakate oli noin 99,4 miljoonaa euroa (99,1 %), jossa alitusta talousarvioon oli noin 950 000 euroa. Toimintakulut olivat noin 107 633 000 euroa (99,5 %) alituksen ollessa noin 500 000 euroa. Toimintatuotot olivat 8 241 800 euroa (105,7 %) eli 446 000 euroa arvioitua korkeammat.

Henkilöstökulut alittuivat yhteensä 838 300 euroa (94,7 %). Tämä selittyy erityisesti siellä, että vakansseja on ollut täyttämättä, ja osin henkilöstöresurssia on hankittu ostopalveluna muun muassa Doctagonin etälääketieteellistä vastuulääkäripalvelua, Pusulan terveysasemalle lääkäripalvelua sekä jonkin on käytetty vuokratyövoimaa suunterveydenhuollossa.

Palvelujen ostoihin kului 85 818 200 euroa (100,2 %), jossa ylitystä oli 160 000 euroa. Muutoin talousarvio ylittyi hoitotarvikkeiden osalta sekä hieman avustuksissa. Hoitotarvikkeiden kustannusten kasvu selittyy pitkälti ikääntyneen väestön määrän lisääntymisellä sekä uusilla hoitomenetelmillä, jotka vähentävät muun muassa erikoissairaanhoidon käyttöä. Vammaispalvelujen kustannukset ylittivät hieman omaishoidon tuen ja palvelusetelillä järjestetyn henkilökohtaisen avun osalta.

Tulokertymä ylittyi pitkälti pakolaiskorvausten ja kuntouttavan työtoiminnan valtionkorvausten kasvusta johtuen. Tulokertymän alitusta oli suun terveydenhuollossa henkilökunnan vajauksen ja vaihtuvuuden johdosta.

Merkittävää talouden näkökulmasta oli erikoissairaanhoidon kustannusten alittuminen. Palautusta Lohjan kaupunki sai kalliin hoidon tasauksesta, Lohjan sairaanhoitoalueen käytöstä. Mm. yhteispäivystyksen perusterveydenhuoltotasoisten käyntien määrä oli arvioitua vähäisempää. Ensihoidon kustannukset ylittyivät noin 50 000 euroa budjetoidusta. Ilman erikoissairaanhoidon ja työterveyskeskuksen erinomaista tulosta olisi työikäisten palvelualueen ylitys ollut noin 370 000 euroa.

Terveydenhuollon peruspalvelut

Terveydenhuollon peruspalveluissa tapahtui useita muutoksia ja uusien toimintamallien käynnistämistä/laajentamista vuoden aikana. Palveluverkko tiivistyi, kun Ojamon, Sammatin ja Karjalohjan hammashoitoloiden toiminta siirtyi Keskusaukiolle. Vaativan päiväpäivystyksen hoito puolestaan siirtyi 1.4.2017 erikoissairaanhoidolta terveyskeskuksen vastuulle sairaalan tiloissa. Avosairaanhoidossa asumispalveluiden (pois lukien Karjalohjan ja Sammatin alueen yksiköt), Pusulan vanhainkodin sekä Länsi-Lohjan kotihoitoalueen Nummen ja Pusulan yksiköiden lääkäripalvelut hankittiin lääkärivajeen johdosta Doctagonilta etälääketieteellisenä vastuulääkäripalveluna. Palvelun hankinta kilpailutettiin syksyllä 2017 koskemaan kaikkia asumispalveluyksiköitä ja vanhainkotia sekä koko Länsi-Lohjan alueen kotihoitoa. Huolimatta palveluverkkopäätöksestä, jonka tavoitteena oli tuottaa lääkäripalvelut omana toimintana Karjalohjan, Sammatin ja Pusulan terveysasemille, päädyttiin terveysasemien toiminnan turvaamiseksi kilpailuttamaan toiminta kokonaisulkoistuksena syksyn aikana. Suun terveydenhuollossa aloitettiin koululaisten terveystarkastukset Pusulan kouluilla kannettavan vastaanoton toimintana. Lasten ja aikuisten osalta vakiintui joustavan vastaanoton toimintamalli, jonka tavoitteena on hoitaa mahdollisimman moni potilas valmiiksi heti tarkastuskerralla. Tämä näkyy jo jonkin verran suoritteiden laskuna suun terveydenhuollossa. Palvelujen suurkäyttäjien hoidossa on kokeiltu uudenlaisia yhteistyön malleja.

Vaativan päiväpäivystyksen ottaminen omaksi toiminnaksi on osaltaan vaikuttanut erikoissairaanhoidon suotuisaan kustannuskehitykseen. Lääkäri- ja hoitajapalvelujen asiakasmaksujen korotus lisäsi terveysasemien asiakasmaksukertymää tavoitellulla tavalla. Sen sijaan suunterveydenhuollon palveluverkon tiivistämisellä tavoitellut säästöt eivät toteutuneet johtuen pitkälti muutosten toteutumisesta vasta syksyllä ja sekä heikosta asiakasmaksukertymän kehityksestä.

Hoidon saatavuus terveysasemilla oli vuoden aikana kohtalainen/hyvä ja suun terveydenhuollon jono saatiin kokonaan pois elokuussa. Asiakastytyväisyyttä on seurattu Roidu-järjestelmän avulla. Palaute on ollut hyvä/kiitettävä -tasoa.

Sosiaali- ja erityispalvelut

Perustoimeentulotuen siirto Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi, 1.1.2017 alkaen kolmen kuukauden siirtymäajalla, joka päättyi 31.3.2017, vaikutti moninaisesti aikuissosiaalityön henkilöstörakenteeseen, työn sisältöön ja työmenetelmiin. Täydentävä toimeentulotuki ja ehkäisevä tuki jäivät edelleen kuntien hoidettavaksi. Muutoksen johdosta suurin osa etuuskäsittelyssä toimineista toimistosih-teereistä sijoitettiin muihin toimistotyötehtäviin.

Toimintaa kehitettiin vuoden aikana useilla tavoilla. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön jalkautumista ja verkostoitumista vahvistettiin lisäämällä kotikäyntejä ja yhteistyötä nuorisokeskuksen kanssa. Lisäksi sosiaalisen kuntoutuksen ja aikuissosiaalityön rajapintoja poistettiin yhteisellä lean-prosessilla. Uusina kuntouttavan työtoiminnan muotoina aloitettiin minitalkkaritoiminta ja työhön valmennus.

Uusia pakolaisia vastaanotettiin Elyn ja kaupungin sopimuksen mukaisesti 30 henkilöä. Osana tätä vastaanottotoimintaa kaupunki perusti turvapaikkaoikeuden saaneiden alaikäisten ilman huoltajaa maahan saapuneiden perheryhmäkodin. Perheryhmäkodissa on 21 asiakaspaikkaa ja palvelun tuottaa Helsingin ja Uudenmaan SPR:n alueyhdistys. Maahanmuuttaja- ja pakolaistyössä käynnistettiin uuden laaja-alaisen kotouttamisohjelman laadinta.

Vammaispalveluissa aloitettiin omana toimintana ammatillinen tukihenkilötoiminta kehitysvammaisille ja eräille muille vammaispalvelujen asiakkaille. Omaishoitajien terveystarkastukset käynnistyivät yhteistyössä terveystarkastuskeskusten kanssa.

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta hyväksyi mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudeksi toimitilaksi Lohjan sairaanhoitoalueen psykiatrian uudisrakennuksen yhteydessä olevat toimitilat. Päihdepalveluissa otettiin käyttöön Roidu-asiakaspalauttejärjestelmä sekä aloitettiin chat- palvelu. Päihdepalveluja kehitettiin sosiaalihuoltolain vaatimuksia vastaavaksi muuttamalla päihdeohjaajan toimi sosiaaliohjaajan toimeksi.

Sisäilmaongelmat kuormittivat merkittävästi vuoden aikana. Selvitystyö henkilöstön uusien toimitilojen löytämiseksi käynnistettiin syksyn aikana.

Vammaispalvelujen ja aikuissosiaalityön asiakaspäätökset kyettiin tekemään lain edellyttämien määräaikaisten puitteissa. Vammaispalveluissa tehty kehitysvammaisten asumispalvelujen arviointityö sekä vammaisten kuljetuspalvelujen uudelleen arviointi tuottivat selvää kustannussäästöä. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ja toimintapäivät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna merkittävästi. Asiakasmäärä oli vuoden aikana 417 (234 vuonna 2016) ja työtoimintapäiviä 21 574 (14065 vuonna 2016). Myönteiseen kehitykseen vaikuttivat palveluprosessin kehittäminen sekä uudet palvelumuodot. Työn vaikuttavuus näkyi kuntoutusjakson päättäneen 28 asiakkaan siirtymisenä opiskelemaan tai työelämään. Kokonaisuudessaan tulos oli yleisen työllisyystilanteen paranemisen ohella vaikuttamassa työmarkkinatuen kuntaosuusmaksujen pienentymiseen 5 %:lla suhteessa edelliseen vuoteen.

Työterveyskeskus

Työterveyskeskus jatkoi alueellista yhteistyötä tulevaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistusta ajatellen.

Työterveyskeskuksessa liitettiin valtakunnalliseen työterveyshuollon laatujärjestelmään. Yksikössä otettiin joulukuussa käyttöön Nispa- takaisinsoittojärjestelmä palvelun saavutettavuuden parantamiseksi. Pegasos-ohjelman työterveysosion ylläpidon päättymisestä 31.12.2017 johtuen valmisteltiin uuden ohjelman Softmedicin käyttöönottoa.

Yksikön toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat johtuen pitkälti lääkäriresurssin sekä tavoitettavuuden paranemisella. T3 aika korjaantui loppuvuodesta ollen 2 – 5 päivää.

Työikäisten palvelualueella jatkettiin valmistautumista maakuntaan siirtymiseen osallistumalla Läntisen Uudenmaan edustajana sote-virkamieskoordinaatioryhmän sekä useiden eri palvelukohtaisten valmisteluvalmisteluryhmien työskentelyyn.

Tuotot, kulut ja toimintakate

TYÖIKÄISTEN PALVELUALUE	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	7 796 107	0	7 796 107	8 241 805	105,72%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-108 135 894	0	-108 135 894	-107 633 541	99,54%
TOIMINTAKATE	-100 339 787	0	-100 339 787	-99 391 736	99,06%

TYÖIKÄISTEN PALVELUALUE (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	6 886 107	0	6 886 107	7 145 202	103,76%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-104 766 994	0	-104 766 994	-103 748 955	99,03%
TOIMINTAKATE	-97 880 887	0	-97 880 887	-96 603 753	98,7%

TYÖIKÄISTEN PALVELUALUE (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	910 000	0	910 000	1 096 603	120,51%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-3 368 900	0	-3 368 900	-3 884 587	115,31%
TOIMINTAKATE	-2 458 900	0	-2 458 900	-2 787 984	113,38%

Ikääntyneiden palvelualue

Toiminnan sisältö ja laajuus

Sisältö:	Laajuus	tuotot/kulut €
Neuvonta ja palveluohjaus: Palveluohjaus, kotiutustiimi, omaishoidontuki, henkilöstöresurssiyksikkö, veteraanipalvelut	75 vuotta täyttäneitä (31.12.2016): 4 243 Omaishoidon tuen asiakkaita: 215 Ostopalvelupaikkoja: 165	6 408 477/ -16 439 975
Kotona asumisen tuki: kotihoito, kotihoidon tukipalvelut, päivätoiminta, tuettu asuminen	Säännöllisen kotihoidon asiakkaita: 420	2 202 822/ -9 135 050
Kuntoutus ja hoiva: asumispalvelut, vanhainkoti ja osastot	Osasto-, vanhainkoti- ja palveluasumisen paikkoja yhteensä 434	6 389 917/ -24 453 038
Palvelualueen johto		120/ -38 719

Toiminnalliset muutokset

Ikääntyneiden palvelualue koostui kolmesta palveluyksiköstä: neuvonta ja palveluohjaus, kotona asumisen tuki sekä kuntoutus ja hoiva.

Palvelualueen toimintakate oli noin 35 miljoonaa euroa (105,6 %), jossa ylistystä talousarvioon oli noin 1 855 000 euroa. Toimintakulut olivat noin 50 070 000 euroa (106,9 %) ylityksen ollessa noin 3 240 000 euroa. Toimintatuotot olivat noin 15 000 000 euroa (110,2 %) eli noin 1 386 000 euroa arvioitua korkeammat. Toimintatuotoista puuttuvat Veijolanpihan vuokratuotot 1.5.2017 alkaen noin 68.200 euroa.

Henkilöstökulut ylittyivät yhteensä 557 100 euroa (102,3 %). Palkkojen ja palkkioiden osalta toteuma oli 103,6 %. Ylitystä aiheuttivat jatkuvasti kasvaneet lisä- ja ylityökorvaukset sekä arkipyhien korkeat kustannukset, joihin ei talousarvion valmistelussa ollut etukäteen huomioitu. Henkilöstön saatavuus parani vuoden aikana loppu kohden jonkin verran, vaikkakin sijaisten saatavuudessa oli ajoittain haasteita. Varahenkilöstön uudelleen organisointi 1.10.2017 rauhoitti yksiköiden sijaistilannetta jonkin verran.

Palvelujen ostoihin kului 18 017 700 euroa (116,8 %), jossa ylitystä oli noin 2 589 800 euroa. Palveluostojen kustannuksia nostivat pääosin asumispalvelujen ostojen ylittyminen budjetoidusta. Tehostettua palveluasumista ostettiin pääsääntöisesti noin 165 paikkaa, mikä on noin 25 paikkaa enemmän, mihin talousarviossa oli varauduttu. Kohonnutta ostopalvelujen tarvetta selittää osastojen 5 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi täyttöaste (99 %), jolloin paine jatkohoitoon kasvaa, omaishoitajien vapaiden pitämisen lisääntyminen sekä muihin kuntiin tapahtuneen kotikuntalain mukaisten muuttojen määrän merkittävä kasvu. Huolimatta suuresta hoivan tarpeen paineesta, ei siirtoviivemaksuja kuitenkaan jouduttu maksamaan yhdeltäkään päivältä.

Hoidon tarpeen kasvun vaikutukset näkyivät ostopalvelujen lisäksi hoitotarvikekustannusten kasvuna kaikissa palveluissa sekä osastojen kuljetuskustannusten kasvu lisääntyneen potilasvaihdon sekä tutkimus- ja hoitokäyntien johdosta. Muutoin suurimmat ylitykset palvelujen ostossa tulivat sijaisvälityksestä, joka on tosiasiallisesti palvelualueen sisäistä kulua ja vastaavasti myös tuloa.

Neuvonta ja palveluohjaus

Ikähelpin neuvonta- ja palveluohjaus käynnit ja puhelut lisääntyivät merkittävästi vuoden aikana. Tämä kuvaa Ikähelpin tunnettavuuden lisääntymistä ja sen osalta tavoitteen saavuttamista. Omaishoidettavien määrän kasvu jatkui edelleen. Omaishoidettavia oli vuoden aikana 287 eli 20 enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuukausittaisissa asiakasmäärissä tämä on tarkoittanut edelleen merkittävää kasvua. Omaishoitajien vapaat toteutuivat pääosin jaksohoitona osastolla 4 ja myöhemmin syksyllä Kuntoutuskoti Mäntylässä sijaisomaishoidon turvin ja palvelusetelillä joko kotiin tai tehostetun palveluasumisen yksikköön. Omaishoitajien vapaiden pitäminen lisääntyi merkittävästi edelliseen vuoteen nähden samoin muut omaishoitoa tukevat jaksot.

Vuoden aikana kaksi perhehoitajaa kävi perhehoidon valmennuksen ja perhehoito käynnistyi omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi. Omaishoidon terveystarkastukset käynnistyivät alkuvuodesta pitkään omaishoitajina toimineille yhteistyössä terveyspalveluiden kanssa. Kaikille omaishoitajille tuli lainsäädännön muutoksista johtuen oikeus vähintään kahteen omaishoitajan vapaaseen. Hyvinvointia edistävät kyselyt kohdennettiin vuoden aikana kaikille 80 ja 85 vuotta täyttävälle säännöllisten palvelujen ulkopuolella oleville henkilöille. Kyselyjen perusteella kohdennettiin hyvinvointia edistävät kotikäynnit.

Kotona asumisen tuki

Kotihoidossa käyntejä oli 242 149, mikä on noin 3 000 käyntiä enemmän kuin vuonna 2016. Välittömän asiakastyön kehitys oli koko vuoden suunnaltaan myönteinen ja samanaikaisesti asiakaskäyntien kestot hieman pitenivät ollen keskimäärin 24 – 25 min. Lohjan keskustassa ja Nummella sijaitsevien päivätoimintaryhmien käyntimäärä kasvoi edelliseen vuoteen noin 500 päivätoimintapäivällä ollen 7037.

Kotihoito osallistui vuoden aikana Helsingin Yliopiston ja Lohjan 1. apteekin kanssa yhteistyössä lääkehoidon tutkimukseen. Kotihoidon liikkuvan työn sujuvuutta edistettiin ottamalla vuoden aikana käyttöön koko alueelle sähköisen oven avauksen ratkaisu. Kotihoidossa vahvistettiin teknologian hyödyntämistä pilotoimalla Evondos –lääkeannosteluautomaatin sekä etähoivan käyttöä. Molempien pilottien kokemukset olivat myönteiset. Lisäksi jatkettiin kauppakassipalvelua yhteistyössä Seniori Aterioiden kanssa.

Kuntoutus ja hoiva

43 -paikkainen Niilonpirtti aloitti toimintansa uudisrakennuksessa asumispalveluyksikkönä tammi-kuussa 2017. Samalla asumispalvelupaikat lisääntyivät 13 paikalla. Palvelurakennemuutosta jatkettiin lakkauttamalla osaston 4 toiminta 23.10.2018 alkaen ja käynnistämällä tilalle kuntouttavan jaksohoidon yksikkö Kuntoutuskoti Mäntylä Attendolta vuokratuissa tiloissa Mäntynummella aiemman Mäntynummen terveysaseman tilasuunnitelman sijasta. Kultakodin yksi muistisairaiden ryhmäkohteista profiloitiin päihde- ja mielenterveysasiakkaiden asumisyksiköksi, jolloin asiakkaille saatiin heidän toimintakykyään vastaavat tilat ja toiminta.

Terveyskeskustasoinen päivystyksen vuodeosasto, arviointiosasto, siirtyi HUS:lta ikääntyneiden palveluihin suunnitelmien mukaan huhtikuussa 2017. Arviointiosasto on hoitanut osastohoitoa vaitivien potilaiden lisäksi suunnitellusti myös päiväsaaralapotilaita merkittävän määrän, lähes 300 toimenpidettä yhdeksän kuukauden aikana. Toiminnalla on saavutettu asetetut tavoitteet muun muassa erikoissairaanhoidon kustannusten hillitseminen.

Tehostetussa asumispalvelussa hoitopäiviä oli yhteensä 151 088 (omat ja ostopalvelut), mikä oli noin 15 000 hoitopäivää enemmän kuin edellisenä vuonna. Kasvua selittää merkittävästi Niilonpirtin toiminnan muutos tehostetun palveluasumisen yksiköksi, kun vastaavasti vanhainkotien hoitopäivät vähenivät ollen enää vain 15 122. Osastojen hoitopäiviä toteutui noin 34 000, mikä oli paikkojen

vähentymisestä huolimatta lähes samaa tasoa edellisen vuoden kanssa. Tämän selittää osastojen erittäin korkea täyttöaste.

Johtuen suunnitelmien osaston 4 toiminnan lopettamisen viivästyisestä, suunnitellut kustannussäästöt eivät ehtineet tämän osalta oteutua. Sen sijaan osastohoidon maksujen korottaminen sekä lisääntyneet potilasmäärät lisäsivät asiakasmaksuja suunnitellusti.

Vuoden aikana julkaistiin kaksi kertaa ikääntyneiden sosiaalipalvelujen odotusajat. Kaikki palvelut olivat saatavissa välittömästi tai määräajassa. Odotusaika tehostettuun asumispalveluun oli keskimäärin 2,9 kk, mikä oli edellisvuotta 0,9 kk pidempi.

Ikääntyneiden palvelut ovat olleet mukana hallituksen Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa (I&O) – kärkihankkeessa sekä Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta – kärkihankkeen osahankkeessa Voimaa vanhuuteen tavaksi ja tutuksi. I&O -kärkihankkeessa on yhteistyössä muiden Uudenmaan kuntien kanssa kehitetty kotikuntoutuksen toimintamallia, keskitettyä alueellista palveluohjauksen mallia sekä omais- ja perhehoitoa. Voimaa vanhuuteen tavaksi ja tutuksi- hankkeessa on tavoitteena ollut ottaa pysyvään käyttöön ikäihmisten (75+) terveysliikunnan hyviä käytäntöjä poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Hankkeen aikana on edistetty vertaisohjattua liikuntatoimintaa, vahvistettu tehoharjoittelujaksoja kuntosalilla ja jatkoryhmiin ohjausta sekä ennalta ehkäisevästi painotettu myös liikkumiskyvyn testausta.

Tuotot, kulut ja toimintakate

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUALUE	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	13 615 200	0	13 615 200	15 001 336	110,18%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-46 825 795	0	-46 825 795	-50 066 783	106,92%
TOIMINTAKATE	-33 210 595	0	-33 210 595	-35 065 447	105,59%

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUALUE (ulkoiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	10 180 200	0	10 180 200	9 985 608	98,09%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-36 781 295	0	-36 781 295	-38 901 870	105,77%
TOIMINTAKATE	-26 601 095	0	-26 601 095	-28 916 262	108,7%

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUALUE (sisäiset)	TA 2017 alkuperäinen.	TA 2017 lisämäärärah.	TA 2017	TP 2017	Tot-%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3 435 000	0	3 435 000	5 015 728	146,02%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10 044 500	0	-10 044 500	-11 164 913	111,15%
TOIMINTAKATE	-6 609 500	0	-6 609 500	-6 149 186	93,04%

10.2. Tuloslaskelman toteutuminen (ulkoiset ja sisäiset erät)

Tuloslaskelman toimielimien yhteenlaskettu toimintakate ylitti muutetun talousarvion 3,1 milj. eurolla sekä alkuperäisen talousarvion 3,1 milj. eurolla. Valtuuston päättämään muutettuun talousarvioon verrattuna toimintatuotot ylittyivät 1,7 milj. euroa, josta myynti- ja maksutuottojen osuus oli yhteensä noin 3,1 milj. euroa, kun taas muiden tuottojen osuus 1,3 milj. euroa sekä tukien ja avustusten osuus 0,1 milj. euroa jäivät muutetusta talousarviosta. Suurimmat tuottojen ylitykset syntyivät hyvinvointitoimialan työikäisten palvelualueella.

Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion kuluarvion noin 1,4 milj. eurolla, jolloin toteumapro-sentiksi muodostui 99,0. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna ylitys oli 0,03 milj. euroa.

Palvelujen ostot ylittivät alkuperäisen talousarvion 5,1 milj. euroa ja verrattuna muutettuun talousarvioon palveluiden ostot ylittyivät 5,0 milj. euroa. Merkittävimmät palvelujen ostojen ylitykset kohdistuivat ikääntyneiden palveluiden- sekä lasten- nuorten- ja perheiden palvelualueille. Materiaalien hankintoihin käytettiin 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Euromääräisesti merkittävin ylitys aiheutui sähkötalouksista, johtuen pääosin koulujen ilmastointilaitteiden jatkuvasta toiminnasta. Avustuksissa ylitettiin talousarvio noin 0,1 milj. sekä Muut kulut ylittyivät 0,1 milj. euroa.

Lautakunnittain tarkasteltuna toimintakatteesta muodostuvan määrärahan ylittivät yleinen luottamushenkilöhallinto, keskusvaalilautakunta, lasten- nuorten- ja perheiden lautakunta sekä sosiaali- ja terveyslautakunta.

Toimintakatteesta muodostuvan määrärahan alittivat tarkastuslautakunta, palvelutuotantolautakunta sekä vetovoimalautakunta.

Verotulot ylittivät alkuperäisen talousarvion 3,6 milj. eurolla. Valtionosuuksia kertyi 0,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Nettorahoituskulut jäivät 0,9 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienemmiksi. Vaikka kaupungin lainojen muutos oli vuoden aikana 24,6 milj. euroa, olivat korkokulut 0,3 milj. euroa talousarviossa arvioitua suuremmat sekä osinkotuotot 0,6 milj. euroa ennakoitua suuremmat.

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikatteeksi muodostui 13,3 milj. euroa. Myönnettyjen lisämäärärahojen ja tuloarvioiden tarkistusten jälkeen vuosikate pysyi 13,3 milj. eurossa. Muutettuun talousarvioon verrattuna vuosikate muodostui oletettua 2,1 milj. euroa paremmaksi yhteensä 15,4 milj. euroon. 14,0 milj. euron poistojen jälkeen tilikauden tulokseksi muodostui 1,4 milj. euroa.

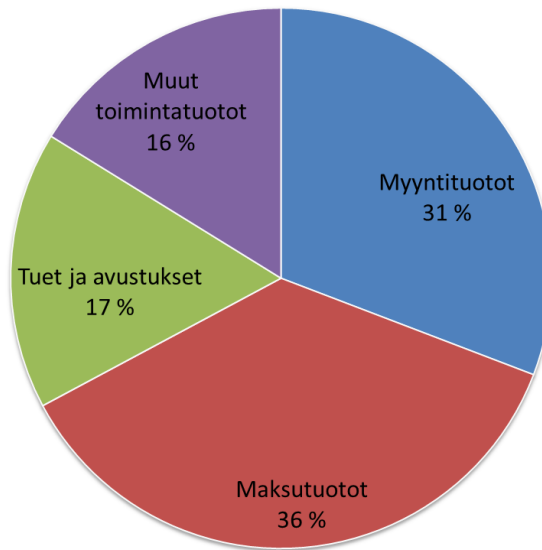
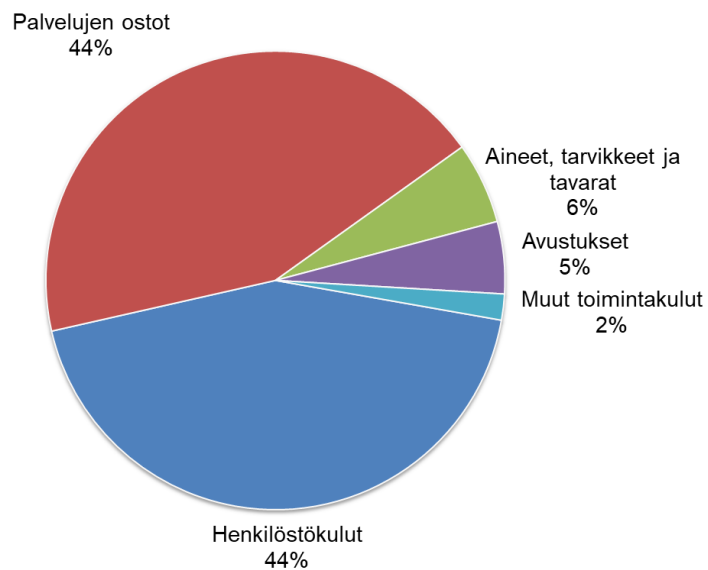
Lohjan kaupunki tuloslaskelma 2017

LOHJAN KAUPUNKI

TULOSLASKELMA 2017

Ulkoiset + sisäiset

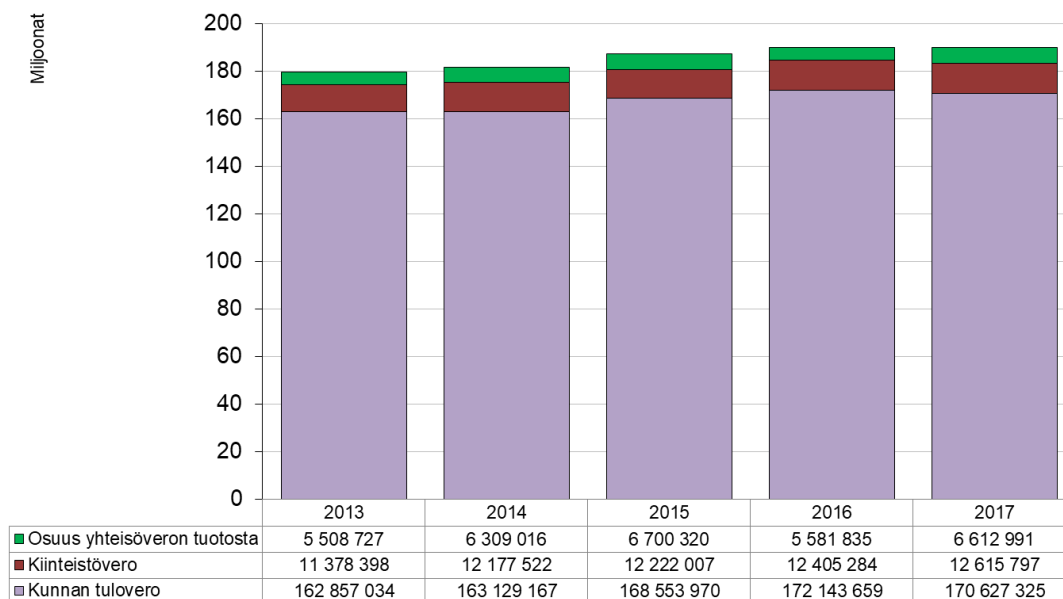
	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma sisältää myyntivoitot ja -tappiot	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	44 877 355	0	44 877 355	46 087 465	102,70
Maksutuotot	16 821 366	0	16 821 366	18 757 446	111,51
Tuet ja avustukset	6 866 935	1 494 846	8 361 781	8 228 637	98,41
Muut tuotot	31 612 880	0	31 612 880	30 316 592	95,90
Yhteensä	100 178 536	1 494 846	101 673 382	103 390 141	101,69
Valmistus omaan käyttöön				292 043	
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	98 974 019	1 133 050	100 107 069	100 256 336	100,15
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	23 891 107	193 750	24 084 857	22 416 574	93,07
Muut henkilöstösivukulut	5 017 618	57 660	5 075 278	5 237 911	103,20
Palvelujen ostot	154 052 695	89 856	154 142 551	159 164 993	103,26
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	15 932 352	20 530	15 952 882	17 152 967	107,52
Avustukset	14 812 087	0	14 812 087	14 914 118	100,69
Muut kulut	27 563 983	0	27 563 983	27 655 893	100,33
Yhteensä	340 243 861	1 494 846	341 738 707	346 798 793	101,48
TOIMINTAKATE	-240 065 325	0	-240 065 325	-243 116 609	101,27
Verotulot	186 300 000	0	186 300 000	189 856 113	101,91
Valtionosuudet	67 500 000	0	67 500 000	68 178 335	101,00
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT					
Korkotuotot	142 000	0	142 000	934 995	658,45
Muut rahoitustuotot	832 000	0	832 000	1 426 163	171,41
Korkokulut	1 400 000	0	1 400 000	1 660 690	118,62
Muut rahoituskulut	0	0	0	265 101	
Yhteensä	-426 000	0	-426 000	435 366	-102,20
VUOSIKATE	13 308 675	0	13 308 675	15 353 206	115,36
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	13 800 000	0	13 800 000	13 996 368	101,42
TILIKAUDEN TULOS	-491 325	0	-491 325	1 356 838	-276,16
Poistoeron lisäys/vähennys	81 500	0	81 500	81 504	100,00
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄ	-409 825	0	-409 825	1 438 342	-350,96

Ulkoiset toimintatuotot %-osuudet 2017, ilman myyntivoittoja**Ulkoiset toimintakulut 2017, %-osuudet, ilman käyttöomaisuuden myyntitappioita**

Seuraavissa taulukoissa on erikseen esitetty verotulojen ja valtionosuuksien toteutuminen euroina:
VEROTULOJEN ERITTELY

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
VEROTULOT	186 300 000	0	186 300 000	189 856 113	-3 556 113	101,91%
5000 Kunnan tulovero	168 400 000	0	168 400 000	170 627 325	-2 227 325	101,32%
5100 Kiinteistöverot	12 400 000	0	12 400 000	12 615 797	-215 797	101,74%
5200 Yhteisöverot	5 500 000	0	5 500 000	6 612 991	-1 112 991	120,24%

Verotulot vuosina 2013-2017

Ansiotulot - Vähennykset 2013 – 2020, tiedot veroennusteesta lokakuu 2017

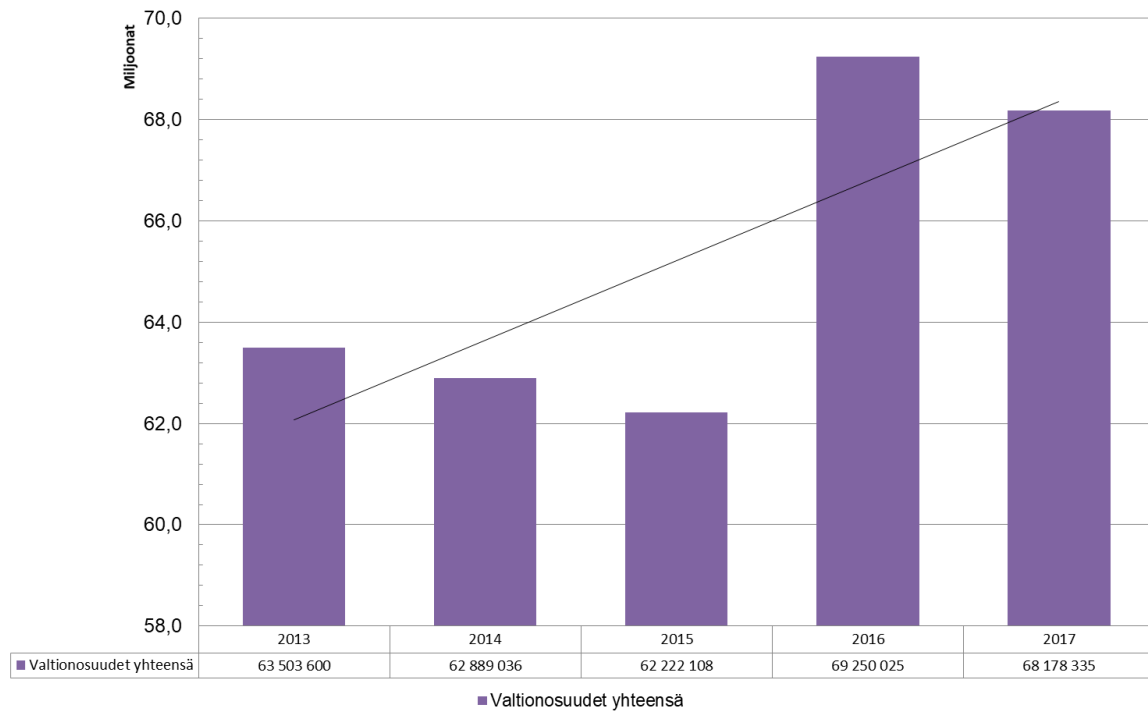
Vero- vuosi	Tulovero- prosentti	Ansiotulot - vähennykset (1000 €)	Muutos %
2013	19,50	847 201	1,7
2014	20,00	862 168	1,8
2015	20,50	870 714	1,0
2016	20,50	876 870	0,7
2017*	20,50	875 052	-0,2
2018*	20,50	890 739	1,8
2019*	20,50	909 864	2,1
2020*	8,13	956 335	5,1

* ennuste

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY 2017

		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
VALTIONOSUUKSET		67 500 000	0	67 500 000	68 178 335	-678 335	101,0%
5501	Peruspalvelujen valtionosuude	67 500 000	0	67 500 000	69 475 098	-1 975 098	102,93%
5802	Opetus- ja kulttuuritoimi	0	0	0	-1 296 763	1 296 763	

Valtionosuudet 2013-2017

10.2.1. Käyttötalouden toteutuminen 2017

	TA 2017 alkup.	lm r	Ta 2017	Käyttö 2017	Jäljellä	Käyttö %
10 Luottamushenkilöhallinto						
Tuotot	0	0	0	79	-79	*****
Kulut	-1 255 491	0	-1 255 491	-1 345 967	90 476	107,2
Netto	-1 255 491	0	-1 255 491	-1 345 888	90 397	107,2
20 Keskusvaalilautakunta						
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-74 249	0	-74 249	-243 835	169 586	328,4
Netto	-74 249	0	-74 249	-243 835	169 586	328,4
30 Tarkastuslautakunta						
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-83 496	0	-83 496	-71 681	-11 815	85,9
Netto	-83 496	0	-83 496	-71 681	-11 815	85,9
40 Elinvoima						
Tuotot	64 316 705	83 936	64 400 641	67 027 826	-2 627 185	104,1
Kulut	-78 013 382	-83 936	-78 097 318	-79 467 936	1 370 618	101,8
Netto	-13 696 677	0	-13 696 677	-12 440 110	-1 256 567	90,8
50 Hyvinvointi						
Tuotot	29 631 762	1 410 910	31 042 672	33 049 146	-2 006 474	106,5
Kulut	-260 531 768	-1 410 910	-261 942 678	-265 653 198	3 710 520	101,4
Netto	-230 900 006	0	-230 900 006	-232 604 052	1 704 046	100,7
90 Rahoitus						
Tuotot	6 230 069	0	6 230 069	3 605 133	2 624 936	57,9
Kulut	-285 476	0	-285 476	-16 175	-269 301	5,7
Netto	5 944 593	0	5 944 593	3 588 958	2 355 635	60,4
RAPORTTI YHTEENSÄ						
Tuotot	100 178 536	1 494 846	101 673 382	103 682 184	-2 008 802	102
Kulut	-340 243 862	-1 494 846	-341 738 708	-346 798 793	5 060 085	101,5
Netto	-240 065 326	0	-240 065 326	-243 116 609	3 051 283	101,3

10.3. Investointi ja rahoitusosan toteutuminen

Alkuperäisen talousarvion mukaiset investointimäärärahat olivat 26,6 milj. euroa ja myönnettyjen ylitysten sekä edelliseltä vuodelta kaupunginhallituksen päätöksellä siirrettyjen määrärahojen kanssa yhteensä 40,6 milj. euroa. Määrärahoja siirrettiin ja lisättiin kaupunginvaltuuston päätöksellä muun muassa irtaimistohankintoihin, Anttilan koulun remontointiin, Roution koulun rakentamiseen. Tilahankkeiden osalta siirrettyjen määrärahojen kokonaissumma oli 10,5 miljoonaa euroa. Vuoden aikana investointeihin käytettiin 38,7 milj. euroa. Aikataulultaan viivästyneitä tai toistaiseksi toteutumatta jääneitä isompia hankkeita ei jäänyt toteutumatta.

Vaikka hankkeita siirrettiin vuodelta 2016 vuodelle 2017 merkittäviä määrärahojen ylityksiä syntyi.

Investointeihin kohdistuneita rahoitusosuuksia kirjattiin 1,1 milj. euroa. Käyttöomaisuuden myyntitulot olivat 1,5 milj. euroa, jotka alittivat talousarvion 0,5 milj. eurolla, kuitenkin yhteenlaskettuna investointitulot ylittivät 0,6 milj. euroa talousarvion. Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokasavirta oli alkuperäisessä talousarviossa 15,5 milj. euroa alijäämäinen. Talousarvion muutosten jälkeen alijäämäksi ennustettiin 2. kolmannesvuosiraportissa 21,8 milj. euroa. Talousarvio muutoksia paremman vuosikatteen, mutta ennustetta paremman investointien toteutumisen myötä toiminnan ja investointien rahavirta muodostui 24,3 milj. euroa alijäämäiseksi.

Kun toiminnan tulo-rahoitusta investointeihin oli 14,4 milj. euroa, rahoitettiin investoinneista 62,8 % lainoituksella. Alkuperäisessä talousarviossa lainamäärän arvioitiin kasvavan 12,2 milj. euroa ja 2. kolmannesvuosiraportin ennusteessa 21,0 milj. euroa. Toteutunut rahoitustarve 24,3 milj. euroa katettiin 24,6 milj. euron lainamäärän kasvulla, josta saamisten 2,6 milj. euron muutoksen jälkeen saatiin 1,7 milj. euron korottomien velkojen lisäyksellä ja 0,6 milj. euron liittymismaksuilla. Kaupungin kassavarat kasvoivat vuoden kuluessa 1,3 milj. euroa.

10.3.1. Investointiosan toteutuminen 2017

110	Maa- ja vesialueet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
9100	Maa- ja vesialueet	1 000 000	-2 000 000	-1 000 000	-1 001 397	1 397	100,14%
	Menot	-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000	-2 257 532	-742 468	75,25%
	Tulot	2 000 000	0	2 000 000	1 256 135	743 865	62,81%
	Pysyvien vastaavien myynnit	2 000 000	0	2 000 000	1 256 135	743 865	62,81%
110	Maa- ja vesialueet yhteensä	1 000 000	-2 000 000	-1 000 000	-1 001 397	1 397	100,14%
	Menot	-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000	-2 257 532	-742 468	75,25%
	Tulot	2 000 000	0	2 000 000	1 256 135	743 865	62,81%
	Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	
	Pysyvien vastaavien myynnit	2 000 000	0	2 000 000	1 256 135	743 865	62,81%

111	Rakennukset	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
9510	Muut perusturvan hankkeet	-700 000	-480 000	-1 180 000	-210 618	-969 382	17,85%
Menot		-700 000	-480 000	-1 180 000	-210 618	-969 382	17,85%
Tulot		0	0	0	0	0	
9520	Routionmäki	-4 300 000	-537 000	-4 837 000	-5 614 628	777 628	116,08%
Menot		-4 300 000	-537 000	-4 837 000	-5 614 628	777 628	116,08%
Tulot		0	0	0	0	0	
9522	Nummen yhtenäiskoulu	-2 000 000	-1 271 000	-3 271 000	-3 674 495	403 495	112,34%
Menot		-2 000 000	-1 271 000	-3 271 000	-4 179 495	908 495	127,77%
Tulot		0	0	0	505 000	-505 000	
Rahoitusosuudet		0	0	0	505 000	-505 000	
9523	Källhagenin koulu	-2 000 000	0	-2 000 000	-143 462	-1 856 538	7,17%
Menot		-2 000 000	0	-2 000 000	-434 174	-1 565 826	21,71%
Tulot		0	0	0	290 713	-290 713	
Rahoitusosuudet		0	0	0	290 713	-290 713	
9524	Laurentius-talo, Laban	-1 200 000	0	-1 200 000	-473 471	-726 529	39,46%
Menot		-1 200 000	0	-1 200 000	-473 471	-726 529	39,46%
Tulot		0	0	0	0	0	
9525	Ojamon koulu	-850 000	0	-850 000	-396 991	-453 009	46,7%
Menot		-850 000	0	-850 000	-396 991	-453 009	46,7%
Tulot		0	0	0	0	0	
9526	Rauha/Järnefeltin koulu	0	-548 000	-548 000	-92 073	-455 927	16,8%
Menot		0	-548 000	-548 000	-92 073	-455 927	16,8%
Tulot		0	0	0	0	0	
9527	Anttilan koulu	0	-5 720 000	-5 720 000	-6 647 875	927 875	116,22%
Menot		0	-5 720 000	-5 720 000	-6 647 875	927 875	116,22%
Tulot		0	0	0	0	0	
9529	Muut koulut ja päiväkodit	-2 000 000	-775 000	-2 775 000	-5 042 014	2 267 014	181,69%
Menot		-2 000 000	-775 000	-2 775 000	-5 042 014	2 267 014	181,69%
Tulot		0	0	0	0	0	
9540	Kulttuuri ja vapaa-aika	-300 000	-896 000	-1 196 000	-1 276 059	80 059	106,69%
Menot		-300 000	-896 000	-1 196 000	-1 276 059	80 059	106,69%
Tulot		0	0	0	0	0	
9550	Muut tilahankkeet, elinvoima	-540 000	-205 000	-745 000	-588 320	-156 680	78,97%
Menot		-540 000	-205 000	-745 000	-588 320	-156 680	78,97%
Tulot		0	0	0	0	0	
9559	Korjausvelkaa lyh.investoinnit	-600 000	0	-600 000	-489 720	-110 280	81,62%
Menot		-600 000	0	-600 000	-489 720	-110 280	81,62%
Tulot		0	0	0	0	0	
9599	Muut tilahankkeet, hyvinvointi	-1 260 000	-51 000	-1 311 000	-888 923	-422 077	67,8%
Menot		-1 260 000	-51 000	-1 311 000	-988 923	-322 077	75,43%
Tulot		0	0	0	100 000	-100 000	
Pysyvien vastaavien myynnit		0	0	0	100 000	-100 000	
111	Rakennukset yhteensä	-15 750 000	-10 483 000	-26 233 000	-25 538 649	-694 351	97,35%
Menot		-15 750 000	-10 483 000	-26 233 000	-26 434 362	201 362	100,77%
Tulot		0	0	0	895 713	-895 713	
Rahoitusosuudet		0	0	0	795 713	-795 713	
Pysyvien vastaavien myynnit		0	0	0	100 000	-100 000	

113	Kiinteät rakent. ja lait.	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
9600	Ympäristötyöt	-340 000	0	-340 000	-340 750	750	100,22%
Menot		-340 000	0	-340 000	-340 750	750	100,22%
Tulot		0	0	0	0	0	
9602	Liikunta-alueet	-820 000	0	-820 000	-802 695	-17 305	97,89%
Menot		-820 000	0	-820 000	-812 695	-7 305	99,11%
Tulot		0	0	0	10 000	-10 000	
Rahoitusosuudet		0	0	0	10 000	-10 000	
9604	Tynninharjun eritasoliittymä	-500 000	0	-500 000	-907 881	407 881	181,58%
Menot		-500 000	0	-500 000	-1 107 881	607 881	221,58%
Tulot		0	0	0	200 000	-200 000	
Rahoitusosuudet		0	0	0	200 000	-200 000	
9649	Muut kaavatiet	-3 550 000	-502 000	-4 052 000	-3 174 285	-877 715	78,34%
Menot		-3 550 000	-502 000	-4 052 000	-3 174 285	-877 715	78,34%
Tulot		0	0	0	0	0	
9650	Tytyrin vesilaitos	-900 000	-89 000	-989 000	-1 136 794	147 794	114,94%
Menot		-900 000	-89 000	-989 000	-1 136 794	147 794	114,94%
Tulot		0	0	0	0	0	
9699	Muut vesihuoltohankkeet	-2 200 000	-476 000	-2 676 000	-2 386 168	-289 832	89,17%
Menot		-2 200 000	-476 000	-2 676 000	-2 386 168	-289 832	89,17%
Tulot		0	0	0	0	0	
113	Kiinteät rakent. ja lait. yhteensä	-8 310 000	-1 067 000	-9 377 000	-8 748 572	-628 428	93,3%
Menot		-8 310 000	-1 067 000	-9 377 000	-8 958 572	-418 428	95,54%
Tulot		0	0	0	210 000	-210 000	
Rahoitusosuudet		0	0	0	210 000	-210 000	
Pysyvien vastaavien myynnit		0	0	0	0	0	

116	Koneet ja kalusto	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
9200	Tietohallinto	-600 000	-116 000	-716 000	-707 413	-8 587	98,8%
Menot		-600 000	-116 000	-716 000	-707 413	-8 587	98,8%
Tulot		0	0	0	0	0	
9210	Hyvinvoinnin irtain omaisuus	-2 500 000	-263 000	-2 763 000	-2 700 244	-62 756	97,73%
Menot		-2 500 000	-263 000	-2 763 000	-2 745 490	-17 510	99,37%
Tulot		0	0	0	45 246	-45 246	
Rahoitusosuudet		0	0	0	45 246	-45 246	
9250	Konekeskus	-80 000	0	-80 000	-48 450	-31 550	60,56%
Menot		-80 000	0	-80 000	-48 450	-31 550	60,56%
Tulot		0	0	0	0	0	
9252	Ruokapalvelut	-20 000	0	-20 000	-22 499	2 499	112,5%
Menot		-20 000	0	-20 000	-22 499	2 499	112,5%
Tulot		0	0	0	0	0	
9254	Kiinteistöpalvelut	-50 000	0	-50 000	-20 540	-29 460	41,08%
Menot		-50 000	0	-50 000	-20 540	-29 460	41,08%
Tulot		0	0	0	0	0	
9256	Mittaus- ja mittaus-	-35 000	0	-35 000	0	-35 000	0,0%
Menot		-35 000	0	-35 000	0	-35 000	0,0%
Tulot		0	0	0	0	0	
9280	Kaupunkisivistöjen irtain	-300 000	0	-300 000	-129 894	-170 106	43,3%
Menot		-300 000	0	-300 000	-129 894	-170 106	43,3%
Tulot		0	0	0	0	0	
116	Koneet ja kalusto yhteensä	-3 585 000	-379 000	-3 964 000	-3 629 040	-334 960	91,55%
Menot		-3 585 000	-379 000	-3 964 000	-3 674 286	-289 714	92,69%
Tulot		0	0	0	45 246	-45 246	
Rahoitusosuudet		0	0	0	45 246	-45 246	
Pysyvien vastaavien myynnit		0	0	0	0	0	

120	Osakkeet ja osuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
9150	Osakkeet ja osuudet	0	0	0	168 753	-168 753	
	Menot	0	0	0	0	0	
	Tulot	0	0	0	168 753	-168 753	
	Pysyvien vastaavien myynnit	0	0	0	168 753	-168 753	
120	Osakkeet ja osuudet yhteensä	0	0	0	168 753	-168 753	
	Menot	0	0	0	0	0	
	Tulot	0	0	0	168 753	-168 753	
	Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	
	Pysyvien vastaavien myynnit	0	0	0	168 753	-168 753	

YHTEENSÄ	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten j.	Toteutuma 1-12 / 2017	Poikkeama	Tot-%
Investoinnit yhteensä	-26 645 000	-13 929 000	-40 574 000	-38 748 905	-1 825 095	95,5%
Menot	-28 645 000	-13 929 000	-42 574 000	-41 324 751	-1 249 249	97,07%
Tulot	2 000 000	0	2 000 000	2 575 846	-575 846	128,79%
Rahoitusosuudet	0	0	0	1 050 959	-1 050 959	
Pysyvien vastaavien myynnit	2 000 000	0	2 000 000	1 524 888	475 112	76,24%

10.3.2. Rahoituslaskelman toteutuminen

LOHJAN KAUPUNKI	RAHOITUSLASKELMA			Toteutuma	Toteutuma %
	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen		
Ulkoiset					
TOIMINNAN RAHOITUS					
Vuosikate	13 308 675	0	13 308 675	15 353 206	115,36
Tulorahoituksen korjauserät	-2 194 593	0	-2 194 593	-952 479	43,40
Yhteensä	11 114 082	0	11 114 082	14 400 727	129,57
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	28 645 000	13 929 000	42 574 000	41 324 751	97,07
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	1 050 959	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 000 000	0	2 000 000	1 524 888	76,24
Yhteensä	26 645 000	13 929 000	40 574 000	38 748 905	95,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	-15 530 918	-13 929 000	-29 459 918	-24 348 178	82,65
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen vähennykset	37 000	0	37 000	93 380	252,38
Yhteensä	37 000	0	37 000	93 380	252,38
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	38 170 000	12 700 000	50 870 000	48 000 000	94,36
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	26 000 000	0	26 000 000	28 825 744	110,87
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	5 450 547	
Yhteensä	12 170 000	12 700 000	24 870 000	24 624 804	99,01
Oman pääoman muutos					
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0		
Toimeksiantojen varojen ja pääom. muutokset				-67 349	
Vaihto-omaisuuden muutos				78 008	
Saamisten muutos				2 649 566	
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos	600 000		600 000	-1 683 251	
Rahoituksen rahavirta	12 807 000	12 700 000	25 507 000	25 695 157	
Yhteensä	-2 723 918	-1 229 000	-3 952 918	1 346 979	
KASSAVAROJEN MUUTOS				1 346 979	
Kassavarat 31.12.				7 946 065	
Kassavarat 1.1.				6 599 087	

10.3.3. Useammalle tilikaudelle jakaantuvat Investointiosan hankekohtaiset kustannukset

Investointiosan hankekohtaiset kustannukset, niiden hankkeiden osalta, joiden kustannukset jakaantuvat useammalle tilikaudelle									
Hanke	Kustannusarvio	Päätös	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2017	Talousarvio muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen 2017	Toteutuma 2017	Poikkeama 2017	Kustannusarviosta käytetty 31.12.2017
Routionmäki hanke	11 250 000	kv 14.5.2014 § 60	7 462 834	4 300 000	537 000	4 837 000	5 614 628	-777 628	13 077 462
Anttilan koulu ja väistötilat	9 956 080	kv 13.4.2016 § 35	3 923 869	0	5 720 000	5 720 000	6 647 875	-927 875	10 571 744
Nummen koulukeskus	7 570 000	kv 13.4.2016 § 30	228 603	2 000 000	1 271 000	3 271 000	4 179 495	-908 495	4 408 098
Harjula nuorisokeskus	250 000	kv 12.10.2016 § 84	198 481	sis proj 9599		sis proj 9599	541 161	sis proj 9599	739 642
Laurentiustalo	15-23 milj.€	kv 15.3.2017 § 39		1 200 000		1 200 000	473 471	726 529	473 471
Tynninharjun eritasoliittymä	ELY 33% 3,3 milj.€, Lohjan kaupunki 67% 6,7 milj.€	kv 9.11.2016 § 93		500 000		500 000	1 107 881	-607 881	1 107 881

10.3.4. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta 2017

	Sitovuus	Määrärahat / menoarviot					Tuloarviot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Käyttötalousosa											
Luottamushenkilöhallinto	N	1 255 491	0	1 255 491	1 345 888	-90 397					
Keskusvaalilautakunta	N	74 249	0	74 249	243 835	-169 586					
Tarkastuslautakunta	N	83 496	0	83 496	71 681	11 815					
Elinvoima	N	13 696 677	0	13 696 677	12 440 110	1 256 567					
Hyvinvointi	N	230 900 006	0	230 900 006	232 604 052	-1 704 046					
Pysyvien vast. myyntivoitot	B						2 480 069	0	2 480 069	951 000	1 529 069
Tulorahoituksen korjauserät	B						-2 480 059	0	-2 480 059	-951 000	-1 529 059
Yhdistymisavustus ym.	B						3 750 000	0	3 750 000	2 654 133	1 095 867
Pystyvien vast.myyntitappiot	B	285 476	0	285 476	16 175	269 301					
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						186 300 000	0	186 300 000	189 856 113	-3 556 113
Valtionosuudet	B						67 500 000	0	67 500 000	68 178 335	-678 335
Korkotulot	B						142 000	0	142 000	934 995	-792 995
Muut rahoitustulot	B						832 000	0	832 000	1 426 163	-594 163
Korkomenot	B	1 400 000	0	1 400 000	1 660 690	-260 690					
Muut rahoitusmenot	B	0	0	0	265 101	-265 101					

	Sit ovu us	Määrärahat / menoarviot					Tuloarviot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Invenstointiosa											
<i>Kaupunginhallitus</i>											
Pysyvät vastaavat. arvopaperit	B	0	0	0	0	0	0	0	0	168 752	-168 752
Kiinteä omaisuus	B	1 000 000	2 000 000	3 000 000	2 257 532	742 468	2 000 000	0	2 000 000	1 256 135	743 865
<i>Elinvoima</i>											
Irtain omaisuus	B										
Tietohallinto	B	600 000	116 000	716 000	707 413	8 587					
Kaupunkitekniikka, konekeskus		80 000	0	80 000	48 450	31 550					
Kiinteistö- ja kartasto	B	35 000	0	35 000	0	35 000					
Kaupunkikehitys, atk	B	50 000	0	50 000	20 540	29 460					
Kaupunkisisältö	B	300 000	0	300 000	129 894	170 106					
Palvelutuontanto, ruokapalvelut		20 000	0	20 000	22 499	-2 499					
Tilahankkeet	B	0	0	0	0	0					
Kaupunkisisältö	B	300 000	896 000	1 196 000	1 276 059	-80 059					
Muut tilahankkeet, elinvoima	B	540 000	205 000	745 000	588 320	156 680					
Korjausvelkaa lyh.investoinnit	B	600 000	0	600 000	489 720	110 280					
Kaupunkikehitys											
Ympäristötöyt	B	340 000	0	340 000	340 750	-750					
Liikunta-alueet	B	820 000	0	820 000	812 695	7 305	0	0	0	10 000	-10 000
Tynninharjun eritasoliittymä	B	500 000	0	500 000	1 107 881	-607 881	0	0	0	200 000	-200 000
Muut kaavatiet	B	3 550 000	502 000	4 052 000	3 174 285	877 715					
<i>Vesilaitos</i>											
Tytyrin vesil.perusparannus	B	900 000	89 000	989 000	1 136 794	-147 794					
Muut vesihuoltohankkeet	B	2 200 000	476 000	2 676 000	2 386 168	289 832					
<i>Hyvinvointi</i>											
Irtain omaisuus		2 500 000	263 000	2 763 000	2 745 490	17 510	0	0	0	45 246	-45 246
Tilahankkeet	B	0	0	0	0	0					
Muut työikäisten ja ikäänt.hankkeet	B	700 000	480 000	1 180 000	210 618	969 382					
Routionmäki	B	4 300 000	537 000	4 837 000	5 614 628	-777 628					
Anttila koulu	B	0	5 720 000	5 720 000	6 647 875	-927 875					
Nummen yhtenäiskoulu	B	2 000 000	1 271 000	3 271 000	4 179 495	-908 495	0	0	0	505 000	-505 000
Källhagenin koulu	B	2 000 000	0	2 000 000	434 174	1 565 826	0	0	0	290 713	-290 713
Lauretiuns-talo/Laban	B	1 200 000	0	1 200 000	473 471	726 529					
Ojamon koulu	B	850 000	0	850 000	396 991	453 009					
Rauhala/Järnefeldin koulu	B	0	548 000	548 000	92 073	455 927					
Muut koulut ja päiväkodit	B	2 000 000	775 000	2 775 000	5 042 014	-2 267 014					
Muut tilahankkeet, hyvinvointi	B	1 260 000	51 000	1 311 000	988 923	322 077	0	0	0	100 000	-100 000

	Sitovuus	Määrärahat / menoarviot					Tuloarviot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Rahoitusosa											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten väh/lis	B						37 000	0	37 000	93 380	-56 380
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	26 000 000	0	26 000 000	28 825 744	-2 825 744					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						38 170 000	12 700 000	50 870 000	48 000 000	2 870 000
Lyhytaik. lainojen muutos	B						0	0	0	5 450 547	-5 450 547
Oman pääoman muutokset											
Vaikutus maksuvalmiuteen	B						600 000	0	600 000	976 973	-376 973
Yhteensä		302 340 395	13 929 000	316 269 395	318 798 027	-2 528 632	299 331 010	12 700 000	312 031 010	320 146 486	-8 115 476
Käyttötalouden tulot		95 443 313	0	95 443 313	99 785 008	-4 341 695	95 443 313	0	95 443 313	99 785 008	-4 341 695
Yhteensä		397 783 708	13 929 000	411 712 708	418 583 035	-6 870 327	394 774 323	12 700 000	407 474 323	419 931 494	-12 457 171

N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio

B = bruttomääräraha/-tuloarvio

11. Tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA LIITETIEDOT

11.1. Lohjan kaupungin tuloslaskelma

LOHJAN KAUPUNKI

TULOSLASKELMA

	31.12.2017	31.12.2016
TOIMINTATUOTOT		
Myyntituotot	15 247 480,26	14 284 423,46
Maksutuotot	17 998 436,80	17 060 709,13
Tuet ja avustukset	8 228 637,49	7 955 137,24
Muut tuotot	8 013 504,15	10 084 720,86
Yhteensä	49 488 058,70	49 384 990,69
Valmistus omaan käyttöön	292 042,69	0,00
TOIMINTAKULUT		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	100 256 336,45	98 895 709,50
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	22 416 574,17	23 646 016,29
Muut henk.sivukulut	5 237 910,99	6 084 019,56
Palvelujen ostot	127 897 076,89	122 667 542,24
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	16 829 130,84	15 635 666,57
Avustukset	14 906 366,97	18 726 267,71
Muut kulut	5 353 313,79	5 077 537,53
Yhteensä	292 896 710,10	290 732 759,40
TOIMINTAKATE	-243 116 608,71	-241 347 768,71
Verotulot	189 856 113,33	190 130 777,62
Valtionosuudet	68 178 334,96	69 250 025,00
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT		
Korkotuotot	205 192,35	135 611,66
Muut rahoitustuotot	1 426 162,54	1 543 091,20
Korkokulut	930 887,94	950 689,90
Muut rahoituskulut	265 101,05	205 414,18
Yhteensä	435 365,90	522 598,78
VUOSIKATE	15 353 205,48	18 555 632,69
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	13 996 367,71	16 923 804,74
TILIKAUDEN TULOS	1 356 837,77	1 631 827,95
Poistoeron lisäys/vähennys	81 504,27	81 504,82
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	1 438 342,04	1 713 332,77

11.2. Lohjan kaupungin rahoituslaskelma

LOHJAN KAUPUNKI

RAHOITUSLASKELMA

	31.12.2017	31.12.2016
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	15 353 205,48	18 555 632,69
Tulorahoituksen korjauserät	-952 478,98	-2 860 155,33
Yhteensä	14 400 726,50	15 695 477,36
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	41 324 751,32	27 188 876,77
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 050 958,51	48 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 524 887,66	3 724 625,62
Yhteensä	38 748 905,15	23 416 251,15
Toiminnan ja investointien rahavirta	-24 348 178,65	-7 720 773,79
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainojen lisäys	0,00	29 040,00
Antolainojen vähennys	93 380,21	12 650,00
Yhteensä	93 380,21	-16 390,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	48 000 000,00	20 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	28 825 743,62	6 924 667,62
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 450 547,39	-2 009 186,71
Yhteensä	24 624 803,77	11 066 145,67
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-67 348,59	-21 020,24
Vaihto-omaisuuden muutos	78 007,90	-13 546,32
Saamisten muutos	2 649 565,58	-5 643 676,02
Korottomien velkojen muutos	-2 199 828,83	1 702 538,88
Liittymismaksut	516 577,41	364 953,55
Yhteensä	976 973,47	-3 610 750,15
Rahoituksen rahavirta	25 695 157,45	7 439 005,52
Yhteensä	1 346 978,80	-281 768,27
KASSAVAROJEN MUUTOS	1 346 978,80	-281 768,27
Kassavarat 31.12.	7 946 065,41	6 599 086,61
Kassavarat 1.1.	6 599 086,61	6 880 854,88

11.3. Lohjan kaupungin tase

V A S T A A V A A	31.12.2017	31.12.2016	%-muutos
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	784 434,64	770 556,40	1,80
Muut pitkävaikutteiset menot	1 451 465,50	1 812 802,38	-19,93
	2 235 900,14	2 583 358,78	-13,45
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	40 049 926,28	38 201 911,72	4,84
Maa- ja vesialueiden arvonnkorotus	126 981,88	126 981,88	0,00
Rakennukset	155 845 926,70	124 901 958,41	24,77
Kiinteät rakenteet ja laitteet	64 897 771,99	61 793 770,38	5,02
Koneet ja kalusto	6 797 471,59	5 436 629,46	25,03
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	1 404 221,69	12 494 670,08	-88,76
	269 122 300,13	242 955 921,93	10,77
Sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	30 150 431,94	30 281 989,05	-0,43
Muut lainasaamiset	3 188 748,41	3 282 128,62	-2,85
Muut saamiset	198 656,00	198 656,00	0,00
	33 537 836,35	33 762 773,67	-0,67
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
Toimeksiantojen varat			
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	796 052,78	828 620,96	-3,93
	796 052,78	828 620,96	-3,93
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet	0,00	78 007,90	-100,00
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Muut saamiset	293 234,00	578 159,00	-49,28
	293 234,00	578 159,00	-49,28
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	4 213 048,83	4 931 765,60	-14,57
Lainasaamiset	45 164,34	35 916,54	25,75
Muut saamiset	3 691 156,42	5 392 693,82	-31,55
Siirtosaamiset	4 037 428,37	3 991 062,58	1,16
	11 986 797,96	14 351 438,54	-16,48
Rahoitusarvopaperit			
Osakkeet ja osuudet	591 991,83	592 075,92	-0,01
Rahat ja pankkisaamiset	7 354 073,58	6 007 010,69	22,42
Vastaavaa yhteensä	325 918 186,77	301 737 367,39	8,01

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016	
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	127 910 088,46	127 910 088,46	0,00
Arvonkorotusrahasto	126 981,88	126 981,88	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	8 594 564,27	6 881 231,50	24,90
Tilikauden yli-/alijäämä	1 438 342,04	1 713 332,77	-16,05
Oma pääoma yhteensä	138 069 976,65	136 631 634,61	1,05
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET			
Poistoero	1 521 023,82	1 602 528,09	-5,09
PAKOLLISET VARAUKSET			
Eläkevastuuvaukset	8 022,67	17 256,43	-53,51
Muut pakolliset varaukset	649 941,33	658 361,54	-1,28
	657 964,00	675 617,97	-2,61
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT			
Valtion toimeksiannot	0,00	436,00	-100,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 144 013,91	1 245 949,98	-8,18
Muut toimeksiantojen pääomat	18 141,18	15 685,88	15,65
	1 162 155,09	1 262 071,86	-7,92
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	102 565 670,06	63 089 984,98	62,57
Lainat julkisyhteisöiltä	75 000,00	170 000,00	-55,88
Muut velat, liittymismaksut	7 927 055,14	7 410 477,73	6,97
	110 567 725,20	70 670 462,71	56,46
Lyhytaikainen			
Joukkovelkakirjalainat, kuntatodistuks	26 000 000,00	0,00	
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 524 314,92	49 670 743,62	-82,84
Lainat julkisyhteisöiltä	95 000,00	155 000,00	-38,71
Lainat konserniyhtiöiltä	6 220 204,19	5 769 656,80	7,81
Saadut ennakot	3 000,00	218 000,00	-98,62
Ostovelat	12 129 157,23	13 922 373,58	-12,88
Muut velat	2 137 376,30	2 213 597,24	-3,44
Siirtovelat	18 830 289,37	18 945 680,91	-0,61
	73 939 342,01	90 895 052,15	-18,65
Vastattavaa yhteensä	325 918 186,77	301 737 367,39	8,01

11.4. Konsernituloslaskelma

	31.12.2017	31.12.2016
Toimintatuotot	163 705 606,56	156 079 363,14
Toimintakulut	406 111 083,72	402 266 869,67
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	87 889,18	128 245,12
Toimintakate	-242 317 587,98	-246 059 261,41
Verotulot	189 856 113,33	190 130 777,62
Valtionosuudet	79 116 134,68	81 722 139,82
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	133 948,31	54 372,91
Muut rahoitustuotot	863 310,13	795 308,89
Korkokulut	1 830 201,56	1 899 535,94
Muut rahoituskulut	741 519,10	630 836,54
Vuosikate	25 080 197,81	24 112 965,35
Suunnitelman mukaiset poistot	23 193 044,84	25 397 808,37
Omistuksen eliminointierot negatiivinen	41 575,21	607 472,44
Arvonalentumiset	780,95	201 638,59
Poistot ja arvonalentumiset	23 235 401,00	26 206 919,40
Satunnaiset erät	282 046,49	0,00
Tilikauden tulos	2 126 843,30	-2 093 954,05
Tilinpäätössiirrot	13 109,84	-7 519,50
Tilikauden verot	-335 119,70	-376 990,17
Laskennalliset verot	10 602,76	50 961,33
Vähemmistöosuudet	-54 026,77	40 014,74
Tilikauden yli/alijäämä	1 761 409,43	-2 387 487,65

11.5. Konsernin rahoituslaskelma

	31.12.2017	31.12.2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	25 080 197,81	24 112 965,35
Satunnaiset erät	282 046,49	
Tilikauden verot	-335 119,70	-376 990,17
Tulorahoituksen korjauserät	-990 494,21	-1 302 181,79
Toiminnan rahavirta yhteensä	24 036 630,39	22 433 793,39
Investointien rahavirta		
Investointimenot	52 881 122,88	41 049 096,87
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 136 170,86	70 224,02
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	2 440 747,45	2 209 737,57
Investointien rahavirta	-49 304 204,57	-38 769 135,28
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25 267 574,18	-16 335 341,89
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	34 365,62
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	3 929,68
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57 337 461,66	30 326 881,14
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	34 031 014,52	11 555 145,60
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 032 993,09	-1 999 865,40
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja PO:n muutokset	-66 942,18	-21 216,18
Vaihto-omaisuuden muutos	213 285,97	-250 541,65
Saamisten muutokset	1 633 873,92	-3 182 345,87
Korottomien velkojen muutokset	-1 141 483,54	2 692 018,80
Rahoituksen rahavirta	28 978 174,40	15 979 349,30
Rahavarojen muutos	3 710 600,22	-355 992,59
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	21 704 010,75	17 993 410,53
Rahavarat 1.1.	17 993 410,53	18 349 403,12
	3 710 600,22	-355 992,59

11.6. Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	946 255,46	872 052,46
Muut pitkävaikutteiset menot	3 847 362,75	4 908 780,49
	4 793 618,21	5 780 832,95
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	45 032 747,87	43 082 451,91
Rakennukset	237 851 948,37	202 154 616,37
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71 749 595,44	68 355 246,89
Koneet ja kalusto	13 035 288,36	11 272 501,61
Muut aineelliset hyödykkeet	204 666,51	221 226,27
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 408 924,71	21 122 090,31
	374 283 171,26	346 208 133,36
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	2 599 782,83	1 928 872,55
Osakkeet ja osuudet	2 321 424,96	2 804 151,20
Muut lainasaamiset	86 436,39	86 436,39
Muut saamiset	66 901,78	66 901,78
	5 074 545,96	4 886 361,92
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 336 888,43	1 435 706,94
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	1 858 639,89	2 071 925,85
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	764 605,68	1 068 740,62
Lyhytaikaiset saamiset	18 732 561,30	20 062 300,29
	19 497 166,98	21 131 040,91
Rahoitusarvopaperit	5 408 874,61	5 874 605,21
Rahat ja pankkisaamiset	16 295 136,14	12 118 805,33
VASTAAVAA YHTEENSÄ	428 548 041,48	399 507 412,47

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	127 910 088,46	127 910 088,46
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	135 391,28	135 391,28
Arvonkorotusraho	126 981,88	126 981,88
Muut omat rahastot	1 570 892,02	1 670 647,72
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	17 013 074,97	19 318 035,16
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 761 409,43	-2 387 487,65
	148 517 838,04	146 773 656,85

VÄHEMMISTÖOSUUDET

359 335,91 **316 191,58**

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	49 440,40	63 961,70
Muut pakolliset varaukset	3 144 005,99	2 897 774,44
	3 193 446,39	2 961 736,14

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

1 741 401,63 **1 907 162,33**

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	170 032 875,74	125 646 540,07
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	10 392 124,75	9 897 201,44
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	38 682 145,67	54 729 041,11
Saadut ennakot	776 678,47	497 482,54
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	54 852 194,88	56 778 400,41
	274 736 019,51	247 548 665,57

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

428 548 041,48 **399 507 412,47**

11.7. Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintameno- vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti (poistosuunnitelma tarkistettu KV 11.12.2013 § 179). Tarkistettua poistosuunnitelman poistoaikojä sovelletaan 1.1.2013 jälkeen hankittuihin pysyvien vastaavien hyödykkeisiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet ja -osuudet on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerättävä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinta -periaatteen mukaisesti hankintamenon tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Vuoden 2016 tuloslaskelman suunnitelman mukaisiin poistoihin sisältyi purettavien rakennusten (Hiiden Opisto, Tytyrin koulu ja Mäntylän päiväkotij) lisäpoistoa 3 815 459,06 euroa. Muilta osin tuloksen ja taseen tiedot ovat vertailukelpoisia edelliseen vuoteen.

Konsernipankkitili

Kaupungin konsernipankkitilisopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahoissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta. Vastaavasti rahoja ja pankkisaamia vähentänyt muun yhteisön negatiivinen tilin saldo on esitelty vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisena lainasaamisena.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 6 192 389,33 euroa, joka jakaantuu lainoihin muilta luotonantajilta 6 220 204,19 euroa ja lainasaamisiin 27 814,86 euroa.

Yhdistymisavustuksen käsittely

Yhdistymisavustusta on kirjattu maksuperusteen mukaisesti tuotoksi tuloslaskelman erään tuet ja avustukset, 2 654 133,00 euroa.

Johdannaisopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimusten korkohyvitykset kirjataan tuloslaskelmaan korkomenojen mukaisesti. Muutoin koronvaihtosopimuksilla ei ole tuloslaskelmavaikutusta, vaan ne esitetään liitetietokohdassa Muut vastuusitoumukset/koronvaihtosopimukset.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Kuntalain perusteella kaupungilla on velvollisuus laatia täydellinen konsernitilinpäätös, joka sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja liitetiedot. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Immulan Vesi Oy:tä. Kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen. Kuntayhtymät yhdistetään konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa. Lohjan Energiahuolto Oy Loher Oy ja Virkkalan Lämpö Oy fuusioitui 1.9.2017.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistus on eliminoitu.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen sisäisiä kiinteistöveroja ei ole eliminoitu. Liittymismaksujen osalta eliminointia ei ole tehty, lukuunottamatta Muihin saamisiin kirjatut liittymismaksut sekä uudet lämpöyhtiön ja taloyhtiöiden väliset liittymismaksut, jotka ovat eliminoitu. Muilta osin konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Olenneiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on eliminoitu. Pysyvien vastaavien osalta maa-alueisiin sisäisiä katteita muodostuu Lohjan Vuokra-asuntojen, L-U Ammattikoulutuskuntayhtymän, Eteva kuntayhtymän ja kaupungin välisistä hankinnoista. Rakennusten sisäisiä katteita muodostuu Lohjan Liikuntakeskuksen, L-U Ammattikoulutuskuntayhtymän, Lohjan Vuokra-asunnot Oy:n ja kaupungin osalta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet, muiden kuin konserniyhteisöjen omistusta vastaava määrä tilikauden tuloksesta on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen ja säätiöiden aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistelty osakkuusyhteisöjen osalta seuraavia yhtiöitä Kiinteistö Oy Kukkasmäki ja As Oy Karjalohjan Kauppapuisto. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen merkitys konsernin omaan pääomaan. Muut osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

11.8. Tuloslaskelman liitetiedot

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Toimintatuotot				
Elinvoima				
Konsernihallinto	834,2	0,0	834,1	0,0
Palvelutuotanto	31 897,3	0,0	12 655,1	0,0
Kaupunkikehitys	4 109,3	0,0	3 622,6	0,0
Kaupunkisisältö	1 793,1	0,0	1 911,9	0,0
Hyvinvointi				
Lasten, nuorten ja perh.palvelut	17 435,4	0,0	9 728,4	0,0
Työikäisten palvelualue	94 000,9	0,0	7 145,2	0,0
Ikääntyneiden palvelualue	9 985,6	0,0	9 985,6	0,0
Yleishallinto	0,0	1 866,3	0,0	1 481,0
Perusturvalautakunta	0,0	114 916,4	0,0	16 952,9
Kasvatus- ja opetuslautakunta	0,0	11 558,3	0,0	8 654,9
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	0,0	3 544,7	0,0	1 833,6
Tekninen lautakunta	0,0	17 832,3	0,0	12 405,6
Kaupunkisuunnittelulautakunta	0,0	1 274,9	0,0	1 274,9
Ymräristö ja rakennusltk ja jaosto	0,0	1 262,6	0,0	1 262,6
Yhdistymisavustus	2 654,1	2 654,1	2 654,1	2 654,1
Myyntivoitot	995,6	1 169,8	951,0	2 865,3
Yhteensä	163 705,5	156 079,4	49 488,0	49 384,9
Verotulojen erittely				
Kunnan tulovero	-	-	170 627,3	172 143,7
Kiinteistövero	-	-	12 615,8	12 405,3
Yhteisövero	-	-	6 613,0	5 581,8
Verotulot yhteensä	-	-	189 856,1	190 130,8
Valtionosuuksien erittely				
Yksikköhintarah. perustuva valtionosuus	10 937,8	12 472,1	0,0	0,0
Kunnan peruspalv. valt.osuus	65 779,8	68 439,5	65 779,8	68 439,5
Verotuloihin perustuva valtionos. tasaus	3 695,3	3 620,4	3 695,3	3 620,4
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtiosuudet	-1 296,8	-2 809,9	-1 296,8	-2 809,9
Valtionosuudet yhteensä	79 116,1	81 722,1	68 178,3	69 250,0
Satunnaiset tuotot				
HUS konsernin satunnaiset tuotot	282,0	0,0		
Palvelujen ostojen erittely				
Asiakaspalvelujen ostot			94 780,6	90 657,9
Muiden palvelujen ostot			33 116,5	32 009,7
Kunnan palvelujen ostot yhteensä			127 897,1	122 667,6

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kuluvan käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua, valtuuston hyväksymää, poistosuunnitelmaa. Yhdistyneen kunnan poistosuunnitelma vahvistettu KV 11.12.13 § 179 Tarkennettua poistosuunnitelmaa sovelletaan 1.1.13 jälkeen hankittuihin pysyviin vastaavien hyödykkeisiin.

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan tasapoistoina taloudellisen pitoajan perusteella.

Purettavien rakennusten osalta on tehty lisäpoistoa vuonna 2016, yhteensä 3 815 459,06 euroa.

Aineettomat hyödykkeet ja muut pitkävaikutteiset menot (E18 -hanke 20 v.)	3, 5 ja 20 v.	tasapoisto
Rakennukset ja rakennelmat	20-40 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-30 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-10 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet	käytön mukainen poisto	

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa on kirjattu vuosikuluiksi.

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
--	-----------------------------	-----------------------------	--------------------------	--------------------------

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta Vuosina 2016-2020

Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot 16 080 035

Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno 31 257 198

Ero (€) -15 177 163

Ero % -49

Tilikauden omistuksen eliminointierot (1000 €)

Eliminointituotto	10,0	0,0		
Eliminointikulu	-51,5	-607,5		
Yhteensä netto	-41,5	-607,5		

Eläkejärjestelmän eläkevastuut 1.1.	63,8	92,5	17,2	26,4
Lisäykset tilikaudella	0,0	0,0	0,0	0,0
Vähennykset tilikaudella	14,4	28,7	9,2	9,2
Eläkevastuut 31.12.	49,4	63,8	8,0	17,2

Muut pakolliset varaukset

Saastuneiden maa-alueiden kunnostus

Hiidensalmi 1.1.	604,9	604,9	604,9	604,9
- vähennykset tilikaudella	4,4	0,0	4,4	0,0
Hiidensalmi 31.12	600,5	604,9	600,5	604,9
Harjun vanha kaatopaikka 1.1.	53,5	402,4	53,5	402,4
- lisäykset tilikaudella	0,0	0,0	0,0	0,0
- vähennykset tilikaudella	4,1	348,9	4,1	348,9
Harjun vanha kaatopaikka 31.12	49,4	53,5	49,4	53,5
Saastuneiden maa-alueiden kunnostus 31.12	649,9	658,4	649,9	658,4

HUS, pakolliset varaukset 1.1.

Lisäykset tilikaudella	2 239,4	2 229,9	-	-
Vähennykset tilikaudella	154,7	112,3	-	-
HUS, pakolliset varaukset 31.12	-219,9	102,8	-	-
HUS, pakolliset varaukset 31.12	2 174,2	2 239,4	-	-

Muut pakolliset varaukset, lisäys	320,0	0,0		
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	3 144,1	2 897,8	657,9	675,6

Pysyvien vastaavien myyntivoitot ja -tappiot

Muut toimintatuotot

Osakkeiden myyntivoitot	178,9	220,4	53,4	688,6
Maa-alueiden myyntivoitot	829,7	598,4	817,7	598,4
Muut myyntivoitot	84,5	31,9	0,0	25,1
Rakennusten myyntivoitot	79,9	319,1	79,9	1 553,2

Yhteensä	1 173,0	1 169,8	951,0	2 865,3
-----------------	----------------	----------------	--------------	----------------

Muut toimintakulut

Rakennusten myyntitappiot	9,4	288,9	0,0	288,9
Maa-alueiden myyntitappiot	0,0	72,3	0,0	72,3
Muut myyntitappiot	29,4	2,7	16,2	2,1

Yhteensä	38,8	363,9	16,2	363,3
-----------------	-------------	--------------	-------------	--------------

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuotot

Osinkotuotot muista yhteisöistä	96,8	16,2	688,5	815,3
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,0	0,0	484,1	484,1

Yhteensä	96,8	16,2	1 172,6	1 299,4
-----------------	-------------	-------------	----------------	----------------

11.9. Taseen liitetiedot

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
TASEEN LIITETIEDOT				
Arvonkorotukset				
Maa- ja vesialueet *)				
arvo 1.1.	127,0	127,0	127,0	127,0
Arvonkorotukset	0,0	0,0	0,0	0,0
Arvonkorotusten purkaminen	0,0	0,0	0,0	0,0
Arvo 31.12.	127,0	127,0	127,0	127,0
*) Lohjan kaupungin maa-alueiden arvonkorotuksiin sisältyy vuoden 1997 aloittavassa taseessa tehty arvonkorotus kuntayhtymältä korvauksetta siirtyneeseen maa-alueeseen. Arvonkorotus on 126.981,88 euroa.				
Maa- ja vesialueet erittely				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 487,1	1 521,2	220,3	191,3
Muut maa- ja vesialueet	43 418,6	41 434,3	39 829,6	38 010,6
Arvonkorotukset	127,0	127,0	127,0	127,0
Maa- ja vesialueet yhteensä	45 032,7	43 082,5	40 176,9	38 328,9
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
<i>Saamiset tytäryhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset	-	-	22,6	26,8
Konsernipankkitilisaatava	-	-	27,8	30,0
<i>Saamiset kuntayht, joissa kunta on jäsenenä</i>				
Myyntisaamiset	-	-	84,8	556,2
Siirtosaamiset	-	-	2 133,2	2 830,2
<i>Saamiset osakkuusyhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset	-	-	0	0
Siirtosaamiset, siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
HUS muut	2 406,7	3 062,6	1 037,8	1 489,2
Työterveyshuollon Kelan korvaus	771,5	1 019,5	585,0	530,0
HUS ylijäämän palautus	0,0	0,0	663,4	1 341,0
Muut siirtosaamiset	2 451,6	1 202,1	1 751,2	592,0
Yhteensä	5 629,8	5 284,2	4 037,4	3 952,2
Lohjan kaupungin olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset				
	Tasearvo	Tasearvo	Kuntayhtymä	
Kuntayhtymä	1.1.2017	31.12.2017	31.12.2017	Ero €
HUS	15 711 410	15 711 410	16 137 040	-425 630
L-U ammattikoulutusyhtymä	5 513 387	5 513 387	6 097 864	-584 477
ETEVA	766 786	766 786	1 189 088	-422 302

Lohjan kaupungin rahoitusarvopaperit

Yhtiö	KPL	Hankinta-arvo 1.1.2017 €	Markkina- arvo 31.12.17	Kirjanp.arvo 1.1.2017 €	Arvon muutos/lisäys	Kirjanp. arvo 31.12.17 €
Kuntarahoitus Oyj	129 685	199 007		199 007		199 007
DNA /Lohjan Puhelin Oy	1 686	383 700		383 700		383 700
St Laurence Golf	3	9 250		9 250		9 250
Lounais-Suomen Osuuste	10	34		34		34
Lohjan Seudun Op		85		85	-85	0
Yhteensä		592 076	0	592 076	-85	591 991

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot				
Oma pääoma				
Peruspääoma 1.1.	127 910,1	127 910,1	127 910,1	127 910,1
Peruspääoma 31.12	127 910,1	127 910,1	127 910,1	127 910,1
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	135,4	135,4	0,0	0,0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	127,0	127,0	127,0	127,0
Vähennykset tilikaudella	0,0	0,0	0,0	0,0
Siirrot erien välillä	0,0	0,0	0,0	0,0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	127,0	127,0	127,0	127,0
Muut omat rahastot 1.1.	1 670,7	1 663,7	0,0	0,0
Siirrot rahastoon tilikaudella	0,0	9,8	0,0	0,0
Siirrot rahastosta tilikaudella	-17,3	-2,8	0,0	0,0
Siirrot erien välillä	-82,5	0,0	0,0	0,0
Muut omat rahastot 31.12.	1 570,9	1 670,7	0,0	0,0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	16 930,5	19 318,0	8 594,5	6 881,2
Edellisten tilikausien oikaisut	0,0	0,0	0,0	0,0
Siirrot erien välillä	82,5	0,0	0,0	0,0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	17 013,0	19 318,0	8 594,5	6 881,2
Tilikauden yli-/alijäämä	1 761,4	-2 387,5	1 438,3	1 713,3
Oma pääoma yhteensä	148 517,8	146 773,7	138 069,9	136 631,6
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	113 960,9	73 872,9	69 498,1	33 946,8
Lainat julkisyhteisöiltä	8 317,5	9 793,0	0,0	0,0
Yhteensä	122 278,4	83 665,9	69 498,1	33 946,8
Pakolliset varaukset				
Ympäristövastuuvaraus 31.12	715,9	728,5	649,9	658,4
Potilasvahinkovastuu 31.12.	1 974,5	2 116,1	0,0	0,0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	453,6	53,2	0,0	0,0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	3 144,0	2 897,8	649,9	658,4
Velkojen erittely				
Lyhytaikaiset velat				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	-	-	264,7	401,5
Konsernipankkitilivelka	-	-	6 220,2	5 769,7
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	-	-	1 537,8	3 061,7
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteis- yhteisyyksille				
Ostovelat	-	-	37,9	69,6

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Siirtovelat				
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
Palkkajaksotukset sis. lomapalkkajaksotukset	24 880,4	24 953,7	14 313,3	14 906,7
Korkojaksotukset	253,9	218,0	78,1	62,1
Muut HUSin siirtovelat	639,4	304,4	-	-
KVTEL, eläkemaksut	2 310,7	2 364,0	2 234,4	2 255,9
VEL, opettajien eläkemaksut	231,6	244,7	231,6	244,7
Muut siirtovelat	2 865,8	2 233,9	1 972,9	1 476,3
Yhteensä	31 181,8	30 318,7	18 830,3	18 945,7
Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot				
Vuokravastuut				
Leasingvastuiden yhteismäärä	4 617,3	3 991,3	2 986,4	2 571,3
Seur. tilik.erääntyvät tilaelementit	770,3	645,7	770,3	645,7
Myöhemmin erääntyvät, tilaelementit	1 317,0	1 182,2	1 317,0	1 182,2
Seur. tilik. erääntyvät muut	1 095,2	958,5	390,7	304,3
Myöhemmin erääntyvät, muut	1 434,8	1 204,9	508,4	439,1
Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita				
Muut vuokravastuut	18 919,3	16 800,5	0,0	106,8
Seur.tilik.erääntyvät	2 945,0	2 510,5		
Myöhemmin erääntyvät	15 974,3	14 290,0		
Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteistöjen puolesta				
Konserniin kuuluvien yhteistöjen puolesta annetut takaukset				
Alkuperäinen pääoma	35 013,6	32 030,7	34 440,3	31 457,5
tytäryhtiöt	34 913,6	31 930,7	34 340,3	31 357,5
osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt	100,0	100,0	100,0	100,0
Jäljellä oleva pääoma	26 724,5	23 649,3	26 345,5	23 211,9
tytäryhtiöt	26 624,5	23 549,3	26 245,5	23 111,9
osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt	100,0	100,0	100,0	100,0
Muut vastuusitoumukset				
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	12 239,9	12 556,4	12 239,9	12 556,4
Jäljellä oleva pääoma	5 082,8	5 179,8	4 885,0	4 968,1
Oman velan vakuutena olevat pantit ja kiinnitykset				
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta sekä julkisyhtiöiltä	33 465,8	33 271,8	0,0	0,0
Velan vakuutena olevat pantit ja kiinnitykset	68 992,5	68 380,6	0,0	0,0
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12			263 947,6	228 335,1
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takausk.rahastosta 31.12			174,4	170,4

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Johdannaissopimukset/koronvaihtosopimukset				
Nordea, nro 1211286/1605845				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon 1,722 %.				
Sopimuksen voimassaoloaika 16.4.2015-24.1.2023				
lainan pääoma			10 000 000,00	10 000 000,00
markkina-arvo			672 345,57	958 226,61
Nordea, nro 1547536/2123210				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla nousevaan korkoon 0,5-4,37 %				
Sopimuksen voimassaoloaika 23.9.2015-27.4.2045				
lainan pääoma			10 000 000,00	10 000 000,00
markkina-arvo			0,00	-2 057 024,64
Kuntarahoitus Oyj, KSWAP -015/11				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon 2,68 %.				
Sopimuksen voimassaoloaika 25.5.2011-25.5.2021			3 500 000,00	5 500 000,00
lainan pääoma			184 885,67	-299 165,00
markkina-arvo				
Kuntarahoitus Oyj, nro 32540				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon 0,201 %.				
Sopimuksen voimassaoloaika 3.7.2015-3.10.2024				
lainan pääoma			8 400 000,00	10 800 000,00
markkina-arvo			-27 867,75	-85 571,00
Koronvaihtosopimukset, jotka astuvat voimaan myöhemmin				
Kuntarahoitus Oyj, nro 34896				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.				
Sopimuksen voimassaoloaika 27.11.2018-25.5.2030				
lainan pääoma			12 266 669,00	12 266 669,00
markkina-arvo			558 869,16	-842 627,00
Kuntarahoitus Oyj, nro 52451				
Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa.				
Kaupunki on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan				
koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.				
Sopimuksen voimassaoloaika 1.5.2021-1.5.2041				
lainan pääoma			20 000 000,00	20 000 000,00
markkina-arvo			-1 076 962,53	-378 244,00
Konserniyhtiöiden koronvaihtosopimukset				
Koronvaihtosopimukset ovat tehty suojaamistarkoituksessa.				
Sopimukset vuosille 2018-2022				
lainan pääoma	1 283 364,00	1 335 384,00		
markkina-arvo	-86 917,00	-121 421,50		

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Huollettavien varat ja pääomat			584,2	465,8
Sopimusvastuut	1 583,6	1 557,7		
HUS, potilasvakuutuskeskus	1 451,1	1 440,2		
HUS, muut sopimusvastuut	132,5	117,5		
Arvonlisäveron palautusvastuu	4 153,8	1 653,6		
Perustamishankkeiden valt.os. palautusvastuu	196,8	1 643,6		
Muut taloudelliset vastuut yhteensä	5 934,2	4 854,9		
Sitoumukset				
Rosk'n Roll Oy Ab (KV 10.10.07 § 95)				
Kaatopaikkatoiminnan osalta	1.500.000 euroa			
Muun toiminnan osalta	100.000 euroa			
Henkilöstöä koskevat liitetiedot				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	151 501,1	148 700,2	101 795,9	100 496,8
Henkilöstökorvaukset			-1 539,6	-1 601,1
Palkat ja palkkiot yhteensä	151 501,1	148 700,2	100 256,3	98 895,7
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	33 545,8	35 172,6	22 425,8	23 655,2
Eläkevarauksen purkaminen	0,0	0,0	-9,2	-9,2
Eläkekulut yhteensä	33 545,8	35 172,6	22 416,6	23 646,0
Muut henkilösivukulut	7 793,9	9 269,5	5 237,9	6 084,0
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	192 840,8	193 142,3	127 910,8	128 625,7
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	0,0	0,0	0,0	365,9
Yhteensä henkilöstökulut	192 840,8	193 142,3	127 910,8	128 991,6
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	kpl	kpl	kpl	kpl
Palvelutuotantolautakunta	551	0	537	0
Vetovoimalautakunta	403	0	329	0
Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta	1 703	0	1 447	0
Sosiaali- ja terveyslautakunta	1 940	0	906	0
Yleishallinto	0	90	0	86
Perusturvatoimi	0	2 074	0	1 006
Opetus- ja sivistyspalvelut	0	1 889	0	1 647
Tekninen toimi	0	376	0	372
Ympäristötoimi	0	70	0	70
Yhteensä	4 597	4 499	3 219	3 181

	Konserni 2017 1 000 €	Konserni 2016 1 000 €	Lohja 2017 1 000 €	Lohja 2016 1 000 €
Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut				
Lohjan Keskustapuolue			2,9	1,8
Lohjan Sos.dem.			16,0	16,8
Lohjan seudun Kokoomus			10,3	12,1
Lohjanharjun Vihreät			7,1	2,7
Meidän Lohja			1,6	1,6
SKL:n paikallisosasto			1,0	0,6
Svenska folkpartiet			0,6	0,3
Vasemmistoliitto			4,0	3,7
Perussuomalaiset			5,0	5,0
			48,5	44,6
Tilintarkastajan palkkiot				
BDO Aludiator Oy				
Tilintarkastuspalkkiot			35,5	36,7
Tilintarkastajan lausunnot			2,4	2,8
Palkkot yhteensä			37,9	39,5

Työterveyshuollon laskennallinen eriyttäminen**TULOSLASKELMA**

Työterveyshuolto	31.12.2017
Liikevaihto	246 165,12
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	-3 048,53
Palvelujen ostot	-94 047,65
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-80 720,88
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-15 701,32
Muut henkilösivukulut	-4 227,28
Liiketoiminnan muut kulut	-15 081,78
Liikeliiketoiminta (-alijäämä)	33 337,68
Rahoitustuotot ja -kulut	
Muut rahoitustuotot	81,40
Muut rahoituskulut	-119,61
Ylijäämä (alijäämä)	33 299,47
Tilikauden ylijäämä	33 299,47

Työterveyshuollon toimintalukuja

Työterveyshuollon piirissä on noin 470 yritystä ja yrittäjää, joilla valtaosalla on vain lakisääteinen sopimus

Kela I on lakisääteistä työterveyshuoltoa, jonka tuottamiseen kaupungilla on lakivelvoite ja

Kela II on työnantajille vapaaehtoista sairaanhoitoa.

Kela I

työpaikka- ja tilakäynnit
Lääkärit 30 tuntia
Työterveyshoitajat 523 tuntia
Työfysioterapeutti 62 tuntia
Työterveyspsykologi 2 tuntia
terveystarkastukset
Lääkärit 177 kpl
Työterveyshoitajat 580 kpl

Kela II

sairaanhoitokäynnit
Lääkärit 778 kpl
Työterveyshoitajat 199 kpl

11.10. Lohjan vesi- ja viemärilaitos

Lohjan vesi- ja viemärlaitoksen toimintakertomus

Lohjan vesi- ja viemärlaitos on toiminut elin1.1.2016 alkaen kaupunginvaltuuston päätöksellä 28.10.2015 § 136 taseyksikkönä. Liikelaitosselvitystyön perusteella kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 8.6.2016 § 66, että vesi- ja viemärlaitos säilyy taseyksikkönä. Taseyksikkö sijoittuu kaupungin organisaatiossa elinvoiman toimialalle, palvelutuotannon tulosalueelle, rakentaminen ja kaupunkitekniikka tuloseyksikköön.

Talous:

Talouden tietoja on verrattu valtuuston vahvistamaan talousarvioon. Vesi- ja viemärlaitoksen tuotot toteutuivat 99,5 % suuruisena. Talousarvioon nähden tuloalitusta muodostui 40 893 €. Lisäksi tuloihin on kirjautunut budjetoimattomana valmistus omaan käyttöön 87 078 euroa. Vesi- ja viemärlaitoksen kuut toteutuivat 103,3 % suuruisena. Kuluylitys talousarvioon nähden oli 129 258 €. Aineiden ja tarvikkeiden ostot ylittyivät 226 758 euroa. Taseyksikköön kohdentuvat kaikki sisäiset erät sisältyvät tilinpäätökseen menoina. Toimintakate toteutui 83 073 € heikompana. Rahoitustuotoja (perintätuotot) muodostui rahoituskuluja (perintäkulut) enemmän 6 325 €. Taseyksikköön on kirjattu pääoman korko rahoituskuluna 730 697 €. Poistojen toteutuma oli 86 740 euroa arvioitua pienempi. Osa suunnitelluista investoinneista jäi toteutumatta, investointien toteutumaprosentti suhteessa hankerahoisiin oli 96,1 %.

Toiminnalliset muutokset:

Toimintavuoden aikana uutta ylläpidettävää vesihuoltoverkostoa rakennettiin 2,0 km. (Paloniemen siirtolinja ja Teilinummen kunnallistekniikka). Uutta hulevesilinjaa rakennettiin 1,0 km (Fatja ja Teilinummi). Haja-asutusalueilla osuuskuntien omaisuuden siirron myötä (Hiittisten kylän vesiosuuskunta) tuli n.1,55 km vesi ja jätevesi verkostoa ja 1 pumppaamo. Fatjan vesi- ja viemärijohtojen saneeraus valmistui. 650 m

Tunnusluvut:

Laki vesihuoltolain muuttamisesta edellyttää, että vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa esitetään tunnuslukuja vesihuollon hintatasosta, tehokkuudesta, laadusta ja kannattavuudesta. Vesihuoltolain mukainen valtakunnallinen tietojärjestelmä ei ole vielä käytössä, joten vuoden 2017 osalta tunnuslukuja raportoidaan vain soveltuvin osin (hintataso ja tehokkuus). Tunnuslukuja varten Suomen ympäristökeskus on luomassa vesihuollon tietojärjestelmää, mutta järjestelmätyö on vielä kesken. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on ohjeistanut 9.3.2015, että vesihuoltolaitokset voivat esittää tarpeelliseksi katsomansa hintatasoa, laatua ja tehokkuutta koskevat tiedot, kunnes laissa mainittu tietojärjestelmä on valmis tai tunnusluvut ovat muutoin tarkemmin määritelty.

Vesihuollon hintataso

- Veden käyttömaksu 2017: 1,61 €/m³ (sis. alv. 24 %)
- Jäteveden käyttömaksu 2017: 2,50 €/m³ (sis. alv. 24 %)
- Vesihuoltomaksujen vertailuhinta 2015 (omakotitalo): 4,14 €/m³ (sis. alv 24 %)

Vesihuoltomaksujen laskennallinen vertailuhinta, johon sisältyy käyttö- perus- ja liittymismaksut oli vuonna 2015 valtakunnallista keskiarvoa pienempi 5,57 (vaihteluväli 3,11 – 16,81 €/m³) (lähde: VVY Vesihuoltomaksut 1.2.2015 raportti).

Tehokkuus

- Pumpatun ja laskutetun vesimäärän erotuksena muodostuva laskuttamattoman veden määrä tunnuslukuna: 23,9 % (vuonna 2016 23,3 %).

Valtakunnallinen keskiarvo tunnuslukujärjestelmään osallistuneiden laitosten osalta on ollut vuosina 2012–2014 19 - 20 %. Toimenpideraja on Vesilaitosyhdistyksen arvion mukaan 20–25 %. Toimintavuonna laskuttamattoman veden määrä on korkea. Laitoksella on käynnistetty vesijohtoverkoston tutkimus- ja saneerausohjelman laadinta. Verkoston saneeraukseen osoitetut määrärahat ovat riittämättömät verkoston tehokkaaksi korjaamiseksi.

- Pumpatun veden ja puhdistetun jäteveden erotuksena muodostuva jätevesiverkoston vuotovesien tunnusluku: 32,3 % (vuonna 2016 39,5 %).

Valtakunnallinen keskiarvo tunnuslukujärjestelmään osallistuneiden laitosten osalta on ollut vuosina 2012–2014 36–47 %. Kirjallisuuden suositusarvot ovat 20 – 30 %. Vuotovesien tunnusluku on valtakunnallisen keskiarvon tasolla, mutta ylittää suositusarvon. Verkoston saneerauksen osoitetut määrärahat ovat riittämättömät verkoston tehokkaaksi korjaamiseksi.

Muut tunnusluvut:

Myyty vesi	2 225 000 m ³
Verkostoon pumpattu vesi	2 926 054 m ³
Puhdistettu jätevesi	4.324.000 m ³
Vesijohtoverkoston pituus	560 km
Viemäriverkoston pituus	550 km
Sadevesiverkoston pituus	220 km
Liittymisaste	80 %
Toimintakulut/myyty m ³	-2.88 €
Toimintakate/myyty m ³	0,52 €

Hulevesi:

Huleveden viemärointi on laskennallisesti eriytetty taseyksikön toiminnasta. Suoraan sadevesiverkoston kunnossapitokulukohteelle kirjatut menot ovat olleet 6 577 €. Huleveden johtamisesta ei peritä erillistä käyttömaksua. Hulevesiviemärointi palvelee myös katuverkoston hulevesiä. Hulevesiverkoston tasearvo arvo 31.12.2017 on ollut 2,9 miljoonaa €. Huleveden osalta esitetään laskennallinen tase.

LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

TASE (laskennallinen)	31.12.2017	1.1.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät laitteet ja rakenteet		
Vesi- ja jätevesipumppaamot (5%)	278 211,33	229 741,53
Sadevesiverkosto	2 944 177,23	2 798 151,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 222 388,56	3 027 892,71
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Jäännöspääoma	2 743 127,16	2 743 127,16
Jäännöspääoma (liittymismaksurah.)		
Tilikauden ylijäämä/alijäämä *	120 231,27	-41 947,65
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	-41 947,65	0
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Liittymismaksuvelka	389 710,29	315 445,71
Liittymismaksuvelka sisäinen	11 267,49	11 267,49
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 222 388,56	3 027 892,71

* laskennallinen jäännöspääoman arvo ei muutu, tulos muodostuu laskennallisesti

LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

TULOSLASKELMA	31.12.2017	31.12.2016
Liike- vaihto	7 468 562,79	7 520 780,64
Valmistus omaan käyttöön	87 077,73	
Liiketoiminnan muut tuotot	13 386,64	95 527,60
Tuet ja avustukset	2 980,00	5 025,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-1 513 277,98	-1 346 939,52
Varastojen lisäys/vähennys	0,00	
Palvelujen ostot	-1 311 156,98	-1 851 789,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-2 824 434,96	-3 198 728,52
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-848 853,53	-787 391,66
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-181 022,94	-221 376,27
Muut henkilösivukulut	-43 696,06	-51 944,12
Henkilöstökulut yhteensä	-1 073 572,53	-1 060 712,05
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 383 259,56	-2 341 690,23
Arvonalentumiset	0,00	
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-2 383 259,56	-2 341 690,23
Liiketoiminnan muut kulut	-136 103,60	-119 254,40
Liikelylijäämä	1 154 636,51	900 948,04
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 165,32	4 466,35
Muut rahoitustuotot	34 316,39	31 999,47
Kunnalle maksetut korkokulut	-729 802,50	-729 368,50
Muut rahoituskulut	-36 051,14	-36 662,07
Rahoitustuottojen ja -kulujen erotus	-724 371,93	-729 564,75
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	430 264,58	171 383,29
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset tuotot	0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	
Ylijäämä ennen varauksia	430 264,58	171 383,29

Poistoeron lisäys/vähennys	4 235,50	4 235,50
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	0,00	
Tilikauden ylijäämä	434 500,08	175 618,79
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,00	3,15
Kunnan sijoittaman pom:n tuotto, %	3,97	3,14
Voitto, %	5,76	2,28

LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

TASE 31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	97 950,86	97 950,86
Rakennukset	2 269 973,94	2 427 030,70
Kiinteät laitteet ja rakenteet		
- vesijohtoverkosto ja jätevesiverkosto	26 463 383,75	26 098 942,11
- vesi- ja jätevesipumppaamot	5 564 226,67	4 594 830,59
- muut kiinteät rakenteet ja laitteet	869 721,78	1 051 550,07
- sadevesiverkosto	2 944 177,23	2 798 151,18
- koneet ja kalusto	0,00	1 276,31
- keskeneräiset		
Muut saamiset, liittymismaksut	40 450,00	40 450,00
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	364 120,53	207 011,26
Muut saamiset	186,93	365,13
VASTAAVAA YHTEENSÄ	38 614 191,69	37 317 558,21
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	26 064 375,21	26 064 375,21
Rahastot		
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	434 500,08	175 618,79
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	2 360 148,70	2 184 529,91
POISTOEROT JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET		
Poistoero	57 651,88	61 887,38
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	68 275,88	113 793,12
Lainat julkisyhteisöiltä		
Liittymismaksuvelka	8 234 092,27	7 717 514,86

Lyhytaikainen		
Lyhytaikaiset lainat rahoitus- ja vak.	45 517,24	45 517,24
Lainat muilta luontontantajilta		
Ostovelat	615 712,67	352 254,62
Korottomat velat kunnalta	311 007,55	204 609,60
Muut velat/Liittymismaksut ja muut	218 903,26	204 215,62
Siirtovelat	204 006,95	193 241,86
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	38 614 191,69	37 317 558,21

Omavaraisuusaste, %	74,89	76,34
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	129,56	115,87
Kertynyt ylijäämä	2 794 648,78	2 360 148,70
Lainakanta 31.12	113 793,12	159 310,36
Lainasaamiset 31.12	0,00	0,00

LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS	31.12.2017	31.12.2016
--------------------------------------	-------------------	-------------------

RAHOITUSLASKELMA

Tulorahoitus		
Liikeyljäämä/alijäämä	1 154 636,51	900 948,04
Poistot ja arvonalentumiset	2 383 259,56	2 341 690,23
Rahoitustuotot ja -kulut	-724 371,93	-729 564,75
Satunnaiset erät		
Tulovero		
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	
<i>Toiminnan rahavirta</i>	<i>2 813 524,14</i>	<i>2 513 073,52</i>
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3 522 961,97	-3 104 845,90
Rahoitusosuudet investointimenoihin		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		
<i>Investointien rahavirta</i>	<i>-3 522 961,97</i>	<i>-3 104 845,90</i>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-709 437,83	-591 772,38

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys kunnalle		
Antolainasaamisten vähennys kunnalta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-45 517,24	-45 517,24
Lyhytaikaisten lainojen muutos		

Oman pääoman muutokset			
Liittymismaksujen muutos			
Sisäisten liittymismaksujen muutos			
Sisäiset tuotot			
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Vaihto-omaisuuden muutos			
Saamisten muutos kunnalta	47,13		
Saamisten muutokset muilta	-156 978,20		197 817,59
Korottomien velkojen muutos kunnalta	622 666,93		204 609,60
Korottomien velkojen muutos muilta	289 219,21		234 862,43
Rahoituksen rahavirta	709 437,83		591 772,38
 Rahavarojen muutos	 0,00		 0,00
 Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	 -591 772,38	 v.2016	 -591 772,38
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-709 437,83	v.2017	
Investointien tulorahoitus, %	79,86		80,94
Lainanhoitokate	4,57		4,18
Kassan riittävyys, pv			

11.11. Käyttöomaisuus

LOHJA

PYSYVIEN VASTAAVIEN AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Keskeneräiset
Poistamaton hankintameno 1.1.	770 556,40	1 812 802,38	2 583 358,78	38 201 911,72	124 901 958,41	61 793 770,38	5 436 629,46	230 334 269,97	12 494 670,08
Lisäykset tilikauden aikana	510 884,43	0,00	510 884,43	2 286 447,78	25 647 016,77	7 846 425,31	3 429 755,34	39 209 645,20	1 604 221,69
Rahoitusosuudet tilikaudella					795 712,51	10 000,00	45 246,00	850 958,51	200 000,00
Vähennykset tilikauden aikana			0,00	438 433,22	20 072,32	0,00	0,00	458 505,54	
Siirrot erien välillä					12 494 670,08	0,00			-12 494 670,08
Tilikauden poisto	497 006,19	361 336,88	858 343,07		6 381 933,73	4 732 423,70	2 023 667,21	13 138 024,64	
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Hankintameno 31.12	784 434,64	1 451 465,50	2 235 900,14	40 049 926,28	155 845 926,70	64 897 771,99	6 797 471,59	267 591 096,56	1 404 221,69
Arvonkorotukset				126 981,88				126 981,88	
Kirjanpitoarvo 31.12.	784 434,64	1 451 465,50	2 235 900,14	40 176 908,16	155 845 926,70	64 897 771,99	6 797 471,59	267 718 078,44	1 404 221,69

PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOITUKSET

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Osakkeet tytäryhteisöiltä	Kuntayhtymä-osuudet	Osakkuus ja muut omistusyht.	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	6 396 014,39	22 099 292,00	681 373,04	1 105 309,62	2 946 185,05	534 599,57	33 762 773,67
Lisäykset	0,00			0,00		0,00	0,00
Vähennykset	0,00		7 402,93	124 154,18	93 380,21	0,00	224 937,32
Siirrot erien välillä	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12.	6 396 014,39	22 099 292,00	673 970,11	981 155,44	2 852 804,84	534 599,57	33 537 836,35
Arvonlennukset ja niiden palautukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 396 014,39	22 099 292,00	673 970,11	981 155,44	2 852 804,84	534 599,57	33 537 836,35

11.12. Omistukset muissa yhtiöissä

LOHJA 444

Kuntakonsernin yhtiöt 31.12.2017

	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus (1000 euroa)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tap piosta
Tytäryhteisöt						
Lohjan Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	100 %	100 %	-5 916,9	55 234,8	-911,0
Lohjan Palvelutalosaatiö	Lohja	100%	100%	176,5	677,3	36,4
As. Oy Veijolanpiha (Palvelutalosaatiön tytär 100 %.)	Lohja	0,00 %	100%	85,1	496,5	20,4
Kiinteistö Oy Ventelän Sammutus	Lohja	77,50 %	77,50 %	94,7	185,4	40,7
Lohjan Liikuntahallit Oy	Lohja	74,10 %	82,35 %	430,3	224,1	60,4
Lohjan Liikuntakeskus Oy	Lohja	83,43 %	83,43 %	827,0	937,3	72,9
Kiint. Oy Lohjan Kuplahallit (Liikuntakeskuksen.tytär 70 %)	Lohja	0,00 %	58,4%	105,8	12,9	21,7
Lohjan Energiahuolto Oy Loher	Lohja	100%	100%	8 672,1	4 921,1	1 052,6
Mäntynummen Lämpö Oy	Lohja	16,66 %	100%	482,4	287,8	74,2
Lohjan Kiinteistöt Oy	Lohja	100 %	100 %	10,0	1 376,8	5,8
Kiinteistö Oy Ojamonkuusi (Lohjan Vuokra-asunnot Oy:n tytäryhtiö)	Lohja	0,00 %	100 %	-135,6	13,6	5,7
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Immulan Vesi Oy	Lohja					
Kuntayhtymät						
HUS	Hki	4,12 %	4,12 %	16 435,0	28 943,6	80,0
Kårkulla kommunal samkommun		0,04 %	0,04 %	5,2	9,4	0,3
L-U Ammattikoulutus kuntayhtymä	Lohja	46,43 %	46,43 %	16 334,8	3 071,5	290,9
ETEVA	Mäntsälä	7,38 %	7,38 %	1 118,9	3 739,4	-31,8
Uudenmaan päihdehuollon ky	Hyvinkää	9,48 %	9,48 %	188,6	41,8	2,9
Uudenmaan liitto	Hki	3,97 %	3,97 %	50,0	365,5	0,5
Osakkuusyhteisöt						
Kiinteistö Oy Lohjan Keskusaukio	Lohja	27,20 %	27,20 %	163,3	41,1	-22,2
Roution Huolto Oy	Lohja	9,22 %	38,69 %	41,3	8,1	-1,6
Lohjan Biolämpölaitos	Lohja	0,00 %	49,00 %	958,2	5 602,5	-0,5
Novago Yrityskehitys Oy	Lohja	48,40 %	48,40 %	80,6	101,0	70,9
Kiinteistö Oy Nummi-Pusulan						
Jokirannan liikekeskus	Lohja	42,82 %	42,82 %	625,9	1,4	4,0
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
As Oy Karjalohjan Kauppapuisto	Lohja	39,70 %				
Kiinteistö Oy Kukkasmäki	Lohja	31,80 %				

11.13. Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja säilytystavoista

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja säilytystavoista

Päiväkirja	sähköisessä muodossa Rondo
Pääkirjat	sähköisessä muodossa Rondo
Tasekirja	sidottuna kirjana
Tilinpäätöserittelyt	sidottuna kirjana
Käyttöomaisuuskirjanpito	paperitulosteena/sähköisenä tiedostona

Tositelajit

BUD, BUDL	talousarvio ja talousarviomuutokset
ALKUSA	avaavan taseen saldot
MUISRD, MUISRV, MUIST1	muistiotositteet
MUISIS, MUSSRS	sisäiset muistiotositteet
M17,M54,M82, PEGK,M45K, EEPOS,PRIMUS, RONDO	myyntilaskutukset
M45SIS, M45S	vesilaskutus sisäiset ja siirtyvät erät
OMAKSU	ostoreskontran pal.aineisto
VIITEL	myyntiresk. viitesuoritukset
PANKKI	kassa- ja pankkitilit
PALKAT	palkat
OSTORD, OSTOP	ostoreskontra
CPU	cpu-kassat
SOSTYO	sosiaalityö
AROMI	ruokahuolto
POPULUS	matkalaskut

Lohja 9.4.2018

KAUPUNGINHALLITUS

J. Pat...
Antti...
Antti...
Antti...
Antti...
Antti...

Antti...
Antti...
Antti...
Antti...
Antti...

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lohjalla 9 / 5 2018

BDO Auditor Oy

~~JHT-yhteisö~~ *tilintarkastusryhmä*

Tove Lindström-Koli

Tove Lindström-Koli

JHT, HT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Keskus 020 743 2920
Faksi 020 743 2935
www.bdo.fi

BDO Auditor Oy
Vattuniemenranta 2
00210 Helsinki

TILINTARKASTUSKERTOMUS 2017

Lohjan kaupunginvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Lohjan kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2017. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kaupungin varastohallintamenettelyissä on havaittu merkittäviä puutteita ja hankintoja ei ole kilpailutettu hankintalainsäädännön ja kaupungin ohjeiden mukaisesti. Muilta osin kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on olennaisilta osin järjestetty asianmukaisesti.

Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

JHTT-yhtiö BDO Auditor Oy (y-tunnus 0904285-6) kuuluu suomalaiseen BDO-konserniin. Emoyhtiö BDO Oy on itsenäinen jäsen BDO International Limitedissä ja kuuluu kansainvälisten itsenäisten BDO-jäsenyhtiöiden verkostoon.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Lohjalla 9.5.2018

BDO Audiator Oy, tilintarkastusyhteisö

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Tove Lindström-Koli'.

Tove Lindström-Koli
JHT, HT

